

**PĒTĪJUMS
PAR 9 LĪDZ 16 GADUS VECU
BĒRNU UN PUSAUDŽU
MEDIJPRATĪBU LATVIJĀ**

LATVIJAS UNIVERSITĀTES
SOCIĀLO ZINĀTŅU FAKULTĀTE

Kultūras ministrija

Ievadā - par laimes lāci, haizivīm un “zilo vali”

Pētījums par bērnu un pusaudžu medijpratību Latvijā ir tapis laikā, kad mūsu dzīvi ietekmē mākslīgais intelekts, interneta mediju algoritmi un saujiņa gudrinieku, kas tos pārvalda un prot ar tiem pelnīt naudu. Tapt virtuāli iztaustītam, nomērītam, segmentētam un pārdotam tālāk, to pat nenojaušot, – no tā šodien grūti izvairīties. Globālie informācijas un komunikācijas uzņēmumi prot mums un mūsu bērniem tikt klāt kā haizivis un “zilo vali”. Tās iespējas, kuras piedāvā *Google, YouTube, Facebook, Instagram, Snapchat* un arī *WhatsApp* mūs interesē un patīk, dažreiz arī labi noder, tās perfekti atbilst mūsu vajadzībām un mēs tiekam (pie)ievilināti. Apmaiņā pret mūsu informāciju. Un tagad, jā – lielle interneta pavēlnieki zina par mums vairāk nekā mēs paši, pazīst mūs un mūsu bērnus labāk kā neviens cits. Viņi zina tiešām daudz: kur mēs atrodamies, ko ēdam, ko velkam mugurā, par ko sapņojam, pēc kā ilgojamies, ar ko tiekamies, ar ko gribētu tikties, kā gribētu izskatīties, ko gribētu ēst un, iespējams, – arī to, par ko balsosim. Viņi arī saprot, ko ar šo informāciju iesākt. Tāda ir digitālā realitāte šodien – no vienas puses balstīta merkantilos algoritmos, no otras – mūsu interesēs, vajadzībās un arī vājībās.

Kā šādā situācijā neapjukt? Kā izprast digitālo mediju algoritmu dabu? Kā neļaut mākslīgajam intelektam mūs apmulķot? Kā pasargāt sevi, bērnus, mūsu datus un informāciju? Kā būt saprātīgam digitālo platformu lietotājam? Kā izmantot iespējas, ko sniedz internets un kā izvairīties no riskiem? Daudz jautājumu, uz kuriem kopā meklējam atbildes.

Arī pētnieku uzdevums ir uzdot jautājumus un sazirdēt atbildes. Mums jāprot iegūt datus, kas palīdzētu saprast realitāti tieši tādu, kāda tā ir. Pētījumu rezultātiem būtu jāatklāj problēmas un iespējamie riski, kā arī jāizgaismo jaunas iespējas. Jānodrošina tādu informāciju, kas palīdzētu tiem, kas pieņem lēmumus par jautājumiem, kuri ietekmē(-s) mūsu visu dzīves. Šādi skatījāmies arī uz mums uzticēto Kultūras ministrijas iniciēto un finansēto pētījumu par bērnu un pusaudžu medijpratību Latvijā. Mūsu uzdevums bija kaut nedaudz izgaismot realitāti, kādā dzīvo jaunā paaudze, izprast, kā veidojas bērnu un pusaudžu attiecības ar medijiem, internetu. Uzdevums bija klieidēt miglu, kas klāj digitālo pikseļu plaisu paaudžu starpā. Lai var sākt apjaust, kas notiek otrajā krastā.

Liels paldies par aizraujošām sarunām un veltīto laiku visiem respondentiem – lieliskiem, gudriem, asprātīgiem un zinātkāriem bērniem un pusaudžiem visā Latvijā, kā arī viņu vecākiem.

Paldies skolu direktoriem un skolotājiem, kuri palīdzēja noorganizēt intervijas un anketēšanu.

Cienījamie vecāki, pedagogi, politikas veidotāji un arī mediju ļaudis! Bērni un pusaudži nu ir pārņēmuši iniciatīvu. Viņi izbauda un vienlaikus drosmīgi tiek galā ar visu, ko piedāvā digitālā vide. Bērni bezgalīgas stundas pavada izklaidējoties *YouTube*, mēģina pelnīt kabatas naudu kā jūtūberi, (tikai) nedaudz vīlušies atmetot ar roku, kad tas nesanāk. Draudzējas un strīdas *WhatsApp*, priecājas par iespēju bildēt dabasskatus, lai nekavējoties tos izvietotu *Instagramā*. Viņi iesmej par mammām *feisbukā* un jau sen ir aizmirsuši par *draugiem.lv*. Viņi paši mācās rakstīt blogus un spēlēt ģitāru internetā un pat diezgan labi saprot, kas ir *fake news*. Bet dažreiz viss nav tik rožaini: kāds nezina, ko iesākt ar nelāgo interneta sērgu – “zilo vali”, kādai pusaudzei kāds *skrīnšoto* profilu un uztaisa citu – vilts kā pērkamai meitenei. Kāds cits vairs nevēlas *WhatsApp* saņemt vienaudžu sūtītos *porno video* un nesaprot, kā to panākt. Kāds domā, ka televīzija pelna naudu ar ziņām, un, lūk, ko saka: “*Tev (žurnālistam) jāpasaka tas un tas un tas, un, ja tu esi pateicis to, viņi televīzijai iemaksās to naudu.*”

Tomēr bērnu un pusaudžu pašvērtējums savām prasmēm ir augsts un viņi ir racionāli – negaida laimes lāci, bet (viņuprāt) tiek galā ar visu paši – kaut kā. Taču vienlaikus viņi arī cer uz noderīgām zināšanām, kuras palīdzētu saprast un būtu apgūstamas skolā: piemēram, par drošību un privātumu internetā, kā arī par to, kam pieder mediji un kā sociālie portāli pelna naudu, un vēl... Mazākie savukārt sagaida nopietnāku vecāku vai kāda cita pieaugušā atbalstu. Jaunā paaudze vēlas turpināt izdzīvot iegūto brīvību virtuālajā vidē ar īstu, taustāmu muguras atbalsta sajūtu. Un to viņi sagaida no mums – pieaugušajiem!

Guna Spurava, pētniece
Latvijas Universitāte Sociālo zinātņu fakultātes
UNESCO Medijpratības un informācijpratības
katedras vadītāja

Pateicība par organizatorisku atbalstu Latvijas Universitātes Sociālo zinātņu fakultātes vadībai.

Paldies par palīdzību, sagatavojot pētījuma atskaiti, kolēģiem no Komunikācijas studiju un Informācijas un bibliotēkzinātnes studiju nodaļām, jo īpaši Baibai Holmai.

Latvijas Universitāte
Sociālo zinātņu fakultāte
UNESCO Medijpratības katedra

PĒTĪJUMS

PAR 9 LĪDZ 16 GADUS VECU BĒRNU UN PUSAUDŽU MEDIJPRATĪBU LATVIJĀ

Pētījumu iniciēja un finansēja Kultūras ministrija

Kultūras ministrija

LATVIJAS UNIVERSITĀTES
SOCIĀLO ZINĀTŅU FAKULTĀTE

Rīga

2017

SATURA RĀDĪTĀJS

PĒTĪJUMA METODOLOĢISKĀ INFORMĀCIJA	5
PĒTĪJUMA REZULTĀTI.....	6
INTERNETA IZMANTOŠANAS BIEŽUMS, IERĪCES UN LIETOŠANAS VIETAS	6
INTERNETĀ VEIKTĀS AKTIVITĀTES	6
Video skatīšanās, YouTube izmantošana.....	6
Saziņas platformu izmantošana.....	7
Sociālo portālu izmantošana	8
Radošas aktivitātes internetā.....	11
Informācijas meklēšana internetā un tās izvērtēšana.....	12
PAŠVĒRTĒJUMS DAŽĀDĀM PRASMĒM INTERNETĀ.....	13
INTERNETA LIETOŠANĀ NEPIECIEŠAMO PRASMJU UN IEMAŅU APGUVE.....	13
IZPRATNE PAR RISKIEM INTERNETĀ.....	16
VECĀKU UN CITU ATBALSTA PERSONU IESAISTĪŠANĀS INTERNETA LIETOŠANĀ	16
Vecāku loma	16
Pedagogu loma.....	18
Citu atbalsta personu loma	18
TRADICIONĀLO MEDIJU LIETOJUMS.....	18
Televīzija, filmas un seriāli.....	18
Radio, mūzikas klausīšanās.....	20
Drukāto mediju – žurnālu un avīžu lasīšana	21
ZIŅU IEGUVES AVOTI.....	22
IZPRATNE PAR REKLĀMU, MEDIJU DARBĪBU UN TO FINANŠĒŠANU	23
GALVENIE SECINĀJUMI UN IETEIKUMI.....	25
IETEIKUMI.....	27
PIELIKUMS	28
Interneta izmantošanas biežums, ierīces un lietošanas vietas	28
Internetā veiktās aktivitātes	32
Dažādu interneta platformu izmantošana	38
Pašvērtējums dažādām prasmēm internetā	43
Vecāku un ģimenes locekļu iesaistīšanās	44
Pedagogu iesaistīšanās.....	46
Informācijas ieguves avoti	49

PĒTĪJUMA METODOLOĢISKĀ INFORMĀCIJA

Pētījums par 9 līdz 16 gadus vecu bērnu un pusaudžu medijpratību Latvijā tika veikts divos posmos, integrējot kvalitatīvo un kvantitatīvo pieeju. Pirmajā posmā tika veiktas kvalitatīvajā metodoloģijā balstītas padziļinātās intervijas, bet otrajā posmā izmantota kvantitatīvā metode, veicot bērnu un pusaudžu aptauju Latvijas izglītības iestādēs.

Kvalitatīvajā metodoloģijā balstītais pētījuma posms tika realizēts laika periodā no 2017.gada 1.oktobra līdz 3.novembrim, veicot padziļinātās intervijas ar 16 respondentiem – bērniem un pusaudžiem vecumā no 9 līdz 16 gadiem. Respondenti dalībai pētījumā tika izvēlēti, izmantojot mērķtiecīgo izlasi pēc šādām pazīmēm: vecums, dzimums un dzīvesvietas tips. Izlase tika veidota tā, lai tiktu pārstāvēti dažādu vecumu un abu dzimumu respondenti, kuru dzīvesvietas ir Rīgā, citās pilsētās un lauku reģionos. Padziļinātās intervijas notika latviešu valodā, un intervijas garums bija vidēji 1 stunda.

Intervijas tika veiktas saskaņā ar iepriekš izstrādātām un ar pētījuma pasūtītāju apstiprinātām vadlīnijām. Ievērojot pētījuma pasūtījuma specifiskāciju, padziļināto interviju vadlīnijās tika iekļauti šādi ar bērnu un pusaudžu medijpratību saistīti tematiskie jautājumi: (1) tradicionālo mediju un interneta izmantošana: biežums, ierīces un lietošanas vietas; (2) internetā veiktās aktivitātes; (3) pašvērtējums prasmēm interneta lietošanā un izpratne par riskiem internetā; (4) sociālo portālu un dažādu saziņas platformu lietojums; (5) video skatīšanās internetā, YouTube izmantošana; (6) izpratne par ziņām, to ieguvei izmantotie mediju kanāli, izpratne par "viltus ziņām"; (7) izpratne par mediju darbības pamatprincipiem, finansējumu, reklāmu, sponsorēšanu. Visām intervijām tika veikti audioieraksti un nodrošinātas to transkripcijas.

Kvantitatīvajā metodoloģijā balstītais pētījuma posms tika realizēts no 2017. gada 6. novembra līdz 24. novembrim. Kvantitatīvā aptauja tika veikta izglītības iestādēs Latvijā, izmantojot anketēšanas metodi. Pētījuma ietvaros tika anketēti bērni un pusaudži vecumā no 9 līdz 16 gadiem. Pētījuma rezultāti analizēti, izmantojot 1203 respondentu sniegtās atbildes. Izglītības iestādes, kuru audzēkņu atbildes izmantotas pētījumā, tika izvēlētas realizējot nejaušās izlases metodi, kā datu bāzi lietojot Izglītības Ministrijas interneta vietnē pieejamo izglītības iestāžu sarakstu. Šāda izlases veidošanas kārtība ļāva nodrošināt to, ka atbilstoši pētījuma pasūtītāja uzdevumam, izlasē tika iekļauti bērni un pusaudži gan Latvijas galvaspilsētā Rīgā, gan citās pilsētās un lauku reģionos, pārstāvēt katru no Latvijas vēsturiskajiem reģioniem – Kurzemi, Vidzemi, Zemgali un Latgali. Kopumā aptauja tika veikta 33 izglītības iestādēs visā Latvijā, t.sk. gan vispārīzglītojošās, gan profesionālās mācību iestādes. Katrā izlasē iekļautajā mācību iestādē aptauja tika veikta divos vai trijos (atkarībā no skolēnu kopējā skaita skolā) izlases punktos, kā izlases punktu nosakot vienu klasi. Kopā aptauja tika veikta 78 izlases punktos.

Izlasē iekļauto aptaujas respondentu demogrāfiskais sastāvs ir šāds:

Dzimums	Respondentu skaits izlasē	%
Puiši	609	51%
Meitenes	594	49%
Vecums		
9–12 gadi	548	47%
13–16 gadi	655	53%
Ģimenē lietotā valoda		
Latviešu	782	65%
Cita	421	35%
Dzīvesvieta		
Rīga	387	32%
Cita pilsēta	398	33%
Lauki	418	35%

Anketēšana tika veikta latviešu valodā, respondentiem aizpildot anketas papīra formātā (atsevišķās skolās Rīgā un Latgales reģionā pēc respondentu lūguma tika nodrošināta iespēja anketas aizpildīt arī krievu valodā). Vidējais anketas aizpildīšanas ilgums bija 35 minūtes.

Aptaujas anketa tika izstrādāta saskaņā ar pētījuma pasūtījuma specifiskāciju, kā arī, pamatojoties uz kvalitatīvajā pētījuma gaitā iegūto informāciju, un ņemot vērā starptautisko praksi bērnu un pusaudžu medijpratības un interneta lietojuma pētniecībā. Aptaujas anketā iekļautie jautājumi veido šādus blokus: (1) interneta izmantošana: biežums, ierīces un lietošanas vietas; (2) pašvērtējums prasmēm interneta lietošanā; (3) vecāku un citu atbalsta personu loma mediju, t.sk., interneta lietošanā; (4) internetā veiktās aktivitātes; (5) sociālo portālu un dažādu saziņas platformu lietošana, to lietošanas nolūki; (6) YouTube izmantošana; (7) izmantotie avoti ziņām par Latvijas notikumiem; (8) izpratne par iespējām un riskiem internetā; (9) vēlamie veidi, lai apgūtu informāciju par drošību internetā.

Pētījuma rezultātu analīzei izmantoti kvantitatīvajā pētījuma posmā iegūtie dati, integrējot kvalitatīvajā pētījuma rezultātus un ilustrojot rezultātu pārskatu ar raksturojošiem respondentu izteikumu citātiem no padziļinātajām intervijām. Kvantitatīvajā pētījuma rezultātu analīze veikta, aplūkojot rezultātus kopumā, kā arī gadījumos, kad vērojamas nozīmīgas atšķirības, rezultāti apskatīti divās vecuma grupās, t.i., atsevišķi 9 līdz 12 vecu bērnu un atsevišķi 13 līdz 16 gadu vecu pusaudžu grupā.

Atskaites pielikumā pievienots aptaujā iegūto datu atspoguļojums grafikos un tabulās, uzrādot rezultātu sadalījumu pa respondentu vecuma un dzimuma grupām, pēc ģimenē biežāk izmantotās valodas un arī respondenta atrašanās vietas.

PĒTĪJUMA REZULTĀTI

INTERNETA IZMANTOŠANAS BIEŽUMS, IERĪCES UN LIETOŠANAS VIETAS

Kvantitatīvā pētījuma rezultātu analīze liecina par intensīvu bērnu un pusaudžu interneta lietojumu, izmantojot viedtālrunis. Apkopojot respondentu atbildes, jāsecina, ka viedtālrunis pieder gandrīz visiem respondentiem (92%) un internets tajā tiek lietots intensīvi – 88% aptaujāto pusaudžu vecumā no 13 līdz 16 gadiem un 66% bērnu vecumā no 9 līdz 12 gadiem minējuši, ka internetu viedtālrunis izmanto katru dienu, tas tiek lietots dažādās vietās – gan savās mājās, gan ārpus tām. Savās mājās internetu viedtālrunis lieto gandrīz visi respondenti, t.i. 93%, nedaudz mazāk – draugu (79%), un radnieku mājās (76%). Atrodoties skolā vai citā mācību iestādē, internetu viedtālrunis lieto 78% respondentu, bibliotēkā 44%. Gandrīz divas trešdaļas respondentu atzinuši, ka lieto internetu viedtālrunī, atrodoties automašīnā (66%) un vairāk kā puse – sabiedriskajā transportā (59%), kā arī ārpus telpām/uz ielas (61%) un kafējnīcās vai ēdnīcās (57%). Vairākums respondentu atzinuši, ka viedtālrunis ir visbiežāk izmantotā ierīce ziņu sūtīšanai dažādās saziņas platformās (77%), sociālo portālu apmeklēšanai (70%), lai klausītos (68%) un lejupielādētu (61%) mūziku, apstrādātu un izvietotu fotoattēlus internetā (60%), skatītos video internetā (56%).

Respondentu atbildes norāda, ka salīdzinoši retāk internets tiek lietots datoros. 46% respondentu vecumā no 13 līdz 16 gadiem un tikai 26% vecumā no 9 līdz 12 gadiem norādījuši, ka izmanto internetu datorā katru dienu. Visvairāk internets datorā tiek lietots savās mājās – to atzinuši 86% respondentu. Aptuveni puse respondentu norādījuši, ka internetu datorā mēdz lietot arī draugu (46%) un radnieku mājās (48%). Skolā vai citā mācību iestādē datoru internetā lieto 38% respondentu, savukārt bibliotēkās – 25%. Aptuveni puse respondentu atzinuši, ka dators ir visbiežāk izmantotā ierīce, lai lejupielādētu (53%) un skatītos (49%) filmas, nostūgtu e-pastus (52%), meklētu mācībām nepieciešamo informāciju internetā (46%), spēlētu spēles internetā (44%).

Pētījuma rezultāti liecina, ka internetu planšetdatoros bērni un pusaudži Latvijā izmanto ievērojami retāk nekā telefonos un datoros. Abās vecuma grupās internetu planšetdatoros katru dienu izmanto tikai 11% respondentu, neskatoties uz to, ka bērnu un pusaudžu skaits, kas norādījuši, ka viņiem pieder planšetdators, ir ievērojami lielāks (48%). Visvairāk respondentu internetu planšetdatoros mēdz lietot savās mājās (40%), mazāk – radnieku (20%) un draugu mājās (16%).

Apkopojot visu respondentu atbildes par interneta lietošanu dažādās ierīcēs, var secināt, ka vairākums aptaujāto (57%) internetu kopumā lieto ne mazāk kā 3 stundas dienā. Aplūkojot rezultātus atsevišķās vecuma grupās, redzams, ka internetu ne mazāk kā 3 stundas dienā lieto trešā daļa (34%) bērnu vecumā no 9 līdz 12 gadiem un vairāk kā divas trešdaļas (76%) pusaudžu vecumā no 13 līdz 16 gadiem.

Nodaļai atbilstošo rezultātu grafisku attēlojumu un tabulas skatīt pielikumā: 1. – 8. attēls.

INTERNETĀ VEIKTĀS AKTIVITĀTES

Kvantitatīvajā aptaujā respondentiem bija jānovērtē, cik bieži viņi internetā veic konkrētas aktivitātes. Aktivitāšu saraksts tika izstrādāts, izmantojot kvalitatīvā pētījuma gaitā iegūto informāciju un analizējot starptautisko praksi bērnu un pusaudžu interneta lietojuma pētniecībā. Novērtējot pēc lietošanas biežuma (aktivitāte tiek veikta katru dienu), tās sarindojas šādi:

- internetā skatās dažādus video (70% respondentu);
- izmanto internetu ziņu sūtīšanai (68%);
- izmanto sociālos portālus (66%);
- internetā klausās mūziku (58%);
- "sērfo", pavada laiku bez noteikta nolūka (40%);
- spēlē dažādas spēles (32%);
- skatās filmas un seriālus (29%);
- meklē mācībām nepieciešamo informāciju (23%);
- meklē hobijiem nepieciešamo informāciju (16%);
- lasa ziņu portālus (16%);
- lasa dažādus blogus (15%);
- lejupielādē mūziku (14%);
- izmanto internetu saziņai e-pastā (14%);
- pats izvietoj un apstrādā fotoattēlus internetā (11%);
- pats izvietoj un apstrādā video internetā (7%);
- lejupielādē filmas (6%);
- lasa grāmatas (5%);
- pats blogo, raksta blogus internetā (3%);
- lasa drukāto žurnālu interneta versijas (3%).

Rezultātu grafisku attēlojumu un tabulas skatīt pielikumā: 9. – 14. attēls.

VIDEO SKATĪŠANĀS, YOUTUBE IZMANTOŠANA

Kvantitatīvā pētījuma rezultāti uzskatāmi demonstrē, ka video skatīšanās ir vispopulārākā aktivitāte, ko bērni un pusaudži veic internetā. 98% respondentu norādījuši, ka mēdz skatīties dažādus video internetā. Novērtējot savu internetā veikto aktivitāšu biežumu, lielākā daļa no kopejā respondentu skaita (70%) minējuši, ka video internetā skatās katru dienu. Aplūkojot datus par video skatīšanos dažādās vecuma grupās, redzams, ka dažādus video internetā katru dienu skatās 63% bērnu vecumā no 9 līdz 12 gadiem un 75% pusaudžu vecumā no 13 līdz 16 gadiem. Salīdzinoši vairāk video katru dienu skatās puīši (79%). Lielākā daļa respondentu (56%) visbiežāk video skatās viedtālrunī, trešā daļa (29%) datorā un 8% planšetdatorā.

Gandrīz visi aptaujātie respondenti (97%) norādījuši, ka mēdz izmantot interneta platformu *YouTube*. Lielākā bērnu un pusaudžu daļa (78%) atzīst, ka platformu izmanto katru dienu, tajā skaitā katru dienu izmanto 72% bērnu vecumā no 9 līdz 12 gadiem un 83% pusaudžu vecumā no 13 līdz 16 gadiem. Šīs platformas lietojumam tiek veltīta nozīmīga bērnu un pusaudžu dienas laika daļa. Gandrīz piektā daļa (19%) aptaujāto respondentu atzinuši, ka lieto *YouTube* vairāk nekā piecas stundas dienā, un vairāk nekā trešā daļa (38%) – vairāk nekā trīs stundas dienā.

Kvantitatīvā pētījuma ietvaros tika noskaidrots, kādu video saturu bērni un pusaudži visvairāk izvēlas YouTube kanālos. Visbiežāk atbildēs tika minēta mūzikas un dziesmu video skatīšanās – puse respondentu (50%) norādīja, ka mūzikas un dziesmu video skatās katru dienu.

Kā nākamais populārākais YouTube saturs tika minēti video ar vlogeru (Vloggers) un YouTube slavenību (YouTubers) piedalīšanos. Šāda veida saturu YouTube platformā katru dienu skatās 43% respondentu. Arī kvalitatīvā pētījuma rezultāti liecina, ka viena no populārākajām bērnu un pusaudžu aktivitātēm YouTube platformā ir sekošana dažādām interneta "slavenībām" – jūtūberiem un vlogeriem. Lielākoties visi padziļinātajās intervijās intervētie bērni un pusaudži ir labi informēti par jūtūberu un vlogeru aktivitātēm un prot labi noraksturot šo interneta "slavenību" darbības specifiku. Gandrīz visi respondenti ir dzirdējuši par jūtūberu biznesa darbību, un daļa no intervētajiem respondentiem uzskata, ka labi izprot šīs platformas komerciālos pamatprincipus.

Meitene, 16 gadi: Jūtūberi ir tādi cilvēki, kuri veido dažādus video. Sākot ar to, ka viņi taīsa tādus, kuri viņiem patīk un tādus, kuri citiem arī patīktu. Lai citi varētu viņus skatīties un arī varētu iemācīties. Jā, tas ir ar sponsoriem un tādām lietām. Ka, piemēram, nosponsorē kaut ko, lai viņi tajā video to parādītu un tā viņi arī dabū to naudu. Bet Latvijā nav tik liela iespēja dabūt to naudu par video. Parasti, kad viņi kaut ko reklamē vai kad viņus kaut kas nosponsorē, es parasti tam nepievēršu uzmanību un tikai skatos tālāk, kad sāksies tas interesants.

Meitene, 14 gadi: stēnībā viņi visi skaitās kā jūtūberi, bet parasti par jūtūberiem sauc tos, kuri veido video ar domu. Viņi apsēžas, viņiem ir video tēma, un viņi par to tajā video runā. Bet vlogeri ir tie, kuri vienkārši iet ar kameru, visu savu dzīvi rāda. Vienkārši filmē, ko viņi dara. Latvijā ir ļoti daudz sponsorētu video. Tāpēc es arī latviešu jūtūberus vairs tā neskatos, jo tie slavenākie jūtūberi ir pārvērtušies teju par sponsoru kanāliem, jo katrā video kaut kas ir sponsorēts. ... Mājaslapas, apģērbi, viss, ar ko saistībā viņi savus video liek. Jo vairāk tev ir "subskraiberi", jo vairāk tevi var sponsorēt. Ir maksāšanas veids naudā, bet Latvijas jūtūbā, manuprāt, tur ir ļoti maz, bet ir arī tā, ka viņiem vienkārši atsūta drēbes, un viņi viņas noreklamē un var savākt sev.

Vairums no intervētajiem bērniem un pusaudžiem paši, viņu draugi vai skolasbiedri ir kādreiz apsvēruši iespēju kļūt par jūtūberiem, daļa to ir mēģinājuši, lielākoties neveiksmīgi.

Meitene, 16 gadi: Es arī esmu mēģinājusi, bet tas bija vienkārši drausmīgi [smejas]. Mēs bijām trīs meitenes, un mēs skatījāmies jūtūbē video un likās "O, tas taču ir forši un interesanti. Saiesim meitenes kopā, izdomāsim savu nosaukumu un filmēsīm video". Sākām filmēt, un tad mēs nācām uz skolu, par mums sāka smieties, tad mēs sapratām nē, nevajag. Nebūs labi.

Meitene, 14 gadi: Es skatos parasti jūtūberus, kuri liek videoklipus un viņi tā pelna naudu. Es arī tā kādreiz gribēju, man īsti nesanāca nekas. Viņi pelna ar skatījumiem. Maza daļiņa aiziet uz jūtūba kasi. To, ko tie cilvēki no skatījumiem saņem, tur parasti daži gadi ir, kamēr sāk un kad aiziet. Arī parasti mūziķi tur liek videoklipus, un tad viņi ļoti lielu naudu saņem... Es liku videoklipus, es centos, bet man nesanāca, jo nebija tā montēšanas ierīce datorā, un tad man nebija neviens abonētājs, un es vienkārši padevos.

Puisis, 12 gadi: Jūtūberi tur taīsa naudu. Tie ir uztaisiti no Google accounta, viņi ir subskraiboti, un viņu videoklipiem ir ļoti daudz skatījumu un laiku. Un pēc tam tas pārvēršas viņu naudā, reālā naudā. Daudzi ir tādi. Vispopulārākais ir tāds jūtūberis Pewdiepie, kurš gadā laikam nopelna kādus divus miljonus vai desmit, neatceros, cik tur bija. Latvijā maz ir, viņiem maz tā nauda ienāk. Varbūt gadā ir kādi daži tūkstoši. Man ir dažas klasesbiedrenes mēģinājušas. Nekas nesanāca. Es pats esmu mēģinājis mēneša laikā, bet tur neko... Pirmkārt, tur naudu laikam dod tikai no 1000 subskraiberiem, bet tikai daži centi, euro. Tā nav sanācis. Es mēģināju spēlēt spēles, kaut ko interesantu. Mani draugi daži arī ir mēģinājuši.

Bērni un pusaudži izpratni par jūtūberu komerciju gūst pašmācības ceļā, lielākoties informāciju iegūstot no vienaudžiem vai arī no YouTube platformā atrodamajām pamācībām, t.sk., pašu jūtūberu padomiem, kas lielākoties ir viņu komerciālajās interesēs balstīti.

Meitene, 16 gadi: Piemēram, tie visi geimeri tā saucamie, kuri spēlē, viņiem kaut kāda mājaslapa ir nosponsorējusi, un tad viņi arī taīsa to video, izmantojot to naudu. Piemēram, tie paši FunFaceTV, ir tāda spēle CS:Go, un viņiem kaut kādas mājaslapas iedod naudu un tad viņi ver vaļā dažādas kastes, kur var dabūt dažādus ieročus. Un tādi video viņiem arī ir. Ir tā, ka par tiem video, ko viņi ieliek, par tiem skatījumiem, cik viņi nopelna un par tiem laikiem viņi arī dabū kaut kādu naudu. Kā es to zinu? Tāpēc, ka tie paši FunFaceTV kādreiz bija uztaisījuši tieši vienu speciālu video, kur viņi stāstīja par to visu, cik var nopelnīt un kā viss tas notiek.

Puisis, 16 gadi: Naudu jūtūberi pelna no sekotājiem un abonētājiem. Un, spiežot laiku, viņi dabū pāris centus. To es uzzināju sen jau. Tas ir pirms kādiem trim gadiem. To es uzzināju tad, kad jūtūberi paši izliek to. Viņi pasaka, lai tu viņus abonē un lai spiežat "like". Tas like ir domāts, lai naudu dabūtu, abonēšana, lai izplestos. Lai tev parādītu jaunu video, lai tu viņu arī nolaikotu. Man bija doma būt jūtūberim, bet es izdomāju, ka tas man nav vajadzīgs. Es neaizņemos ar sevis filmēšanu vai video likšanu jūtūbē. Vai arī taisīt kaut kādas dziesmas un likt jūtūbē.

Aptuveni trešā daļa kvantitatīvajā pētījumā aptaujāto (34%) norādīja, ka katru dienu platformā YouTube skatās smieklīgus video, jokus un izaicinājumus (challenges) un gandrīz tikpat (33%) – ka katru dienu skatās video sižetus, kur citi spēlē dažādas spēles. Salīdzinoši retāk minētas filmas, kuras katru dienu skatās 19% respondentu, un video ar praktiskiem padomiem, pamācībām (How-to videos, DIY), kuras katru dienu skatās 16% respondentu. Animācijas/multiplikācijas filmas katru dienu skatās 15% respondentu, savukārt savu draugu, paziņu veidotus video – 16%.

Respondentiem vecumā no 13 līdz 16 gadiem kvantitatīvās aptaujas ietvaros bija jāsniedz atbildes par to, kādiem mērķiem viņi izmanto dažādas interneta platformas. Aptaujas dalībniekiem tika piedāvāts mērķu saraksts, kas bija izstrādāts, izmantojot kvalitatīvā pētījuma gaitā iegūto informāciju un analizējot starptautisko praksi bērnu un pusaudžu

« Latvijā ir ļoti daudz sponsorētu video. Tāpēc es arī latviešu jūtūberus vairs tā neskatos, jo tie slavenākie jūtūberi ir pārvērtušies teju par sponsoru kanāliem, jo katrā video kaut kas ir sponsorēts. ... Mājaslapas, apģērbi, viss, ar ko saistībā viņi savus video liek. Jo vairāk tev ir "subskraiberi", jo vairāk tevi var sponsorēt. »

Puiši *YouTube* izmanto biežāk kā meitenes: katru dienu *YouTube* lieto 83% puišu un 72% meiteņu.

interneta lietojuma pētniecībā. 61% aptaujas dalībnieku piekrita, ka *YouTube* izmanto, "lai izklaidētos un labi pavadītu laiku", 42% atzina, ka platformu lieto, "lai zinātu, ko dara slavenības, sabiedrībā populāri cilvēki", 34% – "lai uzzinātu jaunākās ziņas", 27% – "lai uzzinātu citu cilvēku domas". Gandrīz piektā daļa respondentu minēja, ka izmanto *YouTube* "lai gūtu ienākumus, peļņi" (19%), "lai radoši izpaustos" (18%) un "lai kļūtu populārs (17%).

Kvalitatīvā pētījuma rezultāti liecina, ka jaunās paaudzes interneta lietotāji platformu *YouTube* mēdz apmeklēt ne tikai izklaides vajadzībām, bet arī, lai meklētu praktiski noderīgu, t.sk., mācībām nepieciešamu informāciju, video. Daži intervētie respondenti atzīst, ka *YouTube* izmanto arī viņu skolotāji skolās mācību procesā, nereti norādot, ka to skolās mācību procesā varētu darīt arī biežāk.

Meitene, 16 gadi: *Es atceros, ka mums skolā dažreiz bija kaut kādi video, ko mēs paskatāmies. Fizikā, ķīmijā bija eksperimenti... Jūtībā var atrast gandrīz visu. Tas ir gandrīz tas pats, kas google, bet tur viss ir video veidā, tur visu var mierīgi atrast.*

Puisis, 15 gadi: *Es skatos izklaidei un mācībām. Pārsvār mācos, piemēram, kā video montēt pareizāk un kā bildes rediģēt... Skolotājas arī rāda parasti videoklipus, kuri tieši par tēmu ir... Šodien ģeogrāfijā izmantoja. Rādīja video, kā izgatavo bruģakmeni vai kaut ko tādu.*

Puisis, 13 gadi: *Skolā mēs arī *YouTube* izmantojam. Mācību video mums liek, mums drīz būs grāmata jālasa par vienu videoklipu "Tille un Suņuvīrs", mēs klasē noskatījāmies to video. Tas bija latviešu valodas stundā vai literatūras. Un mums bija jālasa grāmata un jāskatās, kas tur savādāks bija.*

Meitene, 14 gadi: *Jā, skolā izmanto. Varētu pat teikt, ka visur, protams, izņemot sportā. Mājturībā arī neizmanto, jo mums vairāk ir no grāmatām viss jānācās, tādas, varētu pat teikt, novecojušas lietas... Tur arī varētu izmantot *YouTube*, bet skolotāja paliek pie tiem vecajiem. Bet tā jau iz-*

manto gan latviešu valodā, gan literatūrā, mūzikā arī izmanto, rāda visādus komponentus.

Nodaļai atbilstošo rezultātu grafisku attēlojumu un tabulas skatīt pielikumā: 15. – 19. attēls.

SAZIŅAS PLATFORMU IZMANTOŠANA

Novērtējot kvantitatīvā un kvalitatīvā pētījuma rezultātus, var secināt, ka viena no populārākajām aktivitātēm, kuru bērni un pusaudži veic internetā, ir savstarpēja komunikācija, apmainoties ar īsiem ziņojumiem. Kvantitatīvajā aptaujā 92% respondentu norādījuši, ka mēdz izmantot internetu ziņu nosūtīšanai, lietojot tādas platformas kā *WhatsApp*, *Skype* un *Messenger*. Novērtējot savu internetā veikto aktivitāšu biežumu, lielākā daļa respondentu (68%) minējuši, ka internetu ziņu nosūtīšanai izmanto katru dienu. Salīdzinoši vairāk to katru dienu dara pusaudži vecumā no 13 līdz 16 gadiem (77%).

Vairums respondentu (77%) visbiežāk ziņas sūta, izmantojot viedtālruni. 12% minējuši, ka visbiežāk internetu ziņu nosūtīšanai izmanto datoru, un tikai 4% atzinuši, ka visbiežāk izmantotā ierīce ziņu nosūtīšanai internetā ir planšetdators.

Kā liecina pētījuma rezultāti, populārākā interneta platforma saziņai bērnu un pusaudžu auditorijā ir *WhatsApp* – 86% atzinuši, ka to vispār mēdz izmantot, bet 63% respondentu norādījuši, ka *WhatsApp* izmanto katru dienu. Tas ir ievērojami vairāk nekā savulaik populāro saziņas platformu *Skype*, kuru katru dienu lieto tikai 14% aptaujāto bērnu un pusaudžu. No mērķa grupas, kas ģimenē pamatā sarunājas latviešu valodā, norādījuši, ka izmanto *WhatsApp* katru dienu pat 74% respondentu. Laika patēriņš, ko respondenti velta saziņai, izmantojot platformu *WhatsApp*, ir šāds: 16% respondentu norādījuši, ka to izmanto vairāk kā trīs stundas dienā, 18% izmanto vienu līdz divas stundas dienā, un 23% – izmanto katru dienu, bet ne vairāk kā stundu dienā. 79% mērķauditorijas respondentu vecumā no 13 līdz 16 gadiem norādījuši, ka *WhatsApp* tiek izmantots, "lai komunicētu ar draugiem un paziņām". 45% minētās vecuma grupas pārstāvju piekrita, ka lieto platformu "lai zinātu, ko dara draugi un paziņas". Aptuveni trešā daļa bērnu un pusaudžu vecumā no 13 līdz 16 gadiem atzīmējuši, ka izmanto *WhatsApp*, "lai izklaidētos un labi pavadītu laiku" (30%), kā arī – "lai uzzinātu citu cilvēku viedokļus" (31%), "lai sniegtu informāciju citiem par sevi" (31%) un "lai izteiktu savu viedokli" (35%).

Kvalitatīvajā pētījumā veikto interviju rezultāti liecina, ka *WhatsApp* tiek intensīvi izmantota kā komunikācijas platforma ne tikai saziņā ar vienaudžiem – draugiem, klases biedriem, hobijs biedriem, bet arī ar vecākiem un citiem ģimenes locekļiem, kā arī ar skolotājiem. Platforma tiek lietota gan individuālai, gan arī grupu komunikācijai. Saziņai ar klases biedriem tiek veidotas *WhatsApp* grupas, kurās bērni un pusaudži sarakstās par mācībām, mājasdarbiem, kā arī par brīvā laika aktivitātēm – nometnēm, sportu, dažādiem pasākumiem, klases vakariem, to organizēšanu. Saziņai ar klases biedriem atsevišķi tiek veidotas grupas, kurās piedalās skolotāji, un atsevišķi tādas, kur skolotāji nav iekļauti.

Meitene, 14 gadi: *Viena grupa mums ir klases grupa, kur mums ir informācija priekš mājasdarbiem vai jau-*

nākajām lietām, kas klasē ir plānots. Vēl viena grupa ar draugiem, lai mēs varētu sarunāt visiem satikties. Un mēs bieži arī sarunājam uz kaut kurieni aiziet, uz kādu pasākumu, lai nebūtu katram atsevišķi jāšūta, jāraksta un jāinformē.

Meitene, 14 gadi [cita]: Es eju basketbola treniņos, man ir grupa par [basketbolu meitenēm], kur mēs par spēlēm runājam un tādām lietām. Tad mums vēl ir skolēnu domes grupa, tad ir vēl grupas, kur mēs ar draugiem vienkārši tur čatojam un viens otram sūtam visādas bildes un tādas lietas... Esmu arī grupās, kur ir sveši cilvēki. Tajās WhatsApp grupās, kur es esmu pievienota, kad ir kāds draugs, kurš mani pievienoja tajā grupā, es nevienu nepazīstu, es parasti tajā grupā arī neko nerakstu, dažreiz pat vienkārši izdzešu... Viņi [vienaudzī un draugi] neizvairās no grupām, kur ir sveši cilvēki, jo viņiem tieši patīk iepazīties ar jauniem cilvēkiem un vienkārši rakstīt.

« Viņi [vienaudzī un draugi] neizvairās no grupām, kur ir sveši cilvēki, jo viņiem tieši patīk iepazīties ar jauniem cilvēkiem un vienkārši rakstīt. »

Meitene, 16 gadi: Ar draugiem grupas ir, un no skolas ir. Ir mūsu klases informācija, tad ir klases čats bez skolotāja, tad vēl atsevišķi mēs taisām, ja ir kaut kāds pasākums skolā vai kaut ko, kam vajadzētu gatavoties grupās, piemēram, vizuālajai mākslai mums ir šogad jākopē darbi un tad bija tas kopējais darbs. Vai arī mājturībai un konkursam, vai kaut kā tā. Un tad man vēl, kas nav ar skolu saistīts, ir vienkārši ar vecākiem grupas čats.

Ar ģimenes locekļiem tiek veidotas WhatsApp grupas, lai komunicētu ikdienā, kā arī dažādas tematiskās grupas saistībā ar brīvā laika pavadīšanu, lielākoties kopīgiem ceļojumiem.

Puisis, 10 gadi: Man ir basketbola grupa un tad vēl man tētis izveidoja tādu grupu "Jaunais gads", kur mēs sarakstāmies par to, kā svinēsim kaut kādā mājīnā jauno gadu. Un tad vēl ir mūsu ģimenes grupa, kas ir tieši par to, ko darām vasarā.

Bērniem un pusaudžiem komunicējot WhatsApp platformā, bieži notiek apmaiņa ar bildēm, attēliem, kā arī dažādiem video. Kāda pusaudža stāstītais liecina par negatīvu pieredzi attiecībā uz apmaiņu ar videofailiem.

Puisis, 16 gadi: Tur sūta visādus video, kur ir par ārvalstīm, ka cilvēku vispār nogalina, paverdzina. Tur ir gan sekss, gan vardarbība. Es neielādēju, es dzēšu ārā. Tagad es vairs daudz neesmu tajās grupās, es eju no tām ārā, man telefonam vairs atmiņa galīgi neiet. Sasūta visādus audio, dziesmas, video, bildes, kas man nav vajadzīgs.

Atsevišķās respondentu atbildēs tiek norādīts arī uz nedraudzīgu vai pat naidīgu savstarpējo komunikāciju WhatsApp saziņā.

Puisis, 16 gadi: Visvairāk man nepatīk, ka ir slikta attieksme cilvēkiem – citiem pret citiem cilvēkiem. Izsmej un tā tālāk. Tā bieži notiek. Cilvēki nevar samierināties ar citu cilvēku. Ja viņiem tas nepatīk, viņš tā arī viņam pateiks un vēl gribēs, lai viņš kaut ko izdara sev.

Nodaļai atbilstošo rezultātu grafisku attēlojumu un tabulas skatīt pielikumā: 15. – 16., 19 attēls.

SOCIĀLO PORTĀLU IZMANTOŠANA

Kvantitatīvā un kvalitatīvā pētījuma rezultāti liecina, ka sociālo portālu lietošana ir viena no populārākajām aktivitātēm, kuru bērni veic internetā. Dažādos sociālajos portālos tiek pavadīta nozīmīga mērķauditorijas laika daļa. 89% respondentu atzinuši, ka internetā mēdz lietot sociālos portālus, un, novērtējot savu internetā veikto aktivitāšu biežumu, lielākā daļa respondentu (66%) minējuši, ka internetā sociālos portālus lieto katru dienu. Salīdzinoši vairāk (80%) to katru dienu dara pusaudži vecumā no 13 līdz 16 gadiem, savukārt vecuma grupā no 9 līdz 12 gadiem katru dienu sociālos portālus lieto 50%.

Lielākā daļa respondentu (70%) norādījuši, ka visbiežāk sociālos portālus lieto, izmantojot viedtālruni. 19% minējuši, ka visbiežāk tos apmeklē datorā, un tikai 5% atzinuši, ka visbiežāk izmantotā ierīce sociālo portālu lietošanai ir planšetdators.

Kvantitatīvā pētījuma rezultāti liecina, ka bērnu un pusaudžu vidū populārākais sociālais portāls ir **Instagram** – to izmanto 73% respondentu. Vairāk izmantots tas ir vecuma grupā no 13 līdz 16 gadiem (82%). Katru dienu Instagram izmanto 54% respondentu (vecuma grupā no 13 līdz 16 gadiem – 66%, vecuma grupā no 9 līdz 12 gadiem – 39%). Laiks, kas tiek pavadīts, izmantojot šo portālu, ir sekojošs: 14% respondentu Instagram izmanto vairāk kā trīs stundas dienā, 19% – vienu līdz divas stundas dienā un vēl 19%, – katru dienu, bet ne vairāk kā stundu dienā. Biežāk norādītie Instagram lietošanas mērķi pusaudžu atbildēs ir saistīti ar "dalīšanos" internetā ar fotogrāfijām un video. "Dalīšanās" ar fotogrāfijām un video, kuros redzams pats respondents, kā Instagram lietošanas mērķis atzīts 60% respondentu atbilžu. Savukārt "dalīšanās" ar fotogrāfijām un video, ko veidojis pats respondents, minēta 51% atbilžu.

Arī kvalitatīvā pētījumā sniegtās respondentu atbildes liecina, ka bērni un pusaudži ir iecienījuši Instagram, viņiem patīk šī portāla formāts un tā piedāvātās iespējas bilžu publicēšanā un aplūkošanā: "man patīk safotografēt dabasskatus un izlikt, tos es arī filmēju", "es vienkārši kaut ko nobildēju, tad uzlaboju un ielieku, parasti vienkārši kaut kādus dabasskatus lieku, ļoti reti, bet dažreiz skatos uz konkrētiem cilvēkiem, ko viņi ielikusi", "man patīk tieši tas Instagram formāts, ka tur var būt kaut kas rakstisks uzrakstīts un var būt vienkārši tikai bilde", "man patīk skatīties citu bildes, ko viņi dara, un pats arī ielieku laiku pa laikam".

Puse kvantitatīvā pētījuma respondentu vecumā no 13 – 16 gadiem (50%) norādījuši, ka lieto Instagram, "lai uzzinātu, ko dara slavenības, sabiedrībā populāri cilvēki", savukārt 47% norādījuši, ka to lieto, "lai zinātu, ko dara draugi un paziņas". Lielāko daļu no aptaujā minētajiem mērķiem kā atbilstošu savam Instagram lietojumam atzinusi aptuveni trešdaļa aptaujāto bērnu un pusaudžu: "lai uzzinātu, kādi cilvēki par mani interesējas" (45%), "lai sniegtu informāciju citiem par sevi" (43%), "lai izklaidētos, labi pavadītu laiku" (41%), "lai komunicētu ar draugiem un paziņām" (36%), "lai radoši izpaustos" (35%), "lai atrastu jaunus draugus, iepazītos internetā" (35%), "lai uzzinātu citu cilvēku viedokļus" (34%), "lai kļūtu populārs" (33%), "lai izteiktu savu viedokli" (31%), "lai uzzinātu jaunākās ziņas, aktualitātes" (30%).

Apkopojot kvantitatīvā pētījuma rezultātus, jāsecina, ka sociālo portālu **Facebook** izmanto 69% aptaujas dalībnieku. Facebook kopumā mēdz lietot 80% respondentu vecumā no 13 līdz 16 gadiem. Neskatoties uz Facebook noteikto

vecuma ierobežojumu profila izveidei (13 gadi), 56% bērnu vecumā no 9 līdz 12 gadiem atzinuši, ka šo portālu lieto. Salīdzinājumā ar *Instagram*, *Facebook* tiek izmantots ievērojami retāk, būtiski mazāka respondentu daļa to izmanto katru dienu – tikai 24% respondentu. Biežāk minētie mērķi *Facebook* izmantošanai ir šādi: "lai uzzinātu jaunākās ziņas" (minēja 32% respondentu), "lai komunicētu ar draugiem un paziņām" (30%), lai uzzinātu citu cilvēku viedokļus" (29%), "lai uzzinātu, ko dara draugi un paziņas" (29%), "lai dalītos ar fotogrāfijām, kur redzams pats respondents" (28%), "lai izteiktu savu viedokli" (28%), "lai sniegtu informāciju par sevi" (26%).

Kvalitatīvā pētījuma rezultāti apstiprina to, ka, lai arī visi intervētie respondenti pazīst *Facebook* un tā piedāvātās iespējas, kā arī lielākoties visiem tur ir reģistrēti profili, tomēr gandrīz neviens no intervētajiem bērniem vai pusaudžiem nav aktīvs un regulārs tā lietotājs. Bieži kā argumentācija tiek minēta citu, interesantāku sociālo portālu pieejamība, parasti kā alternatīvas norādot *Instagram* un *Snapchat*. Vairākās atbildēs tiek uzsvērts, ka *Facebook* vairāk piemērots vecākai paaudzei.

Meitene, 16 gadi: *Es pašā sākumā pievienojos un tad es gandrīz katru dienu iegāju. Un tagad viņš nav tas interesantākais sociālais medijs. Un tur arī neviens īsti nav aktīvs no tiem, kurus es pazīstu. Tikai mana mamma ir ļoti aktīva.*

Kvantitatīvā pētījuma rezultāti liecina, ka starp populārākajiem bērnu un pusaudžu izmantotajiem portāliem minams arī ***Snapchat***, ko lieto 57% respondentu. *Snapchat* katru dienu izmanto 37% respondentu. Vairāk izmantots tas ir auditorijā, kuras vecums ir no 13 līdz 16 gadiem (49% to lieto katru dienu). Laika patēriņš, kas tiek veltīts, izmantojot sociālo portālu *Snapchat*, ir šāds: 11% respondentu norādījuši, ka to izmanto vairāk kā trīs stundas dienā, 9% izmanto vienu līdz divas stundas dienā, un 14% – izmanto katru dienu, bet ne vairāk kā stundu dienā. Biežāk minētie *Snapchat* izmantošanas mērķi respondentiem vecumā no 13 līdz 16 gadiem ir šādi: "lai uzzinātu, ko dara draugi un paziņas" (36%), "lai dalītos ar fotogrāfijām, kur redzams pats respondents" (30%), "lai izklaidētos un labi pavadītu laiku" (29%), "lai komunicētu ar draugiem un paziņām" (29%).

Līdzīgi *Snapchat* lietošanas motivācija raksturota arī kvalitatīvajās intervijās:

Meitene, 16 gadi: *Tur var nobildēt vai nofilmēt kaut kādus īsus videoklipus un var aizsūtīt vai nu saviem draugiem konkrēti, vai arī vispār ielikt storiņā, kad visi, kas ir tavi draugi, redz. Un tagad arī vasarā parādījās jauns atjauninājums, ka var paskatīties visiem draugiem, kuri piekrit, kur viņi atrodas, Latvijā vai vispār pasaulē.*

Puisis, 12 gadi: *Tas ir tā kā... Rādi, ko tu dienā dari. Vai nu arī pasaulei parādi, vai tiem, kas tev pieseko. Sūti bildes draugiem, ir tādi striki, rādījušies, cik dienas pēc kārtas esi viņiem rādījis bildes. Viņš nobildē jebkādu bildi, un tu vari uzrakstīt vai uzlikt kaut kādus fontus, sejiņas var uzlikt vai kaut ko tamlīdzīgu.*

Pētījuma rezultāti liecina, ka 35% pētījuma dalībnieku lieto izklaides platformu *Musical.ly*. Populārāka šī platforma ir meiteņu vidū – to lieto 47% no aptaujātajām meitenēm. 22% meiteņu norādījušas, ka lieto ***Musical.ly*** katru dienu. Salīdzinoši biežāk šo platformu izmanto pētījuma jaunākās vecuma grupas respondenti (9 – 12 gadi).

Vairums no kvalitatīvā pētījuma dalībniekiem ir dzirdējuši par *Musical.ly*, un dažas no intervētajām meitenēm arī lietojušas. Lai arī kopumā jaušama respondentu ironiska attieksme un vairākkārt norādīts, ka *Musical.ly* var būt interesanta platforma "mazākām meitenēm", vienlaikus tiek atzīts, ka *Musical.ly* izmantošana var būt labs veids, kā kļūt slavenam vai sākt mūziķa karjeru.

Meitene, 14 gadi: *Es biju lietojusi. Tagad it kā nē, jo es nesapratu īsti vajadzību tam, ka tu tikai vienkārši kustini muti līdz vārdiem, tas arī viss. Tur vienkārši tev piedāvā dažādas dziesmas, tu izvēlies kādu tu gribi, tu paņem, tu vari uzlikt to slow, kas ir palēninājumu vai uz ātro. Tu tur uzliec filtrus, uzraksti aprakstā, ko tu gribi, un vienkārši post to un redzi tiem, kam tu seko, un kas seko tev.*

Meitene, 15 gadi: *Musical.ly, jā, es arī to aplikāciju vienu brīdi lietoju. Viņi vienkārši sāka taisīt tos video, kur viņi, var teikt, plāta muti, un pēc tam viņi sevi popularizē. Un tādā veidā, sevi popularizējot, viņi var parādīt arī citus savus talantus. Es zinu tagad dažus, kuri ir mūziķi tādēļ kļuvuši, jo viņus sāka pamanīt. Tu vienkārši izveido savu profilu, taisi tos video, un, ja cilvēki tevi sāk pamanīt... Pārsvārā vienkārši taisi savus video, var skatīties citu video. Tu vari viņus arī šērot uz citām mājaslapām, lai cilvēki tevi pamana.*

Aptaujas rezultāti liecina, ka portālu ***draugiem.lv*** mēdz lietot 41% aptaujāto bērnu un pusaudžu. Salīdzinoši neliels respondentu skaits atzinuši, ka lieto *draugiem.lv* katru dienu – tie ir 7% no visiem respondentiem un tikai 4% no pusaudžiem vecumā no 13 līdz 16 gadiem. Arī padziļinātajās intervijās aptaujātie respondenti atzīst, ka savulaik iecienīto sociālo portālu tagad izmanto pavisam reti vai nemaz un ka tā lietošanu ir aizstājuši citi sociālie portāli – visbiežāk minēti *Instagram* un *Snapchat*. Daļa intervēto respondentu savu profilu *draugiem.lv* ir dzēsuši, daļa domā to darīt, vēl citi saglabā profilu, lai laiku pa laikam sarakstītos ar kādu, kas joprojām aktīvi izmanto *draugiem.lv*, lai "uzspēlētu spēlītes" vai paskatītos "kuram drīzumā ir kaut kādas dzimšanas dienas vai vārda dienas".

Meitene, 14 gadi: *Es lietoju, kad biju mazāka, bet tagad es vairs tik daudz nelietoju. Es dažreiz ieeju apskatīties, man tur ir draugi, un tad tur var redzēt kalendārā, kuram drīzumā ir kaut kādas dzimšanas dienas vai vārda dienas. Tas ir vienīgais, ko es apskatos. Kādreiz es tur arī sazinājos ar draugiem, kad es biju mazāka. Tur bija ļoti daudz tādas spēles, kuras citur nebija, un tad es tās tur spēlēju. Mani tas vairāk īsti neinteresē. Jo es esmu jau izaugusi no visām tām spēlēm un tādām lietām.*

Puisis, 11 gadi: *Draugiem.lv vairs nelietoju. Agrāk es tur spēlēju spēlītes, sarakstījos ar draugiem, skatījos jaunumus. Tagad vairs nelietoju tāpēc, ka tur vairs nav interesanti. Tur viss novecojis, un tagad ir daudz interesantākas lietotnes.*

Puisis, 13 gadi: *Profils man tur ir, bet es viņu pilnībā nelietoju. Vajadzētu dzēst arī, bet, ja man ir privātais, tur neviens neko nevar izdarīt.*

Meitene, 16 gadi: *Es draugiem.lv profilu izdzēsu pirms kādiem trim vai četriem gadiem. Bija tā – datoru es sāku pārzināt no kaut kādiem 5 gadiem, un tad man bija atļauts pierēģistrēties draugiem.lv tikai, kad man bija kādi 9 gadi. Un tad es sākumā vai nu spēlēju kādas spēles vai arī sarakstījos ar kādu. Vai nu liku bildes galerijās. Vai arī skatījos citu. Bet man pēc kāda laika apņika. Nav jau arī tur*

vairs neviena, visi izmanto snapčatu, instagramu, pārsvarā visi. Kāds vēl varbūt bišķiņ feisbuku, bet galvenais dominē snapčats un instagrams.

Meitene, 14 gadi: Es atceros, kad man uztaisīja to profilu, es biju tik ļoti priecīga. Es parasti vienkārši saaicināju draugus, sazinājos ar viņiem, liku kaut kādas bildes. Un tad vienkārši aizgāja tas instagrams, un tad es par tiem draugiem.lv aizmirsu, un tagad man viņi vienkārši tur stāv. Es esmu domājusi dzēst to profilu, bet tajā pašā laikā es domāju – reizēm mums skolā ir tā, ka skolotājai jāaizsūta uz draugiem.lv kaut kāda vēstule ar darbu, ja mēs nevaram aizsūtīt inboksā. Un tad es padomāju, ka labāk varbūt atstāt viņu.

To bērnu un pusaudžu vidū, kuri mājās pamatā sarunājas krievu valodā, populārākais sociālais portāls ir vk.com (vkontakte.ru). Portālu mēdz izmantot 72% mērķauditorijas pārstāvju, bet 57% šīs mērķauditorijas respondentu norādījuši, ka izmanto portālu katru dienu. Laika patēriņš, kas tiek veltīts, izmantojot sociālo portālu vk.ru, ir šāds: 30% respondentu norādījuši, ka to izmanto vairāk kā trīs stundas dienā, 15% izmanto vienu līdz divas stundas dienā un 9% – izmanto katru dienu, bet ne vairāk kā stundu dienā.

Nodaļai atbilstošo rezultātu grafisku attēlojumu un tabulas skatīt pielikumā: 15. – 20. attēls.

RADOŠAS AKTIVITĀTES INTERNETĀ

Gan kvantitatīvajā, gan kvalitatīvajā aptaujā tika uzdoti vairāki jautājumi, kuru mērķis bija noskaidrot, vai bērni un pusaudži veic dažādas radošas aktivitātes, izmantojot tehnoloģiju piedāvātās iespējas digitālajā vidē un, ja veic, tad kādas un cik bieži.

Kvantitatīvās aptaujas rezultātu analīze liecina, ka 54% no visiem aptaujātajiem respondentiem vismaz reizi mēnesī mēdz paši apstrādāt un izvietot fotoattēlus internetā, 11% atzīst, ka to dara katru dienu. 28% aptaujāto respondentu vismaz reizi mēnesī vai biežāk mēdz paši apstrādāt un izvietot video internetā, 7% atzīst, ka dara to katru dienu. 14% respondentu atzīmējuši, ka vismaz reizi mēnesī vai biežāk paši blogo, raksta blogus internetā, 3% norādījuši, ka to dara katru dienu.

Kvantitatīvajā aptaujā 13 līdz 16 gadus vecie pusaudžiem tika jautāts, "Kurus no minētajiem sociālajiem portāliem, saziņas platformām tu izmanto, lai radoši izpaustos". 35% respondentu atzīmējuši Instagram, 19% – Snapchat, 18% – YouTube, 11% – Facebook, 9% – WhatsApp, 2% – draugiem.lv.

Padziļinātājās intervijās respondentiem tika jautāts, kādām radošām izpausmēm viņi izmanto interneta un jauno tehnoloģiju piedāvātās iespējas. Arī šeit respondentu biežāk minētās aktivitātes saistītas ar fotografēšanu un video uzņemšanu, kā arī fotografētā un filmētā materiāla apstrādi un tā izvietojumu internetā, visbiežāk sociālajos tīklos Instagram un Snapchat. Divas no intervētajām meitenēm norādīja, ka pašas mēdz rakstīt blogus, savukārt divi no puīšiem – ka izmanto tehnoloģiju piedāvātās iespējas, lai programmētu. Lielākoties visi respondenti bija norādījuši, ka radošajām aktivitātēm nepieciešamās prasmes un zināšanas apgūst pašmācības ceļā, vairākkārt norādot, ka tiek izmantotas platformā YouTube pieejamās video pamācības.

Meitene, 14 gadi: Es mēdzu apstrādāt bildes, un es pati gribētu kļūt par fotogrāfi. Un man vēl nācies skolai taisīt visādus video un tādas lietas. Internetā var daudz ko darīt. Tu vari, piemēram, arī pats veidot mūziku internetā. Es neesmu vēl mēģinājusi, bet es zinu, ka to var darīt. Es esmu gribējusi sākt rakstīt blogu, bet nav vēl bijusi tāda iespēja. Laiks nav bijis. Nē, neviens man to nav mācījis, es internetā pati mācos apgūt. Es skatos jūtībā kaut kādus video, kā to darīt. Vai arī ierakstu gūglē un tad skatos, lasu, kā citi cilvēki to darījuši un tādas lietas.

Puīsis, 16 gadi: Es bildēju skatus. Filmēju arī. Skatos pats, arī dažreiz nofilmēju. Es nedaudz apstrādāju. Bet tā es viņus lieku, kādus es viņus esmu nobildējis. Maniem draugiem arī patīk bildēt un filmēt, blogus neviens neraksta. Man patīk dabasskati. Parasti es dabasskatus bildēju un filmēju. Tad, kad es staigāju, varbūt kaut kādus... Un pēc tam patīk skatīties, kā tur izskatījās.

Meitene, 14 gadi: Varbūt tikai video filmēju un fotogrāfiju bildes... Kādreiz, kad es biju mazāka, es filmēju tā kā YouTube video. Kādreiz, tagad vairs nē. Bet tā es parasti filmēju kaut ko dzīvē, kaut ko smieklīgu, ko daru dzīvē. Un izvietoju instagramā, snapčatā, varbūt kaut kad jūtībā... Klasē baigi maz to dara, bet kādreiz, kad bijām mazāki, tad taisījām bieži.

Meitene, 15 gadi: Es parasti vienkārši kaut kādus dabasskatus lieku. Es fotogrāfēju, tad es viņus rediģēju un tad ielieku. Vispār, ja es kaut ko nozīmīgu redzu, vai redzu kādu skaistu skatu, vai, ja mēs ar draugiem esam, tad mēs ēdam saldējumu, tad es vienkārši ielieku to saldējumu. Vai arī, ja kaut ko uztaisu, tad ielieku instagramā...Mani interesē konkrēti rakstīšana, ir vairākas mājaslapas, kur var ielikt, piemēram, dzejoļus vai īsus stāstus, kontaktēties ar citiem rakstniekiem, vairāk uzzināt par to visu rakstīšanas koncepciju. Piemēram, tviterī var ļoti savienoties, ar visiem kontaktēties... tviterī tieši ar citiem rakstniekiem var, un jūtībā arī ir rakstnieki, kas vairāk pamācības taīsa, vai pieredzi par universitāti. Un arī savā veidā sevi reklamē. Un tad ir vērts sekot viņiem līdz tviterī, ko viņi ir darījuši un tā.

Meitenes Instagram izmanto biežāk kā puīši: katru dienu Instagram lieto 60% meiteņu un 47% puīšu.

Puisis, 13 gadi: Es parasti, kad aizbraucu pie omes, pie datora sēžu un... Tā kā es pašlaik esu programmēšanā, es mēģinu programmēt visādas lietotnes vai kaut ko tādu. Varbūt kaut ko var, bet ļoti grūti. Es datorā programmēju, telefonā varbūt kaut ko var, bet ir ļoti grūti.

Puisis, 15 gadi: Es izmantoju foto apstrādei, video rediģēšanai. Un arī programmēšanai ik pa laikam. Es programmēju telefonā kaut kādas mazās spēlītes. Es skatos pārsvarā jūtībā, kā dara citi, un tad arī mācos pie reizes. No maniem vienaudžiem pārsvarā daudzi izmanto fotoattēlu rediģēšanu, video montēšanu. Programmēšana nav tik populāra, bet ir cilvēki, kas izmanto. Mums skolā ir robotikas pulciņš, tur mēs programmējam robotiem programmas. Lai viņi pārvietotos. Citi varbūt arī kādas spēlītes programmē pārsvarā.

Nodaļai atbilstošo rezultātu grafisku attēlojumu un tabulas skatīt pielikumā: 9. – 14., 19.attēls.

INFORMĀCIJAS MEKLĒŠANA INTERNETĀ UN TĀS IZVĒRTĒŠANA.

Analizējot kvantitatīvā pētījuma datus, redzams, ka 64% no kopējā respondentu skaita meklē mācībām un skolai nepieciešamo informāciju internetā ne retāk kā reizi nedēļā un 23% to dara katru dienu. Savukārt atpūtai un hobijiem nepieciešamu informāciju ne retāk kā reizi nedēļā meklē 43% respondentu, bet 16% to dara katru dienu.

Mācībām nepieciešamās informācijas meklēšanai gandrīz pusei respondentu (46%) biežāk izmantotā ierīce ir dators. 38% respondentu atzīmējuši, ka viņi mācībām nepieciešamo informāciju visbiežāk meklē, izmantojot viedtālruņus un tikai 6% norādījuši, ka visbiežāk izmanto planšetdatorus. Savukārt atpūtai un hobijiem nepieciešamo informāciju 39% no aptaujātajiem bērniem un pusaudžiem visbiežāk meklē, izmantojot viedtālruņus un 38% – izmantojot datorus, bet 8% – planšetdatorus. Aptaujas rezultāti liecina, ka puiši biežāk kā meitenes informācijas meklēšanai mēdz izmantot datorus, savukārt meitenes vairāk izmanto viedtālruņus.

Kvantitatīvā pētījuma dati liecina, ka interneta meklētājprogramma *Google* ir viena no bērnu un pusaudžu biežāk apmeklētajām interneta vietnēm. 94% respondentu norādījuši, ka vispār mēdz internetā izmantot šo platformu. Katru dienu *Google* meklētājprogrammu izmanto 55% bērnu vecumā no 9 līdz 12 gadiem un 70% pusaudžu vecumā no 13 līdz 16 gadiem. Uzziņu vietni *Wikipedia* mēdz izmantot 73% no visiem respondentiem, un 11% norādījuši, ka to dara katru dienu.

Kvalitatīvajā pētījumā veiktajās intervijās tika uzdoti vairāki jautājumi saistībā ar bērnu un pusaudžu izpratni par informācijas meklēšanu internetā un interneta meklētājprogrammas *Google* darbību. Respondentiem lūdza pastāstīt, kā un kādam nolūkam viņi veic meklēšanu internetā. Lielākā daļa atzīst, ka informāciju visbiežāk meklē skolas un "savām" vajadzībām. Vairākkārt tiek norādīts, ka parasti meklēšana netiek veikta tālāk par pirmo *Google* piedāvāto lapu.

Meitene, 14 gadi: Visbiežāk vai nu priekš sevis meklēju, lai varētu zināt, kas ir noticis, vai arī dažreiz skolā ir bijuši gadījumi, kad jāmeklē informācija. Skolā dažreiz, piemēram, tajā pašā literatūrā mums vēl nesen bija jāmeklē

par Māru Zālīti informācija un jāatbild uz jautājumiem. Un kaut kas tāds. Katru dienu es ierakstu gūglē, lai zinātu laika ziņas. Tas visvairāk. Un tad vēl skolā dažreiz es arī tulkotājā ieeju caur gūgli. Bet tā vairāk neko tādu es īsti nemeklēju. Es sāku no pašām pirmajām, jo tās ir tās populārākās. Un tad, ja es atrodu to, ko man vajag, tad es turpat palieku, ja neatrodu, tad es meklēju tālāk.

Puisis, 16 gadi: Esmu bieži meklējis – gan skolas, gan paša interesei. Meklēju to, ko gribu uzzināt. Piemēram, par elektroniku. Uzzināt, no kā tā sastāv un kas tur iebūvēts. Kā viņu izjaukt un kā viņu salikt.

Meitene, 16 gadi: Meklēju skolai un vispār. Vēsturei dažreiz, kontroldarbiem gatavojoties. Latviešu valodai ne tik ļoti, dažreiz tulkotāju, piemēram, krievu valodai...Es pārsvarā, ja man ir kāds jautājums, es paņemu saistītos vārdus un tad man vienkārši izmet ārā gūglē visu, kas ir saistīts ar to. Tad es pārlasu un dabūju to, ko man vajag, ārā.

Meitene, 15 gadi: Nu, es gūglēju kaut ko ar mācīšanās saistītu tikai tad, ja es nevaru grāmatā atrast atbildi...Es skatos no sākuma pirmo lapu un tad, ja neesmu atradusi vēl to, ko vajag, tad es varbūt paskatīšos otro, trešo lapu. Bet parasti viss, ko man vajag, ir pirmajā lapā.

Respondentiem tika jautāts, kāpēc meklētājā starp atrastajiem rezultātiem pirmie rezultāti tiek piedāvāti kā pirmie. Lielākā daļa respondentu atbildēja, ka pirmās *Google* meklētājā parādās tās mājaslapas, kuras ir visbiežāk apmeklētās, tomēr dažreiz tiek pieļauts, ka pirmie atlasītie rezultāti varētu kā tādi tikt parādīti tāpēc, ka šīs interneta vietnes ir visuzticamākās un visdrošākās.

Puisis, 15 gadi: Viņas parāda kā pirmās, jo viņas ir visvairāk apmeklētās, jo vairāk cilvēki ir gājuši iekšā. Bet uzticamākās – citreiz nē, citreiz uzticamākās uz leju pat ir.

Meitene, 16 gadi: Jā, īstenībā tā ir [ka pirmās meklētāja piedāvātās ir uzticamākās], jo parasti, piemēram, ar vēsturi saistībā, atveras uzdevumi.lv, un tur ir visas teorijas, kuras ir daudz vieglāk saprast, nekā skatīties vikipēdiju.

Meitene, 14 gadi: Parasti pirmās mājaslapas ir vispareizākās, bet citreiz ir tā, ka nav. Un tad sanāk, ka tu uzraksti tajā meklēšanā, viņi parādās un tad parāda arī, ko cilvēki ir meklējuši visvairāk.

Puisis, 13 gadi: Kas man ir pirmais? Man liekas, ka visvairāk apmeklētā lapa. Kurai viss ir izdevies. Un kur cilvēks pavada arī kaut kādu laiku, nevis ieiet un uzreiz iziet ārā.

Padziļinātājās intervijās tika jautāts arī par to, cik lielā mērā tai informācijai, kas ir atrasta internetā, var uzticēties un kā respondenti izvērtē to, vai atrastā informācija ir uzticama vai nav. Lielākoties respondenti apzinās, ka ne visam, kas ir atrasts internetā, var uzticēties un, lai izvērtētu to, cik uzticama ir atrastā informācija, tiek salīdzinātas dažādas interneta vietnes. Tomēr ir arī respondenti, kas nepievērš uzmanību tam, vai informācija ir uzticama vai nav.

Puisis, 13 gadi: Es paskatos vairākas [interneta vietnes], kurās ir visāda informācija. Es paskatos, kuras man ir noderīgākas, un tās es arī tad lasu...Pirmkārt, jau pēc virsraksta izvērtēju, vai būs noderīga, un tad vēl tās, kas ir pirmās, tās es arī spiežu.

Puisis, 15 gadi: Ne visas gūglē atrastās lapas ir uzticamas, jo tās ir rakstījuši cilvēki, kuri varbūt citi pat paši nav pareizi rakstījuši. Es salīdzinu ar citām mājaslapām informāciju, tad izvērtēju, kurās ir vairāk vienāds [satur], tad tas varētu būt tas pareizais variants.

Meitene, 15 gadi: Ne visas ir uzticamas. Ir dažas mājaslapas, kur es varu apskatīties tieši skolai. Par pārējām es nevaru būt droša. Ir tikai daži portāli, kuriem es uzticos. [lai saprastu, vai ir uzticams] pirmām kārtām skatos, vai tas viss, ko es meklēju, neizklausās pārspīlēts vai neizklausās tāds, kas nevarētu loģiski būt tas, ko es meklēju. Un tas, vai tas ir plaši izmantots portāls un daudzi viņam seko līdz un uzticas tieši tam. Kas ir uzticami? Skolai kad es meklēju. Es zinu, ka es meklēju letonikā, uzdevumi.lv, tajos abos es vairāk skatos. Uzdevumi.lv vismaz točna ir uzticami.

Meitene, 16 gadi: [lai saprastu vai ir uzticama] es skatos, vai tā lapa ir atzīta, vai tur nevar būt kaut kādi vīrusi. Jo parasti tās lapas ir sarindotas drošākā kārtībā.

Meitene, 14 gadi: Es tā īsti neskatos. Man dažreiz vienalga ir, galvenais, ka ir kaut kas, ko uzrakstīt, piemēram, mājasdarbos. Bet tā jau es īpaši neskatos.

Kvantitatīvajā aptaujā respondentiem tika uzdots jautājums par to, vai viņi prot salīdzināt dažādas interneta vietnes un mājaslapas, lai saprastu vai informācija tajās ir patiesa. Tikai puse no bērniem vecumā no 9 līdz 12 gadiem (50%) atzina, ka viņi to prot. Savukārt 24% no šīs vecuma grupas respondentiem tika norādījuši, ka nezina, vai to prot, un vēl 23% atzinuši, ka to neprot. Pusaudžu sniegtās atbildes uz šo jautājumu būtiski atšķiras – 80% no visiem respondentiem atzīmējuši, ka viņi prot salīdzināt dažādas interneta vietnes un mājaslapas, lai saprastu, vai informācija tajās ir patiesa.

Nodaļai atbilstošo rezultātu grafisku attēlojumu un tabulas skatīt pielikumā: 9. – 14., 21.–22.attēls.

PAŠVĒRTĒJUMS DAŽĀDĀM PRASMĒM INTERNETĀ

Kvantitatīvā pētījuma ietvaros respondentiem tika uzdoti vairāki jautājumi saistībā ar viņu prasmēm droši lietot internetu un spēju izvērtēt internetā pieejamo informāciju. Pētījuma rezultāti liecina, ka 13 līdz 16 gadus veco pusaudžu pašvērtējums ir ievērojami augstāks par to, ko par savām prasmēm snieguši bērni vecumā no 9 līdz 12 gadiem. Vērtējums visvairāk atšķiras parametros, kas saistīti ar digitālajām prasmēm, kuras nepieciešamas, lietojot sociālos portālus: privātuma nosacījumu maiņa sociālajos portālos, prasmēm sociālajos portālos bloķēt ziņojumus no cilvēkiem, ar kuriem bērni nevēlas sazināties, kā arī prasmēm kontrolēt, kuri cilvēki var redzēt to informāciju, kuru bērni izvietoj internetā. Būtiskas atšķirības pašvērtējumā ir arī prasmēm salīdzināt dažādas interneta vietnes, lai saprastu, vai informācija tajās ir patiesa.

Novērtējot savas prasmes “nomainīt privātuma nosacījumus sociālajos portālos”, 74% no respondentiem vecumā no 13 līdz 16 gadiem atzinuši, ka to prot. Savukārt no respondentiem vecumā no 9 līdz 12 gadiem apstiprinuši atbildējuši tikai 43%, vienai ceturtdaļai daļai (25%) no šīs vecuma grupas norādot, ka nezina, vai to prot, un gandrīz trešdaļai (29%) respondentu atzīstot, ka neprot.

Gandrīz visi pusaudžu vecuma (13–16 gadi) respondenti (93%) apstiprinājuši, ka prot “bloķēt ziņojumus no cilvēkiem, ar kuriem nevēlas sazināties internetā”. Jaunākajā vecuma grupā, ka to prot, norādījuši 67% respondentu, 13% bērni vecumā no 9 līdz 12 gadiem atzinuši, ka nezina vai prot bloķēt šos ziņojumus un 18% – ka neprot. Salīdzinoši mazāka daļa aptaujāto respondentu ir pārliecināti par savām prasmēm kontrolēt to, kuri cilvēki var redzēt to informāciju, kuru viņi izvietoj internetā. Vecumā no 13 līdz 16 gadiem 77% respondentu norādījuši, ka prot to kontrolēt. Vecumā no 9 līdz 12 gadiem tikai aptuveni puse (51%) atbildējuši apstiprinuši, piektā daļa šī vecuma respondentu (20%) norādījuši, ka nezina atbildi uz šo jautājumu un ceturtdaļai (25%), ka neprot.

« **Kvantitatīvajā aptaujā respondentiem tika uzdots jautājums par to, vai viņi prot salīdzināt dažādas interneta vietnes un mājaslapas, lai saprastu vai informācija tajās ir patiesa. Tikai puse no bērniem vecumā no 9 līdz 12 gadiem (50%) atzina, ka viņi to prot. Savukārt 24% no šīs vecuma grupas respondentiem tika norādījuši, ka nezina, vai to prot, un vēl 23% atzinuši, ka to neprot.** »

Kvantitatīvajā aptaujā bērniem un pusaudžiem tika uzdots jautājums saistībā ar viņu prasmēm novērtēt un saprast, kura mājaslapa ir droša. 77% pusaudžu vecumā no 13 līdz 16 gadiem un 58% bērnu vecumā no 9 līdz 12 gadiem atbildējuši, ka prot to novērtēt.

Kopumā visaugstākais pašvērtējums sniegts attiecībā uz iemaņām izdzēst apmeklēto interneta vietņu vēsturi. 93% no vecākās mērķauditorijas un 69% no jaunākajiem respondentiem pozitīvi vērtējuši šo savu prasmi.

Nodaļai atbilstošo rezultātu grafisku attēlojumu un tabulas skatīt pielikumā: 21.– 22.attēls.

INTERNETA LIETOŠANĀ NEPIECIEŠAMO PRASMJU UN IEMAŅU APGUVĒ

Kvalitatīvā pētījuma intervijās respondenti tika lūgti pastāstīt par savu pieredzi dažādu prasmju apguvē gan saistībā ar ierīču lietošanu, gan ar dažādu interneta piedāvāto iespēju izmantošanu. Lielākā daļa no intervētajiem respondentiem norādījuši, ka pamatā gan tehnoloģiju lietošanu, gan dažādas internetā nepieciešamās iemaņas apguvi pašmācības ceļā. Nepieciešamās zināšanas visbiežāk meklētas internetā, t.sk. izmantojot dažādas video pamācības, kas pieejamas vietnē *YouTube*.

Vairākkārt intervijās tika norādīts, ka pusaudži jūtas pārāki savās prasmēs gan par vecākiem, gan skolotājiem, tāpēc ne vieni, ne otri netiek uzskatīti par labiem padomdevējiem. Atsevišķi respondenti norādījuši, ka dažas no prasmēm (lielākoties ierīču lietošanu) viņiem palīdzējuši apgūt vecāki, galvenokārt – tēvs.

Lielākoties visi kvalitatīvajā pētījumā intervētie respondenti ar retiem izņēmumiem atzinuši, ka skolā tiek maz mācītas tādas iemaņas, kas var būt noderīgas ikdienā interneta lietošanā, un gandrīz vispār netiek mācīta sociālo tīklu lietošana.

Puisis, 15 gadi: Nevienš mani īpaši nemācīja ar telefonu internetā darboties. Izlasīju instrukciju un pēc tam patstāvīgi skatījos, kas tur tālāk rakstīts, un meklēju visu.

 Meitene, 16 gadi: Es jau it kā visu pati telefonā zināju. Bet, ja bija lietas, kuras nezināju, tad vienkārši pati mācoties apguvu. Es par to zinu daudz vairāk kā vecāki, un arī skolotāji.

 Puisis, 13 gadi: Telefonu es iemācījos tā – māsa man vecāka, viņai jau viss bija, es zagu telefonu, spēlēju spēlītes. Tagad es daudz par telefoniem zinu. Es vairāk par telefoniem un planšetdatoriem, mamma par parastajiem datoriem.

 Puisis, 16 gadi: Telefonu man tēvs iemācīja, no sākuma izrādīja visu telefonu, kur ir spēles, kur ir internets, kur vajag ieslēgt. Un tā arī viss sākās. Tagad es zinu, ka par telefonu es vairāk par tēvu saprotu. Gan par telefonu, gan par datoru, lai gan man vairāk zināšanas ir par telefonu. Datoru es iemācījos pats, ar acīm skatoties, un pēc tam brālis vairāk iemācīja. Kādi deviņi, desmit gadi man bija.

 Meitene, 14 gadi: Es iemācījos pašmācībā, pati meklēju, pati daru... No jūtība videoklipiem var apgūt, jo tur ir visādas pamācības, "do it yourself" un tamlīdzīgas, tur viss kaut kas ir.

 Puisis, 15 gadi: Skolā mums pārāk daudz par to nav mācījuši. Datorikā tikai varbūt kaut kādus ekselus un powerpointus māca...ar sociālajiem portāliem es pats mācos, skolā to nē, mācos lietošanas procesā. Internetā, cik tur tās mājaslapas parasti parāda.

 Puisis, 13 gadi: Es vienkārši no mazotnes māku [meklēt informāciju internetā]. Kādreiz, kad es biju ļoti mazs, man bija dators, es gāju skatīties un tā es iemācījos. Es nezinu īsti kā, pats iemācījos. Varbūt kāds arī iemācījis, bet tas jau man no mazotnes.

 Meitene, 14 gadi: It kā ir par drošu uzvedību internetā mācīts, bet tur vairāk stāsta par to, ka nevajag pazemot citus internetā un tādas lietas.

Visbūtiskākie jautājumi, uz kuru mācīšanu nepieciešams fokusēties, ir saistīti ar drošību internetā.

 Puisis, 14 gadi: Mamma man bišķiņ ir pastāstījusi par to [privātuma nosacījumiem]. Skolā vajadzētu par to vairāk mācīt. Sākumā man Instagram konts nebija prievāts. Es pats vienkārši atradu tādu video, kur var uzlikt. Es to jūtībā atradu, man brālēnam bija un viņš pateica, ka jūtībā par to var dabūt.

 Meitene, 16 gadi: Mums to [par sociālo portālu darbības pamatprincipiem] skolā nav ne stāstījuši, ne mācījuši. Mums tā kā bija informātika no piektās līdz laikam septītajai klasei, vai arī līdz astotajai. Man tā šķiet, ka līdz septītajai. Un tad astotā, devītā nav un tad laikam parādās no desmitās līdz divpadsmitajai, bet tur īsti nemāca tādas sociālu mediju, tur vienkārši vispārībā izmanto tādas lietas kā wordu un ekseli un tā...

Kvalitatīvajā pētījumā respondentiem tika jautāts par to, kuriem tematiem, kas tika aplūkoti intervijas gaitā, vajadzētu pievērst vislielāko uzmanību un pastiprināti to mācīt skolā. Intervētie respondenti vienprātīgi atzina, ka visbūtiskākie jautājumi, uz kuru mācīšanu nepieciešams fokusēties, ir saistīti ar drošību internetā. Vairākās atbildēs tika uzsvērts, ka šobrīd tas ir ļoti aktuāli, jo pēdējā laikā interneta vide ir kļuvusi īpaši bīstama saistībā ar dažādu vīrusu izplatību un hakeru aktivitātēm.

Lielākā daļa respondentu norādījuši, ka skolā nepieciešams pastiprināti mācīt par personiskās informācijas pārdomātu un drošu lietošanu un izplatīšanu internetā. Vairākkārt interviju dalībnieki norādījuši, ka par šiem tematiem citiem bērniem un pusaudžiem ir vājas zināšanas un ka bieži vērojama neprasme, pavirša un riskus ignorējoša pieeja jautājumiem, kas saistīti ar privātuma politiku sociālo portālu un citu interneta platformu lietošanā. Īpaši tas tiek attiecināts uz jaunākā skolas vecuma bērniem.

Kvalitatīvajā pētījuma respondenti norādījuši, ka nepieciešamās zināšanas saistībā ar drošību internetā var tikt mācītas gan informātikā, gan sociālajās zinībās, gan audzināšanas stundās. Vairākkārt ieteikts mācību procesā izmantot videomateriālus.

 Puisis, 16 gadi: Es diezgan labi pārzinu to [lietas, kas saistītas ar datu privātumu un to, kā sargāt savu informāciju sociālajos tīklos]. Pats iemācījos, meklējot vienkārši, ieej iestatījumos un meklē par drošību. Tagad sāku tam pievērst vēl vairāk uzmanības, jo ir redzams, ka ir daudz hakeru un viņi var uzhakot un tā tālāk...vajadzētu par to vairāk mācīt – informātikā, informātikas stundās. Līdz šim tas tā īpaši nav mācīts, par drošību man neviens nekur nemācīja. Mums mācīja tikai sataisīt powerpointā visādas lapas, uzdeva visādus tur...Par drošību internetā vairāk vajag mācīt, kā izmantot vietnes, lai nedabū vīrusus, tā, lai neuzhakotu cilvēkus.

 Puisis, 13 gadi: Skolā mums tieši bija pagājušogad par to, kā lietot sociālos tīklus. Bet tur mums bija vairāk uzsvērts, no cik gadiem to visu drīkst lietot... Es domāju, ka skolā būtu vērts ieviest [mācību kursu par lietām, kas ar interneta lietošanu saistīts], jo es domāju, šie mazie bērni, viņi nezina. Tur vajadzētu par to, kā droši rīkoties internetā, jo tagad ļoti slaveni ir visi šie čakarētāji, hakeri. It kā visu var ielauzt.

 Puisis, 15 gadi: Vajadzētu mācīt, piemēram, kurās mājaslapās nevar iet. Jo ir mājaslapas, kurās tu ieej un pēc tam tur sāk vīrusi mesties datorā un tā tālāk. Mums skolotāja vienreiz laikam mācīja, kurās lapās nevajag iet, ka jāskatās ir pēc sākuma nosaukuma, tur kaut kas bija. Ka

drīkst iet tikai tajās mājaslapās, kuras ir drošas. Piemēram, ja interneta bankai nav drošības zīme klāt, tad tā nav īstā interneta banka. Datorikā to bērniem kādā sestajā klasē varētu mācīt. Vēl par drošību internetā vajadzētu sociālajās ziņībās mācīt. Tagad tur nedaudz par to, ka ar svešiem cilvēkiem nevar runāt. Bet vajadzētu mācīt arī to, kas no tās informācijas, ko tu atstāj, tiek nodots visai pasaulei. Kas ir saglabāts tajos serveros. Piemēram, ja tu iepērcies internetā, viņi saglabā kredītkartes.

Meitene, 16 gadi: Par to [privātuma iestatījumiem sociālajos tīklos] es arī pati iemācījos. Skolā mums par to nemāca. Skolā pārsvarā tikai ar datoriem visu programēšanu, bet ar sociālajiem tīkliem nē. Bet, manuprāt, to vajadzētu, jo, piemēram, daudzi pierēģistrējas, lai gan viņiem nav tas vecums un tad dara lietas, kuras pilnīgi nav pareizi, un tas, manuprāt, ir jākontrolē un jāmāca arī...Vajadzētu mācīt par drošību internetā, par to, ka mēs nedrīkstam informāciju izpaust. Lai gan to māca, bet vajag vairāk, jo tagad tas ir aizgājis ļoti tālu internetā.

Meitene, 15 gadi: Skolā vajadzētu pabrīdināt par tādām drošības lietām: neliec neko tādu, ko negribētu, lai visi zina; nedalies ne ar ko tādu, kas tevi var aizskart un ko tu negribi, lai visi zina; neuzticies visiem cilvēkiem, ko tu redzi.

Meitene, 16 gadi: Es domāju, ka vispār par drošību internetā vajadzētu mācīt. It kā jau ir pašsaprotami viss, un es domāju, jaunieši vairs tam nepievērš uzmanību, tāpēc to vajag mācīt.

Puisis, 13 gadi: Visvairāgākais, ko vajag mācīt, ir neuzticēties neuzticamām mājaslapām vai neuzticamiem jūzeriem. Neuzticēties nevienam neuzticamam. Ja viņš ir uzticams, piemēram, Playstore, apstiprināts, tad var uzticēties. Varbūt to vajag mācīt sociālajās ziņībās vai arī datorikā vai informātikā...Ne jau pirmajā klasē mācīt, bet lielākiem, kad viņiem jau ir tie telefoni un kad viņi tos lieto.

Meitene, 14 gadi: Man personīgi tas nav vajadzīgs, jo es varu labi atrast informāciju, bet citiem, kuri nevar tik viegli atrast, varbūt tad viņiem to derētu pamācīt. To varētu mācīt, piemēram, tajā pašā angļu valodā. Meklēt informāciju angļiski. Vēl varētu sociālajās ziņībās un vēl informātikā...Arī par privātuma noteikumiem vajadzētu mācīt, jo es domāju, ka citi neapdomīgi rīkojas internetā un vēl īsti nesaprot, kas tur īsti jā dara. Jo daudzās vietās arī angļu valoda jāizmanto, citi tik labi vēl nezina angļu valodu...Es visu pašmācības ceļā apgūstu, jo es māku diezgan labi angļu valodu, tad es saprotu, kas un kā jā dara...

Meitene, 14 gadi: Viņiem vajadzētu mācīt par to, kā izmantot vispār visas sociālās programmas. Ko tu viņš vari likt iekšā, ko nevari, ko tu vari stāstīt, ko nevari. Un varbūt arī kaut ko vairāk, lai viņi zinātu vispār, kas pasaulē notiek, lai viņi lasītu ziņas un sevi paši attīstītu. Nepavadi tik daudz laika, vienkārši kaut ko bezjēgā skatoties...To varētu mācīt sociālajās ziņībās. Mazākās klasēs tā varētu būt arī informātika. Un varbūt arī angļu valoda.

Meitene, 15 gadi: Lai aizsargātu savu informāciju, vajag mācīt. Lai zinātu, kā aizsargāties. Es tā nemāku pateikt, bet vajag, lai mācītu, ko vajag darīt internetā un ko nevajag, lai neuzķertos uz viltus paziņojumiem. Mums nav tādu priekšmetu, mums dažreiz atnāk policija uz skolu, tikai tā māca.

Meitene, 16 gadi: Vispār drošība internetā, tas jau pirmajā kārtā. Jāmāca vienkārši arī, kā pareizi izmantot un vispār pastāstīt par tām sekām, kas ir visur. Tas, ka viss, ko dara, paliek internetā, un vajag padomāt, pirms kaut ko liek... Man tā šķiet, ka vajadzētu maziem bērniem tieši mācīt, jo tagad ļoti agrā vecumā sāk izmantot. Jo viss, ko tu dari internetā, tas paliek internetā. Un, ja vienkārši kaut kādas muļķības tur septiņos, astoņos gados sataisa, tad kāds varētu to atrast arī kādreiz. Vienkārši mācīt to, ko nevajadzētu un vajadzētu darīt. Visiem vajadzētu to [kas notiek ar sociālo portālu lietotāju informāciju, kādām biznesa vajadzībām tā tiek izmantota] zināt, jo tad vismaz ir uzmanīgāki ar to, ko liek un vairāk apdomā. Jo, pirmkārt, tas paliek viss internetā un, otrkārt, vienkārši kāds var izmantot kādreiz pret tevi to, ko tu ieliec...

Un varbūt arī varētu kaut kādas pamācības jūtībē... Varētu kaut kādi speciālisti vai kaut kas tāds sanākt kopā, izveidot informatīvos video un, piemēram, audzināšanas stundās parādīt viņus...Daļu no mācību materiāla iekļaut mācību gada beigās, tāpat, kā ķīmijā zināt sālskābi, astoto klasi pabeidzot, vispār skābes zināt. Un tikmēr arī audzināšanā būtu zināt konkrēti instagrama drošību, kā izmantot sociālos medijus, kā meklēt informāciju mācībām un tā tālāk, tas ietilptu mācīšanas programmā...Mums tiešām neko, saistītu ar to [digitālo pratību] neko nemāca. Mēs to visu izmantojam, bet tas ir pašsaprotami, savā veidā izmantot, jau mācēt tehnoloģijas izmantot. Tāpēc varbūt arī nav nekāda mācīšana...

Ir tikai bijusi kaut kāda piektajā klasē, kad parādās pamatskolā, un tad ir sociālais pedagogs un psihologs. "Domājiet, ko jūs liekat internetā," un tad vienkārši pastāsta par mobingu, un tas arī viss. Tas ir vairāk tikai uz pamatskolas sākumu, pēc tam īsti nekur nav. Audzināšanas stundās varētu, ja ir kaut kāds informatīvais video, kuru parāda audzināšanā, vai arī kāds speciālists atnāk. Kaut kā tā varētu. Vispār šķiet, ka vajadzētu būt attiecīgām stundām. Nevis tikai norobežot uz sociālajiem medijiem, bet vispār par apkārtni pasauli, par lietām, kuras vajadzētu zināt, ietverot arī sociālos medijus. Tāda tipa. Tādas vienkāršas lietas, kā kaut vai, pabeidzot skolu, universitāti, kā tieši darba intervijā... vienkārši tādas lietas, ko vajadzētu zināt. Ļoti pastiprināti skolā tiek mācīta matemātika, angļu valoda, dabaszinātnes, bet tieši tas, ko vajadzētu zināt, lai vispār izdzīvotu, tas netiek mācīts. Un tad vienkārši pabeidz skolu ar tām visām liekajām zināšanām, kuras tev īsti nevajadzēs, bet tu nezini tādas vienkāršas lietas, kā dabūt darbu vai nobalsot, vai izdomāt, par ko vispār balsot.

Arī kvantitatīvajā pētījumā respondenti tika lūgti izteikt savas domas par interneta lietošanā nepieciešamo prasmi un iemaņu apguvi. Aptaujas respondentiem tika uzdots atvērtais jautājums par to, kāds pēc viņu domām, ir labākais veids, kā viņi varētu iemācīties jaunas, noderīgas lietas par drošību internetā. Piektā daļa respondentu (20%) atbildēja, ka, viņuprāt, labākais veids, kā to apgūt, ir mācībās izmantot video, galvenokārt minot vietni YouTube. Otrā visbiežāk minētā atbilde (17%) pauda viedokli, ka nepieciešamās prasmes vislabāk apgūt "internetā". 15% atbildēja, ka to vislabāk mācīt skolā skolotājiem un vēl 14%, ka vecāki, ģimene var būt kā noderīgi padomdevēji par šiem jautājumiem. 7% norādījuši, ka nepieciešamo informāciju var apgūt, lasot dažādus bukletus, 6% respondentu atbildējuši, ka nepieciešamo var iemācīt dažādi eksperti un 4%, ka draugi. Vēl 4% norādījuši, ka labākais veids, kā iemācīties noderīgas lietas par drošību internetā, ir Wikipedia.

IZPRATNE PAR RISKIEM INTERNETĀ

Gan kvalitatīvajā, gan kvantitatīvajā pētījumā respondentiem tika uzdoti jautājumi, kuru mērķis bija noskaidrot bērnu un pusaudžu priekšstatus par riskiem internetā. Kvantitatīvajā aptaujā tika uzdots atvērtais jautājums: "Kas, tavuprāt, internetā ir visbīstamākais?". Biežāk saņemtas atbildes bija "vīrusi un spami", ko tika minējuši 27% respondentu, "slikti, ļauni, anonīmi, sveši cilvēki" (26%), "sociālie portāli" (12%), "privātas informācijas izvietošana internetā" (12%), "hakeri" (11%), "zagļi, laupītāji, izspiedēji" (7%), "pedofīli, maniaki" (7%), "reklāmas" (6%), kā arī "spēles, spēļu programmas", ko kopā norādījuši 6% respondentu, minot arī konkrētas spēles – "Zilais valis", "Baltais zaķis", "Baltā pūce", "Kurmis", "Troļļi".

Savukārt padziļinātājās intervijās bērni un pusaudži tika norādījuši uz šādiem iespējamiem riskiem: dažādi interneta vīrusi, hakeru aktivitātes, kontu/profilu uzlaušana, privātas informācijas zādzība, viltus kontu izveidošana ar zagtām identitātēm sociālajos portālos, seksuāla rakstura piedāvājumi no svešiniekiem/ārzemniekiem, kā arī naidīga vienaudžu attieksme un kaitniecības aktivitātes internetā. Vairākkārt minēts, ka pēdējā laikā īpaši aktuālas kļuvušas problēmas, kuras rada aktīva hakeru darbība un dažādi vīrusu izplatītāji.

Puisis, 16 gadi: *Tagad ir 21. gadsimts, kurā elektronika var mierīgi dabūt vīrusus. Daudzus. Un, ja grib lejuplādēt kaut kādas lietas no interneta, tad var dabūt visvienkāršākos vīrusus.*

Meitene, 16 gadi: *Mūsdienās ir daudz hakeru, un varētu, piemēram, nozagt kādu informāciju, kā arī privātā profilā kaut ko varētu nozagt. Un tad varbūt to izplatīt sociālajos medijos.*

Dažu respondentu atbildēs kā viens no bīstamākajiem draudiem internetā ir minēta identitātes zādzība un viltus profilu izveide, izmantojot "skrīnšototas" (caur ekrānšāviņu uzņemtas) profila bildes. Kāda no respondentēm atklājusi ļoti negatīvu personīgo pieredzi.

Meitene, 16 gadi: *Ar mani tā ir noticis – es biju ielikusi bildes [kāda sociālā portālā] un pēc tam, manuprāt, tā bija mana klasesbiedrene, jo viņa bija ar mani sanaidojusies, viņa noskrīnšotoja manas bildes, un viņa zināja arī manu numuru, tad viņa ielika [citā portālā] un uztaisīja man viltus profilu. Un tur bija vāks ar to. Mani tur uztaisīja par ielasmeitu. Tur, tajā profilā. Tas bija vāks.*

Meitene, 15 gadi: *Sociālos tīklos nav droši. Tāpēc ka, pat ja tu apstiprini tikai, kurus tu gribi, tāpat var jebkurā brīdī uztaisīt, es nezinu, kā ir latviski, skrīnšotot un aizsūtīt kādam citam. Tāpēc es nelieku neko tādu, par ko man nav iebildumu, ka kāds cits to redz. Bet es labāk zinu vismaz aptuveni, kas to redz.*

Puisis, 13 gadi: *Ir ļoti jāuzmanās no tādiem, kur cilvēki uztaisa neīstus profilus, satiekas divi cilvēki, un tad tur var beigties ar visādām apkrāpšanām, varbūt par izvarošanām, dažreiz varbūt pat slepkavībām. Bilde sūtīt, arī viņas var izplūst internetā un izplatīties pa visurieni.*

Intervijās ar gados vecākiem pusaudžiem vairākkārt minēta jaunāku skolasbiedru, jo īpaši meiteņu, neprasmiņa un nedroša uzvedība sociālo tīklu lietojumā, saskarsmē ar svešiniekiem. Tomēr atsevišķās gados jaunāku responden-

tu atbildēs redzam, ka šīs mērķgrupas respondentes spēj arī apzināties riskus un izvairīties komunicēt ar nepazīstamiem cilvēkiem.

Meitene, 16 gadi: *...bet es esmu redzējusi, ka ļoti daudzi sarakstās un pēc tam tas cilvēks visu laiku visos portālos sāk rakstīt un bāzties virsū. Tie, kas raksta, ir pieauguši cilvēki. Viņi raksta tieši tādām nepilngadīgām meitenēm, savām vajadzībām. Jo tur daudzi raksta arī par perversām lietām, pārsvārā visi par to raksta, un viņi zina, ka tās mazās meitenes neko nesaprot no tā un viņas domā, ka neviens par to neuzzinās un tāpēc tā viņas dara... Arī skolā ir mazās meitenes, kuras vienkārši atbild tādiem. Es nezinu, no kurām valstīm, no arābu valstīm viņi raksta un viņi vienkārši raksta šausmīgas lietas. Un viņas vienkārši atbild viņiem. Mēs sakām, ka tā nevar darīt, tas nav pareizi, bet kā kura klausās.*

Meitene, 11 gadi: *Ir dzirdēts, ka, piemēram, Instagramā, var uzmākties tev un sākt sekot, laikot bildes un komentēt. Es parasti, ja man kaut kas tāds sāk sekot, svešs kaut kāds, varbūt pilnīgi viltus profils, es vienkārši nobloķēju. Viņš vairs nevar ne nolaikot manas bildes un vispār ieiet manā profilā un apskatīties, viņš nevar atrast manu profilu.*

« **Intervijās ar gados vecākiem pusaudžiem vairākkārt minēta jaunāku skolasbiedru, jo īpaši meiteņu, neprasmiņa un nedroša uzvedība sociālo tīklu lietojumā, saskarsmē ar svešiniekiem. Tomēr atsevišķās gados jaunāku respondentu atbildēs redzam, ka šīs mērķgrupas respondentes spēj arī apzināties riskus un izvairīties komunicēt ar nepazīstamiem cilvēkiem.** »

VECĀKU UN CITU ATBALSTA PERSONU IESAISTĪŠANĀS INTERNETA LIETOŠANĀ

VECĀKU LOMA

Kvantitatīvajā aptaujā tika uzdoti vairāki jautājumi, kuru mērķis bija noskaidrot, kāda ir vecāku loma bērnu un pusaudžu interneta lietojumā. Lai gūtu priekšstatu par vecāku iesaistīšanās intensitāti un tās atbilstību bērnu un pusaudžu gaidām, tika uzdoti divi jautājumi: "Kā Tev šķiet, cik daudz tavi vecāki zina par to, ko tu dari internetā?" un "Vai tu vēlies, lai tavi vecāki vairāk vai mazāk interesējas par to, ko tu dari internetā, vai arī, lai paliek tā, kā ir šobrīd?". Aptuveni trešā daļa (32%) no pusaudžiem vecumā no 13 līdz 16 gadiem norādījuši, ka kopumā vecāki daudz zina, ko viņi dara internetā (ļoti daudz – 7%, diezgan daudz 25%). Jaunākie bērni ievērojami biežāk, t.i., 50% no visiem respondentiem minējuši to, ka vecāki zina daudz par to, ko viņi dara internetā (ļoti daudz – 22%, diezgan daudz – 27%). Tomēr gandrīz piektā daļa (19%) no jaunākajiem bērniem norādījuši, ka gribētu, lai vecāki vairāk interesējas par to, ko viņi dara internetā (daudz vairāk – 9%, mazliet vairāk – 10%). Vecākajā mērķauditorijas grupā 10% bērnu norādījuši, ka vēlas, lai vecāki vairāk interesējas par viņu gaitām internetā (daudz vairāk – 3%, mazliet vairāk – 7%).

Kvantitatīvajā pētījuma rezultāti liecina, ka, salīdzinot abas respondentu vecuma grupas, vecāku loma ir ievērojami nozīmīgāka jaunāku bērnu interneta lietošanā. 50% no visiem aptaujātajiem respondentiem ir saņēmuši vecāku palīdzību, kad viņiem radušās grūtības kaut ko izdarīt internetā (61% vecumā no 9 līdz 12 gadiem, 41% vecumā no 13 līdz 16 gadiem); ar 48% no visiem aptaujātajiem respondentiem vecāki ir runājuši par to, ko viņi dara internetā (48% vecumā no 9 līdz 12 gadiem, 48% vecumā no 13 līdz

16 gadiem); 48% respondentu vecāki ir ieteikuši, kā izturēties pret citiem cilvēkiem internetā (48% vecumā no 9 līdz 12 gadiem, 48% vecumā no 13 līdz 16 gadiem); arī 48% respondentu kāds no vecākiem ir paskaidrojis, kāpēc dažas interneta vietnes ir labas vai sliktas (59% bērnu no 9 līdz 12 gadiem, 39% pusaudžu no 13 līdz 16 gadiem); 42% no visu respondentu kopskaita vecākiem ir ieteikuši, kā pareizi meklēt informāciju internetā (56% vecumā no 9 līdz 12 gadiem, 30% vecumā no 13 līdz 16 gadiem); ar 39% no respondentiem vecāki ir pārrunājuši, ko darīt, ja viņus internetā kaut kas uztrauc (48% vecumā no 9 līdz 12 gadiem, 33% vecumā no 13 līdz 16 gadiem); 39% respondentu vecāki ir ieteikuši, kādā veidā droši lietot internetu (48% vecumā no 9 līdz 12 gadiem, 31% vecumā no 13 līdz 16 gadiem); 30% no visu respondentu vecākiem ir noteikuši, ko bērni drīkst darīt internetā (39% vecumā no 9 līdz 12 gadiem, 23% vecumā no 13 līdz 16 gadiem).

Kvalitatīvā pētījuma rezultātu analīze ļauj secināt, ka pastāv dažādi modeļi vecāku un bērnu attiecībās saistībā ar interneta lietojumu. Daļa respondentu, jo īpaši gados vecākie bērni, ir neatkarīgi no vecākiem savās aktivitātēs internetā un lēmumos par tā lietošanu. Bieži tiek norādīts, ka vecāki uzticas bērniem, nekontrolē un neietekmē interneta lietojumu, tikai atsevišķās respondentu atbildēs minēts, ka vecāki mēdz paust negatīvu attieksmi pret pārlietu ilgu "sēdēšanu telefonā". Lielākoties visi gados vecākie respondenti, kas tika intervēti padziļinātajās intervijās, tika norādījuši, ka viņi prot darboties internetā un ar dažādām ierīcēm labāk par saviem vecākiem, un nekādu palīdzību vai padomus no vecākiem saistībā ar interneta lietošanu nesaņem un parasti arī nevēlas saņemt. Dažās atbildēs minēts, ka pusaudži mēdz pat apmācīt vecākus, īpaši ierīču lietošanu.

 Meitene, 16 gadi: man vispār neko īsti vecāki dzīvē nekontrolē. Kādam cilvēkam, ja nebūtu tā kontrolēšana, varētu visādi notikt, bet es konkrēti sevi kontrolēju un cenšos būt atbildīga ar to.

 Meitene, 14 gadi: Nē, nu, viņi parasti paprasa, ko es skatos un tad es pasaku arī, parādu, ko es skatos. Es pati zinu, ko es varu skatīties, ko es nevaru skatīties, tāpēc viņi arī tā īpaši nestāsta, ko man skatīties.

 Puisis, 15 gadi: Tētis pats neprata skārienjutīgos telefonus lietot, tad sanāca, ka es viņam mācīju.

Gados jaunākie respondenti biežāk norādījuši, ka vecāki uzrauga un ietekmē to, kas tiek darīts internetā, vairāk uzmanību pievēršot tam, ar ko bērni komunicē internetā, un personiskās informācijas drošības, kā arī privātuma ievērošanai. Jaunāko respondentu atbildēs atrodamas norādes, ka vecāki sniedz arī dažādus citus ieteikumus, kas var būt bērniem noderīgi interneta lietošanā, tomēr ne vienmēr vecāku zināšanas ir pietiekamas, lai viņi būtu labi padomdevēji.

 Puisis, 11 gadi: Mums arī par to privātumu ar mamma bija saruna. Man agrāk bija atvērtais profils, jo it kā visi krutie ir, kuriem ļoti daudz foloveri ir. Bet man mamma lika uzlikt privāto, un es visus, ko es nepazīstu, izveidēju no saviem sekotājiem. Mani vecāki arī pilnībā neatbalsta, ja tu gribi kaut ko pirkt par maksu bez viņu atļaujas. Un viņi man feisbukā, es nezinu kādēļ, viņi vispār mums neatļauj pierēģistrēties.

 Puisis, 9 gadi: Dažreiz es arī, kad man ir mājasdarbi, tad es gribu, lai man palīdz Google un es ierakstu to, ko man vajag. Piemēram, "rudens augi", tad es ierakstu un tad

bieži vien neko neatrodu, bet tad, kad mamma atnāk un palīdz man, tad viņa vienmēr atrod.

 Puisis, 11 gadi: Ja viņi [vecāki] zina to programmu un aplikāciju, tad viņi kaut ko pamāca. Bet, ja viņi nezina, tad viņi arī nemāk neko pateikt... kad es dažreiz nesaprotu, es mammai uzprasu un viņa tad uzreiz, ja arī viņa nesaprot, tad viss kaut ko viņa var izdomāt, kaut ko meklējas. Bet dažreiz viņa palīdz. Piemēram, man skolotāja bija atsūtījusi e-klasē mājasdarbu un man jāatsūta pretī tas, ko es nepabeidzu stundā. Un es nezināju, kā aizsūtīt, un man palīdzēja vecāki.

 Puisis, 15 gadi: Parasti vecākiem sanāk, ka viņi ieiet mājaslapās un viņiem sāk mesties virsū tie adi uz datora ekrāniem, un tad viņi nezina, ko darīt.

Kvalitatīvajā pētījumā veiktajās intervijās pusaudžu atbildēs vairākkārt minēts, ka vecāku interneta un sociālo portālu lietošanas paradumi ir pilnīgi atšķirīgi no pusaudžu paradumiem, ka vecāku izpratne par sociālo portālu darbības pamatprincipiem ir vāja, un dažreiz respondentu sniegtajās atbildēs jaušama ironiska attieksme pret vecāku aktivitātēm internetā.

 Puisis, 13 gadi: Mana mamma, piemēram, sēž visu laiku feisbukā. Bet es neko tur interesantu nesaskatu. Varbūt tur kaut kas dažreiz ir rakstīts. Es vienkārši izlasu, kas pasaulē vai Latvijā notiek, kas ir noticis, kaut kas smieklīgs varbūt.

 Meitene, 15 gadi: Vai mamma skatās YouTube? Nu, cik es zinu, tad tikai smieklīgu kaķu video mamma ir skatījusies [smejas]. Cits nekas tāds viņai nepatīk..

 Puisis, 15 gadi: Mani vecāki tagad arī ir sākuši lietot, piemēram, feisbuku un whatsappu. Instagramu nē, to mana māsa lieto, vecākiem nepatīk instagrams. Mammai nepatīk pārāk dalīties ar bildēm internetā publiski. Viņa nesaņem, kā tas darbojas. Ka to, ka visi var redzēt, var nomainīt tā, ka tikai tie, kas tev seko, redz. Un tētis vienkārši nezina, kas tas tāds ir.

Nodaļai atbilstošo rezultātu grafisku attēlojumu un tabulas skatīt pielikumā: 23.– 26. attēls.

Gados jaunākie respondenti biežāk norādījuši, ka vecāki uzrauga un ietekmē to, kas tiek darīts internetā.

PEDAGOGU LOMA

Kvantitatīvā pētījuma rezultāti liecina, ka, salīdzinot ar vecākiem, skolotājiem ir svarīgāka loma gados vecākās (13 līdz 16 gadi) respondentu grupas interneta lietošanā, sniedzot dažādus padomus un ieteikumus drošai un prasmīgai interneta lietošanai. Gados jaunākie (9 līdz 12 gadi) respondenti saņēmuši salīdzinoši lielāku šāda veida atbalstu no vecākiem.

54% respondentu atzīst, ka ir saņēmuši ieteikumus no skolotājiem par to, kādā veidā droši lietot internetu (49% bērnu no 9 līdz 12 gadiem, 58% pusaudžu no 13 līdz 16 gadiem); 53% respondentu kāds no skolotājiem ir paskaidrojis, kāpēc dažas interneta vietnes ir labas vai sliktas (49% vecumā no 9 līdz 12 gadiem, 56% vecumā no 13 līdz 16 gadiem); 50% respondentu skolotāji ir ieteikuši, kā izturēties pret citiem cilvēkiem internetā (46% vecumā no 9 līdz 12 gadiem, 54% vecumā no 13 līdz 16 gadiem); 48% no visu respondentu skolotājiem ir ieteikuši, kā pareizi meklēt informāciju internetā (47% vecumā no 9 līdz 12 gadiem, 49% vecumā no 13 līdz 16 gadiem); 45% no visu respondentu skolotājiem ir ieviesuši noteikumus, ko bērni drīkst darīt, lietojot internetu skolā (45% vecumā no 9 līdz 12 gadiem, 45% vecumā no 13 līdz 16 gadiem); 43% respondentiem skolotāji ir palīdzējuši, kad respondentiem radušās grūtības kaut ko izdarīt internetā (40% vecumā no 9 līdz 12 gadiem, 45% vecumā no 13 līdz 16 gadiem);

Tikai trešā daļa respondentu (34%) ir apstiprināti atbildējuši uz jautājumu "Vai kāds no skolotājiem ir parunājis ar tevi, ko darīt, ja tevi kaut kas internetā uztrauc?" (32% vecumā no 9 līdz 12 gadiem, 36% vecumā no 13 līdz 16 gadiem), un tikai 27% no kopējā kvantitatīvās aptaujas respondentu skaita ir atzīmējuši "jā", kad jautāts "Vai kāds no skolotājiem ir runājis ar Tevi par to, ko tu dari internetā?" (25% vecumā no 9 līdz 12 gadiem, 28% vecumā no 13 līdz 16 gadiem).

Nodaļai atbilstošo rezultātu grafisku attēlojumu un tabulas skatīt pielikumā: 27.– 28. attēls.

Tikai 27% no aptaujas respondentiem ir atzīmējuši "jā", kad jautāts "Vai kāds no skolotājiem ir runājis ar Tevi par to, ko tu dari internetā?"

CITU ATBALSTA PERSONU LOMA

Kvantitatīvajā aptaujā tika uzdoti jautājumi arī par draugu lomu bērnu un pusaudžu interneta lietošanā. Pētījuma rezultāti liecina, ka draugu loma ir nozīmīgāka gados vecākajiem respondentiem. Aptaujātie pusaudži ar draugiem pārrunā savas aktivitātes internetā vairāk kā ar vecākiem un pedagogiem – 62% respondentu vecumā no 13 līdz 16 gadiem atbildējuši apstiprināti, kamēr 9 līdz 12 gadus vecie respondenti to norādījuši mazāk – 42% bērnu. 59% pusaudžu vecumā no 13 līdz 16 gadiem un 48% bērnu vecumā no 9 līdz 12 gadiem apstiprinājuši, ka draugi ir palīdzējuši, kad radušās grūtības kaut ko internetā izdarīt.

Ieteikumus par to, kā droši lietot internetu, bērni un pusaudži saņēmuši ne tikai no vecākiem, bet arī no citiem radniekiem. Pētījumā tika uzdots jautājums "Vai tu jebkad esi saņēmis ieteikumus par to, kā droši lietot internetu no jaunākās paaudzes radniekiem / vecākās paaudzes radniekiem?". Vairāk padomus no gados jaunākās paaudzes radniekiem saņēmuši pusaudži vecumā no 13 līdz 16 gadiem – to atzinuši 44% šīs mērķa grupas pārstāvji un 39% respondentu vecumā no 9 līdz 12 gadi. Savukārt padomus no vecākās paaudzes radniekiem vairāk saņēmuši bērni vecumā no 9 līdz 12 gadiem – to atzinuši 45% šīs mērķa grupas pārstāvji un 32% respondentu vecumā no 13 līdz 16 gadiem.

Salīdzinoši neliela respondentu daļa (15%) atzinusi, ka saņēmuši ieteikumus par to, kā droši lietot internetu, no bibliotekāriem. Biežāk apstiprināti uz šo jautājumu atbildējuši respondenti, kuri dzīvo laukos (21%).

Nodaļai atbilstošo rezultātu grafisku attēlojumu un tabulas skatīt pielikumā: 29.– 32. attēls.

TRADICIONĀLO MEDIJU LIETOJUMS

Gan kvalitatīvajā, gan kvantitatīvajā pētījuma posmā iegūtā informācija liecina, ka bērnu un pusaudžu mediju lietošana galvenokārt saistīta ar digitālo vidi. Tradicionālo mediju – televīzijas, radio, žurnālu un avīžu – lietošanai tiek veltīta ievērojami mazāka laika daļa, salīdzinot ar to, kas tiek pavadīts internetā. Kvantitatīvās aptaujas rezultātu analīze liecina, ka par visām sevi interesējošām tēmām respondenti visbiežāk informāciju iegūst dažādās interneta platformās, tradicionālajiem medijiem nespējot ar tām konkurēt auditorijas saturisko interešu apmierināšanā. Televīzijas, bet it īpaši drukāto mediju un radio lietošana ir neregulāra un lielākoties saistīta nevis ar respondenta paša saturiskajām interesēm, bet gan citu ģimenes locekļu – galvenokārt vecāku un / vai vecvecāku izvēlēm attiecībā uz mediju formātu un saturu.

TELEVĪZIJA, FILMAS UN SERIĀLI

Padziļinātājās intervijās lielākoties visi bērni un pusaudži norādījuši, ka televīziju skatās reti, retāk kā agrāk vai neskatās nemaz, visbiežāk kā argumentu minot to, ka visu, ko piedāvā televīzija, var ērti atrast un skatīties arī internetā jebkurā laikā. Dažreiz kā iemesls minēta aizņemta sporta nodarbībās vai citās aktivitātēs. Tie respondenti, kuri skatās televīziju, lielākoties skatās filmas, seriālus, dažreiz sporta pārraides un dažādus televīzijas šovus.

Puisis, 13 gadi: Ja godīgi, televīziju es vispār neskatos. Man vienkārši nekad nav bijusi arī vajadzība. Ja ir kaut

kādas filmas vai kas tamlīdzīgs, internetā var redzēt vieglāk... Un arī laika ziņas var neskatīties televizorā, bet arī sameklēt internetā, un dažreiz pat precīzākas var atrast. Ātrāk arī. Televīzijas pārraides kā tādas es neskatos, ja man vajag kaut ko sameklēt, kas ir gājis, tad es paskatos internetā, var atrast ātrāk. Un arī tad, kad vajag. Tātad es vispār neskatos nekādas pārraides. Ir bijušas reizes, kad es paskatos arī X faktorus, un tos var arī jūtībā atrast. Tātad es neskatos uz televīzijas viņus.

Meitene, 16 gadi: Televīziju tikai mamma pie mums skatās, vai ļoti retos gadījumos mēs ar tēti kaut kādas dokumentālās vai vēstures filmas skatāmies. Es skatītos, piemēram, kad Latvijā izveido kaut kādu dokumentālu filmu par Itāliju, vai kad tur vairāki cilvēki, mūziķi vai kas, dodas uz kaut kādu valsti. Tādu es skatītos. Bet tā vispār no visas pasaules televīzijas pārraidēm es vienkārši internetā atrastu un skatītos. Man mamma vairākas lietas ieraksta un skatās, bet es nē. Vienaudži daudz skatās seriālus. Bet es īsti nē, es labāk izvēlētos grāmatas lasīt. Šovus es arī neskatos. Es īsti nezinu vispār nekādus Latvijas šovus. Man mamma skatās kaut kādu mūzikas šovu, laikam pa LNT, bet es īsti nezinu.

Meitene, 14 gadi: Citreiz ir tā, ka es mājās vispār nesmu, vai nu es esmu ārā, vai arī treniņos, tad televizors tā mazāk sanāk. Citreiz, kad es esmu mājās, tad es paskatos kaut kādas filmas vai dažreiz pat multenes paskatos, vai kaut kādas sporta pārraides. Es skatos to pašu TV3, ko es kādreiz skatījos vairāk, tagad es vairs tik daudz to neskatos. Un es skatos, ir tāds angļu kanāls, kur rāda multenes, Cartoon Network. Un vēl es skatos arī sporta kanālus, jo mani ļoti interesē sports. Piemēram, ja notiek kaut vai tās pašas Olimpiskās spēles, tad es skatos, ja kaut ko rāda. Vai arī basketbolu skatos. Tādas lietas. Seriālus es kādreiz skatījos, kad man bija laiks, bet tagad man tā īsti nav laika tam. Ja man sanāca, ka es varēju noskatīties kādu sēriju televizorā, tad es noskatījos televizorā, bet tā pārsvarā es skatījos telefonā vai arī datorā. Šovi īsti neinteresē. Dažreiz, kad es paskatos kaut kādus šovus, man pat liekas, ka viņi ir nevajadzīgi un tādi pilnīgi dīvaini. Kaut kādi mulķīgi šovi, piemēram, es pat nevaru iedomāties tagad. Ir dažreiz tādi citi, kuri ir interesanti, tos es varbūt paskatos kaut kad.

Puisis, 16 gadi: Vairs neskatos bieži, reklāmas dēļ. Praktiski es paskatos, ja ir filmas vakaros. Ir pāris seriāli, kurus es dažreiz skatos – "Simpsoni", vēl bija "Ugunsgrēks", bet tas bija, kad biju mazāks. Esmu skatījis arī krievu šovus – "Tanci", vēl "Interni" un "Comedy Club".

Biežāk televīziju mēdz skatīties gados jaunākie respondenti, īpaši brīvdienās un nedēļas nogalē. Priekšroka tiek dota pasaku filmām, komēdijfilmām, komēdijšoviem un multiplikācijas filmām.

Meitene, 12 gadi: Televīzoru es skatos parasti sestdienās, svētdienās septiņos no rīta. Nu, ko tur rāda. Filmas visādas, pasaku. Es īsti nezinu, vai es vispār skatos tos seriālus. Kādreiz, kad es esmu laukos, es parasti skatos vis kaut kādus komēdijšovus. Īsti neatceros, kā ir nosaukums.

Puisis, 9 gadi: Jā, skatos dažreiz. Televīzoru dienā vismaz stundu. Brīvdienās mēs bieži vien braucam uz laukiem, tad man tur ir vecmammai vairāki kanāli, sporta kanāli, un es bieži vien skatos televizoru laukos. Es bieži skatos TV3, Nickelodeon un tad vēl mūzikas kanālu, es aizmirsu, kā viņu sauc. Skatos arī komēdiju filmas, arī par kosmosu man bieži patīk filmas, multenju seriālus. Vislabāk man patīk "Skalā Māja", tur kur viens puisis dzīvo ar 10 māsām, viņam visā-

da tur slikta veiksmē un tā tālāk. Es šķirstu kanālus un tad, ja es redzu to, kas man patīk, es bieži vien skatos un noskatos.

Kvalitatīvā pētījuma rezultāti liecina, ka bērni un pusaudži bieži filmas un seriālus skatās, izmantojot dažādu interneta platformu piedāvājumus, nevis tradicionālo televīziju. Kvantitatīvā aptaujā sniegtās atbildes apstiprina iepriekš minēto – 95% respondentu aptaujas anketās atzīmējuši, ka vispār mēdz skatīties filmas un seriālus internetā. 26% jaunākās vecuma grupas respondentu un 31% pusaudžu norādījuši, ka skatās filmas vai seriālus internetā katru dienu. Padziļinātās intervijās teiktais liecina, ka lielākā daļa respondentu izmanto bezmaksas interneta platformas, lai skatītos filmas un seriālus, taču daži minējuši, ka lieto interneta televīzijas servisu Netflix. Kvantitatīvā pētījuma rezultāti norāda, ka pasaulē un citviet Eiropā populāro interneta televīzijas servisu Netflix Latvijā pagaidām

mēdz izmantot 23% respondentu. Reizi nedēļā vai biežāk platformu izmanto 15% mērķa grupas pārstāvju. Padziļinātās intervijas liecina par pieaugošu mērķa grupas interesi izmantot šo platformu. Vairākkārt norādīts, ka labprāt Netflix tiktu lietots, taču tas ir maksas pakalpojums un tās izmantošanai nepieciešams nepārtraukts interneta pieslēgums. Daži respondenti norādījuši, ka viņiem nav nepieciešamība izmantot Netflix, pamatojot savu attieksmi ar to, ka ir pieejami daudzi bezmaksas servisi, kas piedāvā skatīties filmas un seriālus internetā.

Meitene, 15 gadi: Es neskatos televizoru. Ja es skatos kādu seriālu, tad es varbūt Netflix izmantoju, lai tur noskatītos, bet vairāk nē. Netflix man ir pieslēgts, man šķiet, pāris mēnešus. Es par to uzzināju Instagramā, man liekas, ieraudzīju, ka daudz cilvēki par viņu runā. Iegūglēju, sapratu, kas tas ir, un tad pirms pāris mēnešiem mēs ģimenē izdomājām, ka nopirksim, pieslēgsim mums netfliksu, mums tagad visiem ir. Mēs tur arī skatāmies.

Meitene, 14 gadi: Tur nav noteiktas platformas, kuru es izmantotu. Es parasti no sākuma, kad es apskatos, uzrakstu, ko es gribu meklēt un tad, ja tur, kad es ieeju, nemetās nekādas reklāmas vai kaut kas tāds, tad es saprotu, ka tajā var skatīties un es arī tajā palieku. Bet, ja tur uzmetas kaut kādas reklāmas, tad es uzreiz izeju ārā un meklēju kaut kur citur, kur skatīties. Par Netflix es esmu dzirdējusi. Es pati viņu ļoti gribētu, bet par viņu ir jāmaksā, es jau esmu mammai prasījusi, vai var kaut kādā dabūt un viņa teica, ka padomās. Man Netflix būtu interesantākā un atbilstošākā platforma, jo tur ir dažāda veida seriāli un viņi ir arī angļu valodā. Es varētu saprast. Bet maniem vecākiem būtu grūtāk, ja vienīgais, tur krieviski arī var skatīties, cik es saprotu. Tad viņi arī varētu krieviski kaut ko skatīties.

Puisis, 9 gadi: Internetā es uzrakstu vienu tādu programmu, un tad es tur uzlieku "latviešu valodā", uzlieku "komēdija" vai kaut kas tamlīdzīgs, "sports", un tad tur man parāda filmas, kuras es varu izvēlēties. Un tad es uzspiežu un varu skatīties. To programmu sauc Cinemalive.tv. Es zinu arī Netfliksu, es kādreiz viņu biju ielādējis, bet tad izrādās, ka tur bija par naudu jāmaksā filmas.

Puisis, 16 gadi: Ir visādas vietnes, kuras ir pilnas ar filmām. Bezmaksas meklēju, maksas neņem, tādēļ ka

« **Ja godīgi, televīziju es vispār neskatos. Man vienkārši nekad nav bijusi arī vajadzība. Ja ir kaut kādas filmas vai kas tamlīdzīgs, internetā var redzēt vieglāk... Un arī laika ziņas var neskatīties televizorā, bet arī sameklēt internetā, un dažreiz pat precīzākas var atrast. Ātrāk arī.** »

man maksāšana internetā nepatīk, jo tevi tur apkrāpj. Tu iemaksā, tev paņems dubultā...Netflix esmu telefonā mēģinājis. Es biju vienu filmu telefonā noskatījies, bet man tur nepatīk, tur nav tas, kas parasti.

Meitene, 16 gadi: Es parasti internetā atrodu kādu interesantu seriālu un es viņu noskatos internetā, jo tas ir labāk, jo tu netraucē citiem skatīties televizoru. Es atrodu gūglē un es skatos no drošām lapām, lai man nesamet...Es skatos ieteiktākās un man telefonā ir tā, ka tu uzspied uz tās lapas un tev pasaka, vai tā ir droša, vai nav, vai tur nevar būt vīrusi. Netflix neskatos vispār. Es esmu dzirdējusi daudz. Es nezinu, es vienkārši skatos citās vietās.

Puisis, 13 gadi: Nē, es nelietoju netfliksu. Es zinu, viņš vienkārši prasa naudu, bet ir mājaslapas, kurās var atrast to visu bez maksāšanas. Filmas un seriālus, visu to. Piemēram, es lietoju tādu yesmovies.to. Tur visu var atrast, ko netfliksā rāda, tur nevajag... Man liekas, ka tas nav nekas nelegāls. Es tā domāju. Ir vēl visādi citi vēl.

Kvantitatīvajā pētījumā tika noskaidrots, kāda veida saturs tiek patērēts katrā no mediju kanāliem – internetā, televīzijā, radio vai drukātajos medijos. Atbildot uz jautājumu “Lūdzu, atzīmē visas vietas, kur tu parasti iegūsti informāciju par minētajām tēmām”, televīzija visbiežāk minēta kā vieta, kur tiek iegūta informācija par jaunākajām ziņām: 38% respondentu atzīmējuši, ka televīzijā tiek iegūta informācija / ziņas par jaunākajiem notikumiem Latvijā, savukārt 35% respondentu atzīmējuši, ka televīzijā tiek iegūta informācija / ziņas par jaunākajiem notikumiem pasaulē, 33% respondentu, ka televīzijā tiek iegūta informācija / ziņas par laika prognozēm. Informāciju par citām tēmām, par kurām bērni un pusaudži iegūst informāciju televīzijā, skatīt pielikumā 34.attēlā.

« Par Netflix es esmu dzirdējusi. Es pati viņu ļoti gribētu, bet par viņu ir jāmaksā, es jau esmu mammai prasījusi, vai var kaut kad viņu dabūt un viņa teica, ka padomās. Man Netflix būtu interesantākā un atbilstošākā platforma, jo tur ir dažāda veida seriāli un viņi ir arī angļu valodā. Es varētu saprast. Bet maniem vecākiem būtu grūtāk, ja vienīgais, tur krieviski arī var skatīties, cik es saprotu. Tad viņi arī varētu krieviski kaut ko skatīties. »

« Par Netflix es esmu dzirdējusi. Es pati viņu ļoti gribētu, bet par viņu ir jāmaksā, es jau esmu mammai prasījusi, vai var kaut kad viņu dabūt un viņa teica, ka padomās. Man Netflix būtu interesantākā un atbilstošākā platforma, jo tur ir dažāda veida seriāli un viņi ir arī angļu valodā. Es varētu saprast. Bet maniem vecākiem būtu grūtāk, ja vienīgais, tur krieviski arī var skatīties, cik es saprotu. Tad viņi arī varētu krieviski kaut ko skatīties. »

RADIO, MŪZIKAS KLAUSĪŠANĀS

Kvalitatīvajā pētījuma rezultāti liecina, ka lielākā daļa mērķa grupas pārstāvju radio klausās reti vai neklausās nemaz. Vairāki no respondentiem, kas minējuši, ka mēdz klausīties radio, lielākoties to dara, kad ir kopā ar saviem vecākiem, un visbiežāk tas notiek, braucot automašīnā. Tie respondenti, kas mēdz klausīties radio, parasti to dara, lai klausītos mūziku un parasti kā ierīci izmantojot telefonu un nevis radioaparātu.

Puisis, 13 gadi: Radio es neklausos, principā nē, varbūt mašīnā. Varbūt dažreiz es uzlieku kādu mūziku, bet tā nē. Mūziku es Spotify parasti klausos. Vai nu jūtībē. Spotify sāku gaļu vai divus atpakaļ klausīties.

Meitene, 16 gadi: Nē, es radio neklausos, es tikai klausos, ja ir tas klasiskās mūzikas radio. Bet mēs ar tēti parasti, kad mašīnā braucam, mums ir ierakstīta mūzika, speciāli vecie džeza gabali un tos mēs klausāmies. Nē, es vienkārši atrodu kaut kādas plejlistes. Bet arī tajā spotifajā ir radio opcija, piemēram, konkrētām mūzikas žanram, kur vienkārši visu laiku skan kaut kāda mūzika konkrētajā žan-

rā. Pārsvārē es izmantoju Spotify bezmaksas versiju, dažreiz es paņemu uz dažiem mēnešiem, bet pārsvārē bezmaksas. Reklāmas tur, ja godīgi, nav tik bieži. Vienīgais, traucē tas, ka nevar pilnībā visu laiku pārslēgt.

Meitene, 14 gadi: Es agrāk klausījos radio, tagad nē. Es klausījos pārsvārē tikai mūziku. Radio SWH un bija vēl kaut kāda, es neatceros. Tagad es klausos telefonā ielādētajā mūzikā. No YouTube. Spotify neizmantoju. Tāpēc ka, lai visas dziesmas, kuras tu gribētu, ir jāmaksā.

Puisis, 14 gadi: Radio es neklausos, mani neinteresē, un man nav bijusi tāda interese. Ja vajag kaut kādu mūziku, tad es varu atrast arī, piemēram, jūtībā. Ja mamma vai tētis klausās, tad es gan varbūt klausos. Kaut ko atsevišķi klausīties vienkārši man nav jēgas.

Puisis, 13 gadi: Radio es klausos tad, kad ar tēti braucu mašīnā. Bet tā es Spotify lietoju. Plejlistes. Ir daži dziedātāju albumi, bet viņu piedāvātie – tur ir dažas dziesmas, kas man patīk, dažas, kas man nepatīk. Tad es pats uztaisū. Man no sākuma Spotify bija bezmaksas, bet tad man tētis pats pateica, ka nav jēga čakarēties, ka viņš man nopirks. Tā it kā nevar patīt dziesmas un tā tālāk.

Puisis, 9 gadi: Radio klausos tad, kad mēs braucam uz laukiem ar mašīnu, tad. Mums nav radio mājās. Bet mūziku es klausos, bieži vien. Man ir nopirkta portatīvā tumbiņa un tad, kad es esmu viens mājās, es parasti uzlieku uz maksimālā skaļuma un klausos. Visbiežāk es klausos pārveidotās dziesmas. Piemēram, kaut kāda mierīga dziesma pārveidota uz tādām foršām dziesmām. Nē. Tur ir tādi jūtībēri, piemēram, Trap Nation izvēlas kaut kādu dziesmu, tad tur viens vīrietis pārveido viņas uz tādu foršāku dziesmu. Caur YouTube klausos. Spotify vienreiz lietoju. Iepatikās, bet nepatika tas, ka vajadzēja internetu.

Meitene, 14 gadi: Es klausos mašīnā braucot, arī citreiz datorā uzlieku, piemēram, gatavojot, vai arī telefonā, mācoties mājasdarbus. Es klausos pieci.lv, jo tas ir jauniešu radio un man ļoti patīk mūzika, kas tur skan. Vēl es klausos arī radio TEV, jo tur skan tā populārākā mūzika. Un citreiz vēl SWH, bet tas man tik ļoti nepatīk. Radio es klausos tikai mūziku. Vēl tas top 40, ko es klausos, bet tā nekādas pārraides es neklausos. Es klausos arī Spotify, bezmaksas. Tagad jau būs kāds gaļš pagājis. Es viņu atklāju, un man ļoti iepatikās, ka tur var klausīties. Tur es pati esmu atklājusi ļoti daudz mūzikas, vienkārši klausoties citu cilvēku izveidotās plejlistes. Jo vispār mūzika kā ikdienu, es nevaru savu ikdienu iedomāties bez mūzikas, jo es viņu klausos, piemēram, no rītiem taisoties, vai arī, kad es aizeju mājās, uzlieku kaut kādu atbilstošu mūziku, lai mācītos. Jo man nepatīk klusumā sēdēt, man patīk mūzika un tādas lietas.

Meitene, 14 gadi: Kad man nav telefonā normālu dziesmu, tad es klausos radio, arī telefonā. Radioaparāta man nav, saplīsa. Klausos telefonā, noskrīnšotoju līnku un tad es ielieku vienā mājaslapā un tad ielādēju telefonā un tā es klausos nepārtraukti. Spotify es kādreiz lietoju, bet viņš man nepatīk, jo tur vajag internetu, lai klausītos.

Kā liecina kvantitatīvajā aptaujas rezultāti, mūzikas klausīšanās ir viena no visbiežāk veiktajām aktivitātēm internetā. 95% respondentu norādījuši, ka mēdz klausīties mūziku internetā. 43% no gados jaunākajiem respondentiem (9–12 gadi) un 70% no pusaudžiem (13–16 gadi) norādījuši, ka klausās mūziku internetā katru dienu. Kā rezultāts padziļināto interviju citātos – lai klausītos mūziku

Lielākā daļa no tiem bērniem un pusaudžiem, kas joprojām mēdz lasīt žurnālus, visbiežāk lasa kādu no izziņas segmenta žurnāliem.

internetā, tiek izmantotas platformas *Youtube* piedāvātās iespējas, bet visbiežāk – mūzikas straumēšanas serviss *Spotify*. Daļa no repondentiem izmanto šo servisu jau vairākus gadus. Lielākoties bērni un pusaudži lieto *Spotify* bezmaksas versiju, atsevišķos gadījumos respondentiem ir pieejama vecāku apmaksāta *Spotify* versija. Kvantitatīvās aptaujas rezultāti liecina, ka *Spotify* mēdz lietot 35% no kopējā respondentu skaita. Katru dienu *Spotify* izmanto 16% bērnu vecumā no 9 līdz 12 gadiem un 22% pusaudžu vecumā no 13 līdz 16 gadiem.

Kvantitatīvajā aptaujā, atbildot uz jautājumu "Lūdzu, atzīmē visas vietas, kur tu parasti iegūsti informāciju par minētajām tēmām", radio kā informācijas avotu kādam no respondentus interesējošiem tematiem norādījuši salīdzinoši maz respondentu. 10% respondentu atzīmējuši, ka radio tiek iegūta informācija / ziņas par jaunākajiem notikumiem Latvijā, savukārt 9% respondentu atzīmējuši, ka radio tiek iegūta informācija / ziņas par jaunākajiem notikumiem pasaulē, arī 9% respondentu, ka radio tiek iegūta informācija / ziņas par laika prognozēm. Informāciju par citām tēmām, par kurām bērni un pusaudži iegūst informāciju radio, skatīt pielikumā 33.attēlā.

DRUKĀTO MEDIJU – ŽURNĀLU UN AVIŽU LASĪŠANA

Kvalitatīvajā pētījuma rezultāti liecina, ka bērni un pusaudži maz patērē drukātos medijus. Gandrīz neviens no bērniem vai pusaudžiem nemēdz lasīt avīzes, tikai daži no reģionos dzīvojošajiem respondentiem norādījuši, ka dažreiz ieskatās reģionālajos laikrakstos, kurus abonē vai pārķ viņu vecāki vai vecvecāki. Daļa no respondentiem norādījuši, ka arī žurnālus vairs nelasa, jo tur atrodamo informāciju var iegūt internetā. Lielākā daļa no tiem bērniem un pusaudžiem, kas joprojām mēdz lasīt žurnālus, visbiežāk lasa kādu no izziņas segmenta žurnāliem, jaunākie bērni – žurnālu "Ilustrētā Junioriem" un pusaudži – žurnālu "Ilustrētā Zinātne". Vairākas meitenes tika norādījušas, ka kādreiz lasīja žurnālu "Sīrups", kura izdošana tika pārtraukta. Dažreiz minēts, ka respondenti mēdz lasīt tos pašus žurnālus, kurus lasa citi viņu ģimenes locekļi, visbiežāk vecāki.

 Meitene, 16 gadi: Žurnālus nelasu, vairs nē. Agrāk lasīju. Es to visu internetā varu dabūt, man vienkārši tos žurnālus nevajag.

 Puisis, 13 gadi: No žurnāliem es neko nelasu. Es varbūt žurnālus esmu lasījis kādreiz. Piemēram, "Ilustrēto Zinātni" es esmu lasījis, interesanti ir bijis. Bet vairs negribas pirkt un gribas tērēt naudu kaut kam citam. Sakrāt.

 Puisis, 9 gadi: Avīzes es nelasu, no žurnāliem – "Junioru", to nopērkam veikalā. Es bieži vien prasū, lai nopērk, bet tad mamma saka, ka es nelasīšu un tā tālāk. Tad, kad es biju mazāks, es bieži vien lasīju komiksu žurnālus.

 Meitene, 16 gadi: Es lasu tādus vairāk informatīvā tipa žurnālus, "Ilustrēto Zinātni". Jā, un vienu par skriešanu. Kaut gan es nezinu, vai viņš vēl joprojām turpinās, jo it kā tas bija sezonas žurnāls un es viņu pēdējo reizi lasīju pavasarī, tad, kad viņš sākās. Bet nu bija tāds "Ej skriet", žurnāls speciāli visam, kas saistīts ar skriešanu.

 Meitene, 12 gadi: Es it kā lasu tikai "Ilustrētā Junioriem", man katra mēneša beigās atnāk jaunais. Tagad es lasu tikai "Junioriem", kādreiz man vēl bija "Pūcite", bet vairs nē.

 Meitene, 15 gadi: Es lasu "Ilustrēto Zinātni". Es izlasu parasti to, kas mani visvairāk interesē. Es mēģinu izlasīt pēc iespējas vairāk, bet sanāk tā, ka es raksta vidū aizmirstu, par ko bija sākumā, un tad es lasu labāk to, kas mani interesē tieši. Kad es biju mazāka, es lasīju "Ilustrēto Junioriem". Es viņu vienreiz nopirku, un tad man viņu sāka abonēt. Un tagad, kad es jau tā kā mazliet paaugusies no tā "Ilustrētā Junioriem", man sāka abonēt "Ilustrēto Zinātni".

 Meitene, 14 gadi: Es kādreiz lasīju "Sīrupu", kas bija žurnāls jauniešiem, un vēl dažreiz es lasu "Sporta Avīzi." Bet tā es neko īpaši vairāk nelasu. "Sīrupu" man kādreiz abonēja tieši priekš manis. Un to "Sporta Avīzi" abonē tētim, jo viņam interesē, un tad jau viņš zina, ka mani ļoti interesē sports, ja viņš atrod kaut kādu interesantu rakstu, kas man interesētu, tad viņš iedod man izlasīt. Tas droši vien būs atkarībā no tā, cik daudz laika man būs. Jo var gadīties, ka ir vairāk laika vai mazāk laika, varbūt kaut kādām citām aktivitātēm es vēl pievērsīšos. Jo tā jau tagad man ir diezgan maz laika.

 Meitene, 14 gadi: Kādreiz es lasīju "Aveni", bet tagad es vairs nelasu. Es nezinu, vai viņa vēl ir. Tagad lasu "Junioru" un "Ievas Veselība". Pārsvārā mamma nopērk, tad es izlasu. Un vēl žurnālus mājai. To es tikai pāris reizes paskatos. Dažreiz ir arī no "Ievas Māja", dažreiz no kaut kā cita.

 Meitene, 14 gadi: Žurnālus un avīzes es nemaz nelasu. Kādreiz bērniībā lasīju Bārbiju žurnālus. Mani draugi un klases biedri arī nelasa. Varbūt daži, bet es īsti nezinu, diez vai. Nevienam neinteresē.

 Meitene, 13 gadi: Kādreiz lasīju tos sīrupus un tos jauniešu žurnālus, vairāk nē, jo internetā visu var atrast. Var jau būt, ka kādreiz lasīšu. Visas tās "Privātās Dzīves", kur ir par tām slavenībām, tas viss varētu būt interesanti.

Gan kvantitatīvajā gan kvalitatīvajā pētījuma posmā respondentiem tika uzdots jautājums, vai viņi lasa drukāto žurnālu interneta versijas. Kvantitatīvajā pētījuma rezultāti liecina, ka vairākums (74%) respondentu nekad nelasa drukāto žurnālu digitālās versijas un tikai neliela daļa (10%)

Nozīmīgākie Latvijas ziņu iegūšanas kanāli ir televīzija (ziņas TV iegūst 38% no visiem respondentiem) un internets (36%).

mēdz tās lasīt reizi nedēļā vai biežāk. No kvalitatīvajā pētījumā intervētajiem respondentiem neviens neatzina, ka lasītu drukāto žurnālu elektroniskās versijas.

Kvantitatīvajā aptaujā, atbildot uz jautājumu "Lūdzu, atzīmē visas vietas, kur tu parasti iegūsti informāciju par minētajām tēmām", drukātos medijus kā informācijas avotu kādam no respondentus interesējošiem tematiem norādījuši neliela respondentu daļa. Līdzīgi kā par radio, biežāk minētie temati nepārsniedz 10%. Žurnāli minēti kā vieta, kur tiek iegūta informācija par veselību (atzīmējuši 10% respondentu), jokiem, anekdotēm, humoru (10%), zinātni (9%), ēdieniem, ēst gatavošanu (9%), populāriem cilvēkiem (9%).

Nodaļai atbilstošo rezultātu grafisku attēlojumu un tabulas skatīt pielikumā: 33.– 39. attēls.

ZIŅU IEGUVES AVOTI

Gan kvantitatīvajā, gan kvalitatīvajā pētījumā tika iekļauti jautājumi, kuru mērķis bija noskaidrot, kāda ir bērnu un pusaudžu izpratne par ziņām un kāds ir ziņu patēriņš pētījuma mērķauditorijā, īpaši pievēršot uzmanību ziņām par notikumiem Latvijā. Kvantitatīvajā aptaujas rezultāti liecina, ka **nozīmīgākie Latvijas ziņu iegūšanas kanāli** ir televīzija (ziņas TV iegūst 38% no visiem respondentiem) un internets (ziņas iegūst 36% no visiem respondentiem). Pārējo mediju kanālu loma Latvijas ziņu ieguvē ir maznozīmīga lielākajai daļai aptaujāto respondentu. Tikai 10% norādījuši, ka ziņas par notikumiem Latvijā iegūst, klausoties radio, 9%, – lasot drukātos žurnālus un 8% – lasot drukātās avīzes. Nozīmīga respondentu daļa – 25% norādījuši, ka par šo tēmu vispār neinteresējas. Salīdzinoši vairāk par jaunākajām ziņām Latvijā neinteresējas respondenti vecumā no 9 līdz 12 gadiem (30% no šīs mērķauditorijas pārstāvjiem). Vecuma grupā no 13 līdz 16 gadiem par to neinteresējas 20% respondentu. Kā arī salīdzinoši vairāk par jaunākajām ziņām neinteresējas puīši (29% no šīs mērķauditorijas pārstāvjiem), meiteņu vidū par jaunākajām ziņām Latvijā neinteresējas 20% respondentu.

Respondenti tika lūgti atbildēt uz jautājumu par to, kur parasti internetā viņi iegūst informāciju par jaunākajām ziņām Latvijā. Vairāk kā puse no visiem respondentiem (53%) atzīmēja, ka šo informāciju iegūst ziņu portālos un gandrīz ceturtdaļa (22%), ka sociālajos portālos. Kvantitatīvajā aptaujas ietvaros tika uzdots arī atklātais jautājums "Kādus interneta ziņu portālus tu parasti izmanto, lai uzzinātu jaunākās ziņas par notikumiem Latvijā?". Vairāk nekā trešdaļa respondentu, t.i., 35% no visiem aptaujas dalībniekiem norādījuši, ka, lai uzzinātu jaunākās ziņas par notikumiem Latvijā, parasti tiek izmantots portāls *delfi.lv*. Citi ziņu portāli minēti ievērojami retāk – *tvnet.lv* minējuši 1.2% respondentu, *apollo.lv* – 11% respondentu, bet portālu *kasjauns.lv* tikai 2% respondentu. Vēl daļa respondentu, atbildot uz šo jautājumu, tika minējuši arī tādas interneta platformas, kas nav ziņu portāli – 13% aptaujāto norādījuši *Facebook*, 12% aptaujāto – *YouTube*, 11% – *Google*, un tikpat daudz arī *Instagram*.

Kvantitatīvajā aptaujas ietvaros atvērtajā jautājumā respondentiem tika prasīts arī par to, kuras televīzijas pārraides viņi lieto, lai uzzinātu jaunākās ziņas par notikumiem Latvijā. Biežāk minētās bija TV3 ziņas (minējuši 28% no visiem aptaujātajiem respondentiem), LNT ziņas (17%), *Bez tabu* (14%), *Degpunktā* (9%), *Pirmais Baltijas kanāls* (6%), *Panorāma* (5%).

Līdzīgs jautājums tika uzdots par radio kanāliem, kurus respondenti parasti klausās, lai uzzinātu jaunākās ziņas par notikumiem Latvijā. Te biežāk minētie ir *Radio Skonto* (8%), *Eiropas Hitu radio* (8%), *LR2* (8%), *SWH* (7%), *StarFM* (4%), *Radio Tev* 4%, *Radio Pieci* (3%).

Ziņas par notikumiem pasaulē lielāka respondentu daļa iegūst internetā (45% aptaujāto respondentu) un televīzijā (36% no respondentu kopuma). Piektā daļa respondentu (21%) norādījuši, ka par šo tēmu neinteresējas. Vairāk tādu respondentu, kas neinteresējas par jaunāko notikumu ziņām pasaulē, ir starp respondentiem vecumā no 9 līdz 12 gadiem (neinteresējas 28%) un starp puīšiem (neinteresējas 24%).

Kvalitatīvajā pētījumā respondentiem tika lūgts paskaidrot, kam ir domātas ziņas un kāpēc cilvēki skatās, klausās, lasa ziņas. Pētījuma dalībnieki lielākoties prata raksturot, kāds ir ziņu mērķis, bet bieži ziņu skatīšanās, klausīšanās vai lasīšana vairāk tiek attiecināta uz vecāku vai pat vecvecāku paaudzi, nevis uz sevi.

Meitene, 14 gadi: Ziņas ir, lai paziņotu, kas notiek Latvijā, pasaulē, ja kaut kas notiek, lai pateiktu...Piemēram, ārzemēs var paziņot pa radio un arī televīzijā, ka būs liels vējš. Latvijā, lai uzzinātu, kas jauns. Dažas omītes mājās tikai sēž un nekur neiet ārā.

Meitene, 15 gadi: Ja es aizeju pie omas, viņai parasti skan ziņas fonā, vismaz tur es aptuveni dzirdu, kas notiek. Parasti, ja ir kaut kas tāds, kas mani kaut nedaudz interesē vai izskatās kaut kādā veidā, tāpat uzzinu.

Puīsis, 15 gadi: Ziņas domātas, lai uzzinātu jaunumus politikā, lai informētu cilvēkus par visu, kas notiek pasaulē. Es pārsvarā pievērsu uzmanību tam, kas notiek internetā, par jaunākajām lietām. Par tehnoloģijām un arī par citām valstīm, kas notiek politikā. Par Latviju ne tik ļoti.

Meitene, 14 gadi: Ziņas domātas, lai cilvēki zinātu, kas pasaulē vispār notiek. Jo, ja nebūtu ziņu, cilvēki nezinātu, kas, piemēram, notiek Amerikā vai arī kādā citā val-

stī...Es īpaši ziņas neskatos. No rītiem, kad mamma skatās Panorāmu, es dažreiz tā drusku paklausos līdzī. Un vēl mamma katru rītu klausās radio, tad es kaut ko mazliet dzirdu. Bet es kā kuru reizi, un bieži ir tā, ka tētis vai mamma paši pastāsta, ka kaut kas interesants noticis vai kaut kas tāds...

Puisis, 13 gadi: Ziņas cilvēki lieto, lai būtu informēti. Kaut kur, piemēram, notiek karš vai kaut kas tāds. Ja nebūtu ziņu, tad būtu... es nezinu. Bet kā tad cilvēki sazinātos? Man pilnīgi nav atbildes uz šo jautājumu... Man bija telefonā pagājušajā gadā kaut kādas BBC ziņas ielādētas. Tur bija kas interesants, es pārsvārā par Trampu lasīju. Tad es sapratu, ka ievēlēja Trampu, un mani neinteresēja vairāk.

Meitene, 16 gadi: Es par jaunumiem Latvijā praktiski neko nezinu. Tikai to, ja es e-klasē gribu ieregistrēties profilā, tad tur sākumā ir kaut kādi raksti. Un, ja es tur, bišķiņ paskatoties, ieraugu kaut ko interesantu, tad es uzspiežu. Bet tā es īsti par Latvijas ziņām neinteresējos.

Kvalitatīvā pētījuma rezultātu analīze liecina, ka intervētajiem pusaudžiem ir izpratne par to, kas ir viltus ziņas (fake news), un daļa prot paskaidrot, kāpēc tādas tiek izplatītas. Tomēr vairums norādījuši, ka skolā par jautājumiem, kas saistīti ar viltus ziņām, nemāca un ka izpratni par to, kā atpazīt viltus ziņas, lielākoties guvuši paši savā pieredzē. Vienlaikus tiek atzīts, ka skolā būtu nepieciešams par viltus ziņām mācīt.

Puisis, 16 gadi: Ziņas ir, lai pievērstu cilvēku uzmanību. Tās ziņas dažreiz stāsta pilnībā ne par tēmu. Pastāsta melus. Vispār es viņas neskatos. Es skatos dažreiz, ja ir parādīts, ka tas tiešām ir īsts un tam es noticu. Es mēģinu pārlielināt, vai ziņas ir patiesas. To var noteikt, vai ir pierādījumi ar bildēm, ar video...Viltus ziņas ir nepatiesas ziņas. Ka tur pastāsta to, kas nav. Uzreiz iestāsta cilvēkiem, ka tas it kā ir, bet dzīvē tas vispār nav noticis. Es savā galvā par to izdomāju.

Meitene, 16 gadi: Viltus ziņas ir nepatiesas ziņas, kaut ko nepareizā gaismā parādīt. Bet nu, ja mēs skatāmies pēc Trampa skatu punkta, tad tas ir viss, kas viņu varētu aptumšot, parādīt nepareizā gaismā... Visur ir iebāzta kaut kādas viltus ziņas. Piemēram, kad es visu laiku runāju par to skolas pagarināšanu, es atradu kaut kādu mājaslapu, laikam ziņu, cik nu patiesu ziņu, mājaslapu, bet vismaz piesaistīja sev uzmanību sakot, ka skolēniem tik un tik pagarinās, ka būs vēl sestdienās jāiet uz skolu, un tur viņiem nebija nekāds pamatojums informācijai. Tur viegli var ievērot, ja kaut kas tāds šokējošs. Vispār es tikai kaut kādas ziņas iegūstu no mājaslapām un kaut kādiem resursiem, kuriem var uzticēties. Un, ja tā ir kaut kāda mazāka mājaslapa, ne tik bieži dzirdēta, tad es parasti pārbaudu, pameklēju vēl kaut kādus pētījumus vai informāciju citās mājaslapās.

Meitene, 14 gadi: Tad, kad izplata neīstas ziņas, melo un tā. Uztrauc cilvēkus, ka tie pasaules gali būs un tā tālāk.

Puisis, 15 gadi: Tad, kad safabricē ziņas, kuras beigās izrādās, ka nav patiesība. Es ne pārāk labi tās protu atpazīt... Par to vajadzētu mācīt skolā, jo tas mācītu, ka nevar uzticēties visiem. Sociālajās ziņībās varētu mācīt.

Meitene, 15 gadi: Viltus ziņas nav īstas, viņas ir vienkārši izdomātas kaut kas...lai tiem, kas publicē, ir tādi cilvēki, kas lasa, ka tas liekas kaut kas interesants, lai gan tas nav noticis.

Meitene, 14 gadi: Viltus ziņas ir tad, kad cilvēki ir ielikuši kaut kādas ziņas, kas īstenībā nav taisnība, vai arī kaut kas ļoti, ļoti pārspīlēti.

Nodaļai atbilstošo rezultātu grafisku attēlojumu un tabulas skatīt pielikumā: 33.– 42. attēls.

IZPRATNE PAR REKLĀMU, MEDIJU DARBĪBU UN TO FINANŠĒŠANU

Kvalitatīvā pētījuma rezultāti liecina, ka intervētajiem bērniem un pusaudžiem ir ļoti neskaids un bieži maldīgs priekšstats par tradicionālo mediju darbības pamatprincipiem un finansēšanas avotiem. Tikai atsevišķās atbildēs tika minēts, ka reklāmas izvietošana var būt veids, kā mediji gūst ienākumus. Vairums respondentu norādījuši, ka par šiem jautājumiem skolā netiek mācīts, daļai atzīstot, ka par to būtu svarīgi un interesanti uzzināt vairāk.

Meitene, 14 gadi: Es nemāku pateikt, kur tie mediji ņem naudu. Es zinu, bet nemāku pateikt. Ražo un tad, kam pieder tas uzņēmums, laikam maksā tiem cilvēkiem. Tas cilvēks, kas saņem, kas maksā to naudu, viņš saņem to naudu...Kaut kā tā.

Puisis, 15 gadi: Kā mediji tiek uzturēti? No Latvijas fonda. Kad, piemēram, viskautko pārdod un tā. Tas fonds pieder deputātiem.

Meitene, 16 gadi: Par to [kāda veidā mediji darbojas un kas viņus finansē] man nav īsti priekšstats, jo žurnālus es ļoti minimāli lasu, tikai kaut kādu Ilustrēto Zinātni, vai EJ skrīni, un tad radio es vispār neizmantoju, jo es izmantoju spotfaju, kur ir visa mūzika. Man tikai tētis klausās radio. Televīziju tikai mamma, vai ļoti retos gadījumos mēs ar tēti kaut kādas dokumentālās vai vēstures filmas skatāmies... Es ļoti minimāli izmantoju, tāpēc man nav īsti zināšanu par to, kas tur sponsorē vai nē. Cik es varētu izsecināt, piemēram, televīzijā tu maksā par to pieslēgumu, varbūt tas pieslēgums konkrēti tiem kanāliem sadalīti maksā. Lai varētu tie kanāli pastāvēt. Īsti nezinu...

Meitene, 16 gadi: Man nav ne jausmas [par to kas ir mediju finansēšanas avoti]. Varbūt, ka viņi dabū kaut kādas atļaujas, ka viņi kaut ko tādu var un ar to pelna kaut kā. Nezinu.

Puisis, 15 gadi: Avīzes finansē cilvēki, kas liek iekšā sludinājumus, tur nosaka cenu pēc tā, kurā lappusē atrodas un cik liels tas sludinājums ir. Radio uztur tie, kas, piemēram, grib atskaņot savas dziesmas un tur tad atkarīgs, cik gara dziesma ir. Televīzijā – par to es nezinu.

Puisis, 16 gadi: Cilvēki nopērk žurnālus būdīnās. Un to, ko viņi tur iekrāj, viņi iemaksā tam, kas ražo, kas izplata. Tur ir atlikta dažādas summas... Bet televīzija pelna ar ziņām. Ziņas parāda, un tad ir tā, ka... par to, kas notiek, summa ir iepriekš bijusi [sarunāta]. Tev jāpasaka tas un tas, un tas, un, ja tu esi pateicis to, viņi iemaksās to naudu. Bet viņi to naudas līdzsvaru tā, lai iznāktu visiem. Daži vairāk, daži mazāk.

« Bet televīzija pelna ar ziņām. Ziņas parāda, un tad ir tā, ka... par to, kas notiek, summa ir iepriekš bijusi [sarunāta]. Tev jāpasaka tas un tas, un tas, un, ja tu esi pateicis to, viņi iemaksās to naudu. Bet viņi to naudas līdzsvaru tā, lai iznāktu visiem. Daži vairāk, daži mazāk. »

Meitene, 14 gadi: Arī par to [kā mediji darbojas un, kur viņi ņem finansējumu, lai viņi varētu vispār pastāvēt] es nekad neesmu tā iedomājusies. Es zinu, ka viņi var uzzināt paši, aizbraucot uz tām vietām, bet kā viņi to visu... Es nezinu. To, ka ar reklāmām var pelnīt, es nekad tā neesmu iedomājusies... Neesmu arī domājusi par to [ka medijiem var kāds samaksāt, lai viņi kādu informāciju speciāli publicētu un kādas tam var būt sekas]. Skolā mums neko tādu nemāca. Mums dažreiz pasaka, ka vajadzētu ziņas palasīt, bet tā īsti par medijiem mācīties kaut ko tādu, neko tādu mums īpaši nesaka.

Salīdzinoši labāka izpratne respondentiem ir par reklāmām, kas izvietotas dažādās platformās internetā, t.sk., sociālajos portālos, bet arī ne visi no kvalitatīvajā pētījumā intervētajiem respondentiem prata aprakstīt to, kā šīs reklāmas darbojas un kā tās ir saistītas ar sociālo portālu lietotāju privāto informāciju. Lielai daļai no respondentiem sociālo portālu biznesa principi ir neskaidri, un gandrīz visi atzīst, ka skolā par to netiek mācīts.

Meitene, 16 gadi: Instagramā nesen parādījās, ka ir reklāmas. Bet viņas nav daudz, vienkārši, kad tu tin un skaties tās bildes, tad kādreiz parādās kāda reklāma. Un snapčātā nav reklāmu. Viņi it kā specializē, vienkārši to, ko tu meklē. Ja tu aptuveni skaties skaistuma profilus, tad arī līdzīgi parādīsies... tu vari haštagus ielikt, un tad, ja tev tā bilde patīk, tad nākotnē varētu parādīties ar to saistītas reklāmas. Viņi cenšas personalizēt lietas... Cik es esmu dzirdējusi par feisbuku, tur tiešām personalizē. Personalizē tādā ziņā, ka tu vienkārši tin, skaties, ieraugi reklāmu, ja tas ir kaut kas, kas tevi interesē, tu piemēram aizej uz to mājaslapu, var nopirkt vai nē, un tad viņi nākotnē rādīs līdzīgas reklāmas tām.

Meitene, 15 gadi: Reklāmas man rāda tāpēc, ka tas ir kaut kas līdzīgs tam, ko es parasti skatos. Principā jau labi, tāpēc, ka viņi izvērtē, kas tev patīk un piedāvā to, ko tu varētu gribēt. Vienīgais, mazliet nepatīkami, kad es jūtībā esmu skatījusies kaut kādu noteiktu grupu, mūzikas grupu, un tad es ieraugu kādā citā sociālajā platformā, ka tur ir kaut kas jau ieteikts ar to grupu vai mūziķi. Tad jau ir tāds bišķīt...To es zinu, ka tās platformas dzīvo no reklāmām, es zinu, ka reklāmas principā uztur tās.

Meitene, 14 gadi: Instagramā, manuprāt, nav nekādas īpašas reklāmas tur. Kāda informācija viņiem par mani ir? Nu, tas, kas ir ielikts profilā, tas jā. Es nedomāju, ka viņi ar to informāciju dalītos ar kādu citu, ar kādiem uzņēmumiem, jo tie profili ir pārāk daudz, lai tieši kādu profilu ņemtu un dalītos. Nedomāju, ka viņi tur kaut ko dara ar to manu informāciju. Varbūt dara, bet, manuprāt, nē. Viņi par mani maz zina.

Meitene, 14 gadi: Pēc kā izvēlas, kuram kādas reklāmas tiek rādītas, es nezinu. Es pat nezinu. Varbūt kaut kā saistīts ar to, ko pats cilvēks visvairāk skatās tajos sociālajos tīklos. Skolā mums par to nav mācīts. Par to, kas Facebook ir īpašnieks, es pati kādreiz lasīju, bija tāds žurnāls "Sīrups" un tur bija rakstīts par feisbuku sīkāk, tur bija rakstīts, ka tur viens, es neatceros – kas, bija izveidojis to feisbuku un ka viņš ļoti daudz miljonus pelna. Laikam no tā, ka tik daudzi cilvēki izmanto. Es pat nezinu, no kā varētu tā nopelnīt to naudu.

Puisis, 15 gadi: Reklāmas tur katram rāda savādākas, bez tam viņas mainās uz riņķi. Tur ir iestrādāts algoritms, ka katram rāda uz riņķi. Piemēram, vienam parāda vienu, otram otru...Un viņi pelna no tiem cilvēkiem, kas maksā viņiem naudu par to, ka viņi liek tos adus, reklāmas. Viņi tur daudz zina par mums – zina, kas interesē, zina apmēram vecumu, arī vārdu, uzvārdu un tā.

Puisis, 13 gadi: Viņi pelna no tā, ka saliek reklāmas un tad prasa naudu no tiem, kas negrib redzēt reklāmas, lai uz mēnesi noņemtu tās reklāmas. Tie ir sociālie tīkli, kas izvieto reklāmas, un viņi dabū naudu no tiem, kas prasīja, lai neliek reklāmas.

Kvantitatīvajā pētījumā tika iekļauti jautājumi par bērnu un jauniešu pašvērtējumu par savām prasmēm novērtēt un saprast, kura internetā izvietotā informācija un kurš video ir reklāma. Respondenti ir pārliecināti par savām spējām un absolūtais vairākums – 80% no visiem respondentiem (87% pusaudžu vecumā no 13–16 gadiem un 71% bērnu vecumā no 9 līdz 12 gadiem) apgalvo, ka spēj novērtēt un saprast, kurš internetā redzamais video ir reklāma. Savukārt 79% no visiem respondentiem (86% pusaudžu vecumā no 13–16 gadiem un 69% bērnu vecumā no 9 līdz 12 gadiem) apgalvo, ka spēj novērtēt, kura internetā redzamā informācija ir reklāma.

Lielai daļai respondentu sociālo portālu biznesa principi ir neskaidri, un gandrīz visi atzīst, ka skolā par to netiek mācīts.

GALVENIE SECINĀJUMI

Gan kvalitatīvajā, gan kvantitatīvajā pētījuma posmā iegūtā informācija liecina, ka bērnu un pusaudžu mediju lietošana galvenokārt saistīta ar digitālo vidi. Tradicionālo mediju – televīzijas, radio, žurnālu un avīžu – lietošanai tiek veltīta ievērojami mazāka laika daļa, salīdzinot ar to, kas tiek pavadīts internetā. Pētījuma rezultāti ļauj secināt, ka par visām sevi interesējošām tēmām bērni un jaunieši visbiežāk informāciju iegūst dažādās platformās internetā, tradicionālajiem medijiem nespējot ar tām konkurēt mērķauditorijas medijorientēto vajadzību un saturisko interešu apmierināšanā.

- Izvērtējot pētījuma rezultātus par interneta lietošanu dažādās ierīcēs, var secināt, ka vairākums aptaujāto (57%) internetu lieto kopumā ne mazāk kā 3 stundas dienā. Aplūkojot rezultātus atsevišķās vecuma grupās, redzams, ka internetu ne mazāk kā 3 stundas dienā lieto trešā daļa (34%) bērnu vecumā no 9 līdz 12 gadiem un vairāk kā divas trešdaļas (76%) pusaudžu vecumā no 13 līdz 16 gadiem.

- Pārlicinoši populārākā ierīce, kas bērniem un pusaudžiem nodrošina piekļuvi internetam, ir viedtālrunis. Viedtālrunis pieder 92% aptaujāto respondentu, un internets tajā tiek lietots intensīvi – 88% aptaujāto pusaudžu vecumā no 13 līdz 16 gadiem un 66% bērnu vecumā no

9 līdz 12 gadiem minējusi, ka izmanto internetu viedtālrunos katru dienu. Ievērojami retāk internets tiek lietots datoros: 46% respondentu vecumā no 13 līdz 16 gadiem un tikai 26% vecumā no 9 līdz 12 gadiem norādījuši, ka izmanto internetu datorā katru dienu. Vēl retāk internets izmantots planšetdatoros: abās vecuma grupās internetu planšetdatoros katru dienu izmanto tikai 11% respondentu, neskatoties uz to, ka bērnu un pusaudžu skaits, kas norādījuši, ka viņiem pieder planšetdators, ir ievērojami lielāks (48%).

Populārākās internetā ikdienā veiktās aktivitātes ir video skatīšanās (70% respondentu to dara katru dienu, 98% atzinuši, ka to vispār mēdz darīt), saziņa ar īsiem ziņojumiem (68% respondentu to dara katru dienu) un sociālo portālu lietošana (66% respondentu to dara katru dienu). Viedtālrunis ir visbiežāk izmantotā ierīce, kurās tiek veiktas šīs aktivitātes.

- Populārākā no internetā ikdienā izmantotajām platformām ir YouTube – to mēdz izmantot gandrīz visi respondenti un 79% to dara katru dienu. Nākamā populārākā interneta platforma ir E-klase, ko katru dienu izmanto 69% respondentu. Pēc tam seko Google un WhatsApp, ko katru dienu izmanto 63% respondentu.

- Bērnu un pusaudžu vidū populārākie sociālie portāli ir Instagram, ko katru dienu izmanto 54% respondentu (vispār to mēdz izmantot 73% respondentu), Snapchat, ko katru dienu izmanto 37%, bet vispār izmanto 57% respondentu un Facebook, ko katru dienu izmanto 24% respon-

dentu, bet vispār mēdz izmantot 69% aptaujāto. Visbūtiskākās izmaiņas, kas raksturo aktuālo bērnu un pusaudžu sociālo portālu lietošanu, ir saistītas ar portāla draugiem.lv ļoti straujo popularitātes samazināšanos pēdējo gadu laikā. Lai arī 41% respondentu atzīst, ka vispār vēl mēdz lietot portālu, tikai 7% respondentu to lieto katru dienu.

- Izvērtējot pētījuma rezultātus saistībā ar pašvērtējumu dažādām prasmēm internetā, redzams, ka ievērojami augstākās domās par savām prasmēm ir vecākā respondentu grupa (13–16 gadi). Visvairāk vērtējums atšķiras parametriem, kas saistīti ar digitālajām prasmēm, kuras nepieciešamas, lietojot sociālos portālus: privātuma nosacījumu maiņu, prasmēm sociālajos portālos bloķēt ziņojumus no cilvēkiem, ar kuriem bērni nevēlas sazināties, kā arī prasmēm kontrolēt, kuri cilvēki var redzēt to informāciju, kuru bērni izvieto internetā.

- Kritiski zems ir jaunākās vecuma grupas (9–12 gadi) pašvērtējums attiecībā uz prasmēm pārvaldīt privātuma nosacījumus – tikai 43% šīs vecuma grupas respondentu norādījuši, ka to prot. 25% atzīst, ka viņi nezina, vai to prot un gandrīz trešā daļa respondentu (29%) atzīst, ka to neprot. Līdzīgi zems pašvērtējums jaunākā vecuma bērniem ir arī par citām ar informācijas pārvaldību saistītām prasmēm. Kad tika jautāts, vai prot kontrolēt to, kuri cilvēki var redzēt informāciju, kuru bērni izvieto internetā, tikai puse (50%) atzīst, ka to prot, piektā daļa norādījuši, ka nezina, vai to prot, un ceturrtā daļā šīs mērķa grupas pārstāvju norādījuši, ka to neprot.

- Analizējot bērnu un pusaudžu atbildes par vecāku lomu un iesaistīšanos bērnu interneta lietojumā, var secināt, ka pastāv dažādi modeļi vecāku un bērnu attiecībās saistībā ar interneta lietojumu. Lielākā daļa no respondentiem, jo īpaši gados vecākie bērni, ir neatkarīgi no vecākiem savās aktivitātēs internetā un lēmumos par tā lietošanu. Bieži tiek norādīts, ka vecāki uzticas bērniem, nekontrolē un neietekmē interneta lietojumu. Šīs mērķa grupas pārstāvji bieži prot ar dažādām ierīcēm internetā darboties labāk par saviem vecākiem, un nekādu palīdzību vai padomus no vecākiem saistībā ar interneta lietošanu nesaņem un parasti arī nevēlas saņemt. Kā arguments tam tiek minēts arī fakts, ka vecāku pašu interneta lietojums un izpratne par iespējām digitālajā vidē būtiski atšķiras no bērnu aktivitātēm. Savukārt 50% no gados jaunākiem mērķa auditorijas pārstāvjiem kvantitatīvajā aptaujā tika atzinuši, ka viņu vecāki daudz zina par viņu aktivitātēm, un tomēr 20% no 9–12 gadus veciem bērniem atzīst, ka vēlētos, lai vecāki vairāk interesējas par to, ko viņi dara internetā.

- Lielākā daļa (64%) bērnu un pusaudžu meklē mācībām un skolai nepieciešamo informāciju internetā ne retāk kā reizi nedēļā un 23% to dara katru dienu. Savukārt atpūtai un hobijiem nepieciešamu informāciju ne retāk kā reizi nedēļā meklē 43% respondentu, un 16% to dara katru dienu. Interneta meklētājprogramma Google ir viena no bērnu un pusaudžu biežāk apmeklētajām interneta vietnēm. 94% respondentu norādījuši, ka vispār mēdz izmantot šo platformu. Kvalitatīvā pētījuma posma rezultāti liecina, ka lielākoties bērni un pusaudži apzinās, ka ne visam, kas

« Visbūtiskākās izmaiņas, kas raksturo aktuālo bērnu un pusaudžu sociālo portālu lietošanu, ir saistītas ar portāla draugiem.lv ļoti straujo popularitātes samazināšanos pēdējo gadu laikā. Lai arī 41% respondentu atzīst, ka vispār vēl mēdz lietot portālu, tikai 7% respondentu to lieto katru dienu. »

ir atrasts internetā, var uzticēties un, lai izvērtētu to, cik uzticama ir atrastā informācija, tiek salīdzinātas dažādas interneta vietnes. Tomēr nereti mērķa grupas pārstāvji,

↳ **Pētījuma rezultāti liecina, ka bērniem un pusaudžiem ir ļoti neskaidrs un bieži maldīgs priekšstats par tradicionālo mediju darbības pamatprincipiem, finansēšanas avotiem un reklāmu lomu tradicionālo mediju darbībā. Vairums respondentu norādījuši, ka par šiem jautājumiem skolā netiek mācīts, daļai atzīstot, ka par to būtu svarīgi un interesanti uzzināt vairāk.** ↳

īpaši gados jaunākie bērni, nepievērš uzmanību tam, vai informācija ir uzticama vai nav un nedara neko, lai par tās uzticamību pārliecinātos. Kvantitatīvajā aptaujā tikai puse no bērniem vecumā no 9 līdz 12 gadiem (50%) atzina, ka viņi prot salīdzināt dažādas interneta vietnes un mājaslapas, lai saprastu vai informācija tajās ir patiesa. Pusaudžu

sniegtās atbildes uz šo jautājumu būtiski atšķiras – 80% no visiem respondentiem atzīmējuši, ka viņi prot salīdzināt dažādas interneta vietnes un mājaslapas, lai saprastu vai informācija tajās ir patiesa.

- Gan kvalitatīvajā, gan kvantitatīvajā pētījuma posmā iegūtā informācija liecina, ka tradicionālo mediju (īpaši – drukāto mediju un radio lietošana), ir neregulāra un lielākoties saistīta nevis ar respondenta paša saturiskajām interesēm un vajadzībām, bet gan citu ģimenes locekļu – galvenokārt vecāku un vecvecāku – izvēlēm attiecībā uz mediju formātu un saturu.

- Bērni un pusaudži televīziju skatās reti vai neskatās nemaz, visbiežāk kā argumentu minot to, ka visu, ko piedāvā televīzija, var ērti atrast un skatīties arī internetā jebkurā laikā. Dažreiz kā iemesls minēta aizņemtība sporta nodarbībās vai citās aktivitātēs. Tie respondenti, kas skatās televīziju, lielākoties skatās filmas, seriālus un ziņas par notikumiem Latvijā un pasaulē, dažreiz sporta pārraides un dažādu televīzijas šovus.

- Reti kā medijs tiek izmantots tradicionālais radio. Biežāk bērni un pusaudži radio klausās, atrodoties kopā ar vecākiem vai vecvecākiem, kur medija izvēli ir noteikušas vecākās paaudzes intereses. Bērni un pusaudži labprāt

klausās mūziku un dara to, nevis klausoties radio, bet izmantojot dažādas digitālās platformas internetā – biežāk minētās *Spotify* un *YouTube*.

- Jaunās tehnoloģijas un dažādas digitālās platformas nodrošina ērtu piekļuvi ļoti dažādam bērnu un pusaudžu interesējošam saturam, tādēļ drukāto mediju lietošana netiek uzskatīta par nepieciešamu un daļa no mērķa grupas tos nelasa vispār. Atsevišķi respondenti norāda, ka dažreiz mēdz lasīt kādu no izziņas segmenta žurnāliem ("Ilustrētā Junioriem" vai "Ilustrētā Zinātne").

- Pētījuma rezultāti liecina, ka bērniem un pusaudžiem ir ļoti neskaidrs un bieži maldīgs priekšstats par tradicionālo mediju darbības pamatprincipiem, finansēšanas avotiem un reklāmu lomu tradicionālo mediju darbībā. Vairums respondentu norādījuši, ka par šiem jautājumiem skolā netiek mācīts, daļai atzīstot, ka par to būtu svarīgi un interesanti uzzināt vairāk. Salīdzinoši labāka izpratne respondentiem ir par reklāmām, kas izvietotas dažādās platformās internetā, t.sk., sociālajos portālos, bet tomēr liela daļa no respondentiem sociālo portālu biznesa principi ir neskaidri, un gandrīz visi atzīst, ka skolā par to netiek mācīts.

- Pētījuma dalībnieki lielākoties izprot, kāds ir medijos publicēto ziņu mērķis, bet bieži ziņu skatīšanās, klausīšanās vai lasīšana vairāk tiek attiecināta uz vecāku vai pat vecvecāku paaudzi, nevis uz sevi. Kvantitatīvajā aptaujas rezultāti liecina, ka nozīmīgākie Latvijas ziņu iegūšanas kanāli ir televīzija (ziņas TV uzzina 38% respondentu) un internets (ziņas iegūst 36% aptaujāto). Pārējo mediju kanālu loma Latvijas ziņu ieguvē ir maznozīmīga lielākajai daļai aptaujāto respondentu.

- Kvalitatīvajā pētījuma rezultātu analīze liecina, ka intervētajiem pusaudžiem ir izpratne par to, kas ir viltus ziņas (*fake news*), un daļa prot paskaidrot, kāpēc tādas tiek izplatītas. Tomēr vairums norādījuši, ka skolā par jautājumiem, kas saistīti ar viltus ziņām, nemāca un ka izpratni par to, kā atpazīt viltus ziņas, lielākoties guvuši paši savā pieredzē. Vienlaikus tiek atzīts, ka skolā būtu nepieciešams par viltus ziņām mācīt.

IETEIKUMI

Kopumā pētījuma rezultātā iegūtā informācija ļauj secināt, ka bērni un pusaudži mācību procesā nepietiekami apgūst zināšanas, kas saistītas ar dažādiem medijpratības aspektiem, t.sk. izpratni par mediju biznesa darbības pamatprincipiem un to finansēšanas modeļiem, tādas informācijas salīdzināšanu, kas iegūta dažādos avotos, viltus ziņu atpazīšanu. Šāda situācija liek domāt par nepieciešamību pārskatīt un papildināt izglītības saturu saistībā ar medijpratības apguvi dažāda līmeņa izglītības iestādēs. Ņemot vērā Latvijas mediju vides specifiku un globālos procesus interneta mediju attīstībā, jo **īpaši svarīgi veicināt dažādu skolas vecuma bērnu izpratni par tradicionālo un digitālo mediju darbības pamatprincipiem, finansēšanas avotiem un reklāmas ietekmi mediju darbā.** Ieteicams iekļaut šādu zināšanu apguvi skolas mācību programmās.

- Rezultāti liecina arī par to, ka skolās reti tiek pārrunāts un analizēts medijos pieejamais saturs, jaunākās ziņas. Lai veicinātu bērnu un pusaudžu interesi par aktuālajiem notikumiem Latvijā un pasaulē, kā arī, lai attīstītu prasmes un iemaņas, kas nepieciešamas ziņu avotu izvēlei un mediju satura kritiskā izvērtēšanā, **ieteicams skolās nodrošināt regulāras mācību nodarbības (iespējams – audzināšanas stundas), kurās tiktu pārrunāts un analizēts aktuālais mediju saturs.** Ieteicams popularizēt labo prakšu piemērus un pieredzes apmaiņas ar skolām un pedagogiem, kuri veiksmīgi nodrošina šāda veida mācību praksi.

- Lai veicinātu informācijas sabiedrības attīstību un ievērojot to, cik nozīmīga loma aktuālajā informatīvajā telpā ir prasmēm meklēt, atrast, analizēt un izvērtēt informāciju, kā arī noteikt tās avotus un to, kādiem mērķiem informācija tiek izplatīta, nepieciešams gan formālajā, gan neformālajā izglītībā pievērst pastiprinātu uzmanību informācijpratībai – bērnu un pusaudžu iemaņām darbā ar informāciju. **Ieteicams izglītības procesā īpašu uzmanību pievērst sākumskolas un jaunākā pamatskolas vecuma bērnu izglītošanai attiecībā uz prasmēm, kas nepieciešamas informācijas meklēšanā, tās salīdzināšanā un izvērtēšanā.** Ieteicams attīstīt iemaņas un prasmes, kuras bērniem un pusaudžiem nepieciešamas, izmantojot interneta meklētājprogrammu *Google*, video platformu *YouTube*, kā arī citas interneta vietnes. Bērnu un pusaudžu informācijpratības veicināšanā potenciāli būtu izmantojamas ne vien pedagogu, bet arī skolu bibliotekāru prasmes un zināšanas darbā ar informāciju, kā arī ieteicams attīstīt izglītības iestāžu sadarbību ar publiskajām bibliotekām.

- Pētījuma rezultātu analīze ļauj secināt, ka bērniem un pusaudžiem netiek pietiekamā apjomā un kvalitātē nodrošināta izglītošana, kas sekmētu viņu izpratni par drošu interneta lietošanu un veicinātu jaunās paaudzes drošumspēju digitālajā vidē. Zināšanas, kuras bērni un pusaudži iegūst skolā un ko viņiem spēj sniegt vecāki, nav pietiekamas, lai attīstītu prasmes un iemaņas, kādas šobrīd nepieciešamas, lai droši un prasmīgi darbotos dažādās platformās digitālajā vidē. Pētījuma rezultāti liecina, ka skolā tiek maz mācītas tādas iemaņas, kas var būt noderīgas ikdienā interneta lietošanā, un gandrīz vispār netiek mācīta sociālo tīklu un dažādu citu platformu lietošana, kas aizņem nozīmīgu bērnu un pusaudžu dzīves laiku daļu. Galvenokārt gan tehnoloģiju lietošanu, gan dažādas internetā nepieciešamās iemaņas bērni un pusaudži apgūst pašmācības ceļā. Jaunā paaudze, jo īpaši pusaudži, bieži jūtas pārāki savās prasmēs gan par vecākiem, gan skolotājiem, tāpēc ne vien, ne otri netiek uzskatīti par labiem padomdevējiem aktivitātēm digitālajā vidē. Šādi pētījuma rezultāti ļauj secināt, ka izglītības procesā **nekavējoties nepieciešams pievērst uzmanību jautājumiem, kas saistīti ar drošību internetā.** Rezultāti liecina, ka šobrīd tas ir ļoti aktuāli, jo pēdējā laikā interneta vide ir kļuvusi īpaši bīstama saistībā ar dažādu vīrusu izplatību un hakeru aktivitātēm.

- Respondentu atbildes liecina, ka **nepieciešams pastiprināti skolā mācīt par privātuma politiku un personiskās informācijas pārdomātu un drošu lietošanu un izplatīšanu internetā, īpašu uzmanību pievēršot jaunākā skolas vecuma bērnu izglītošanai.** Saskaņā ar pašu bērnu un pusaudžu ieteikumiem, nepieciešamās zināšanas par drošību internetā var tikt mācītas skolā gan informatīkā, gan sociālajās zinībās, gan audzināšanas stundās. Ņemot vērā to, cik populāra bērnu un pusaudžu vidū ir video skatīšanās, ieteicams mācību procesā izmantot videomateriālus. Šādu ieteikumu snieguši arī paši bērni un pusaudži. Ieteicams pārdomāt iespējas un veidus, kā jaunākā skolas vecuma bērnu droša interneta apguvē iesaistīt vecāko klašu skolēnus un studentus, kuri labi pārzina digitālo vidi, tās iespējas un riskus.

- Pētījuma rezultātā iegūtā informācija norāda uz būtiskām paaudžu digitālās plaisas pazīmēm un vecākās paaudzes (vecāku, pedagogu un citu izglītotāju) nespēju atbilstoši pildīt digitālās pratības mediatoru lomu bērnu izglītošanā. Šāda situācija liecina par nepieciešamību **izstrādāt un iespējami ātri realizēt informatīvas aktivitātes un mācības, kuru mērķis ir informēt un izglītot atbildīgos pieaugušos** – bērnu vecākus, pedagogus un citus iespējamus izglītotājus par (1) aktuālajiem jaunās paaudzes uzvedības modeļiem digitālajā vidē, (2) aktuālajiem riskiem internetā un (3) dažādām iespējām, kādas šobrīd pieejamas digitālajā vidē.

« Ieteicams mācību procesā izmantot videomateriālus. Šādu ieteikumu snieguši arī paši bērni un pusaudži. Ieteicams pārdomāt iespējas un veidus, kā jaunākā skolas vecuma bērnu droša interneta apguvē iesaistīt vecāko klašu skolēnus un studentus, kuri labi pārzina digitālo vidi, tās iespējas un riskus. »

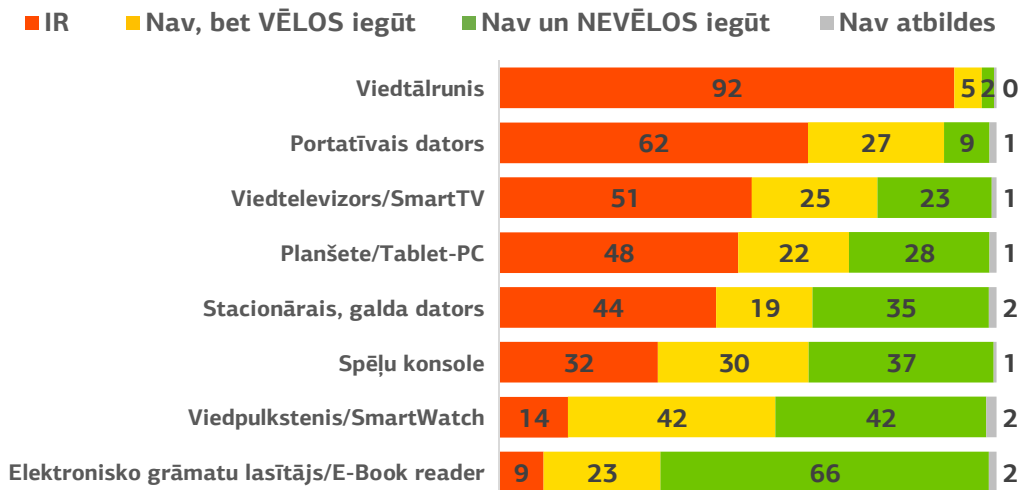
PIELIKUMS

INTERNETA IZMANTOŠANAS BIEŽUMS, IERĪCES UN LIETOŠANAS VIETAS

1. attēls

IERĪČU PIEDERĪBA: Kas no minētā tev pieder un ko tu vēlētos iegūt personiskā lietošanā? (%)

Bāze: Visi respondenti, n=1203

2. attēls

IERĪČU PIEDERĪBA: Kas no minētā tev pieder un ko tu vēlētos iegūt personiskā lietošanā?

Tabulā attēlotas atbildes 'IR' īpatsvars dažādās mērķa grupās (%).

Bāze: Visi respondenti, n=skatīt tabulā

	Visi	Vecums		Dzimums		Valoda ģimenē		Dzīvesvieta		
		9-12	13-16	Puisis	Meitene	Latviešu	Cita	Rīga	Cita pilsēta	Lauki
n=	1203	548	655	609	594	782	421	387	398	418
Viedtālrunis	92	87	96	90	93	93	89	92	92	90
Portatīvais dators	62	54	69	61	63	63	61	56	70	60
Viedtelevizors/SmartTV	51	47	54	52	49	51	51	53	52	47
Planšete/Tablet-PC	48	49	47	46	51	44	56	50	49	45
Stacionārais, galda dators	44	37	49	48	40	42	47	45	48	38
Spēļu konsole	32	33	31	43	20	31	33	36	32	29
Viedpulkstenis/SmartWatch	14	16	12	15	13	15	12	17	12	13
Elektronisko grāmat lasītājs/E-Book reader	9	8	10	7	11	5	17	13	10	4

3. attēls

INTERNETA IZMANTOŠANAS BIEŽUMS: Cik bieži tu izmanto internetu?

Interneta izmantošana katru dienu dažādās mērķa grupās (%).

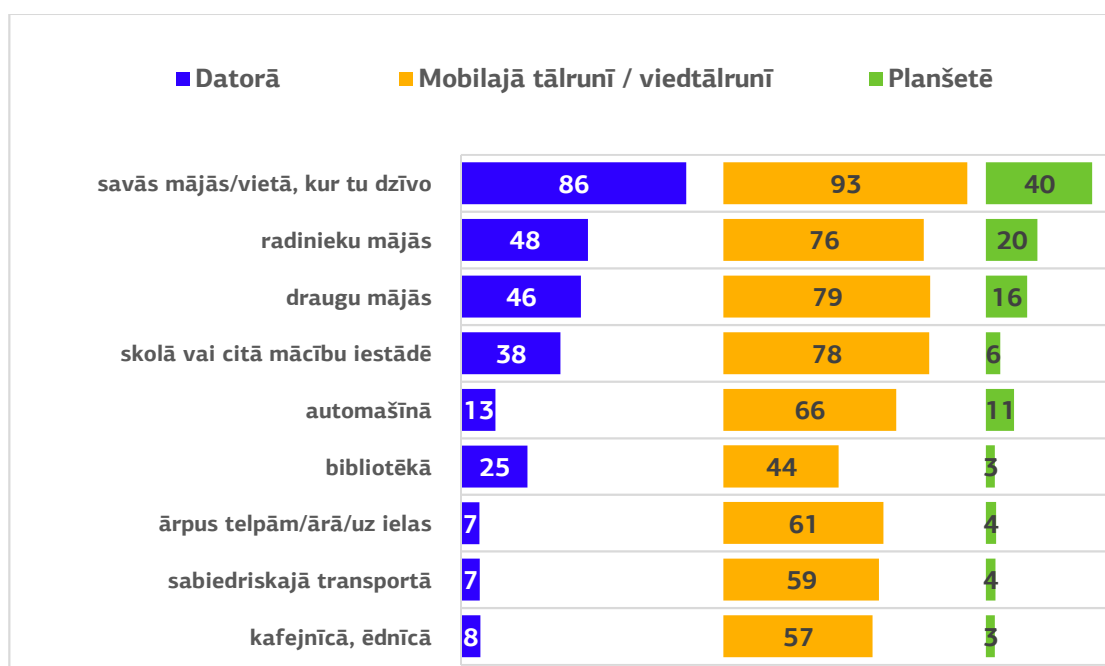
Bāze: Visi respondenti, n=skatīt tabulā

	Visi	Vecums		Dzimums		Valoda ģimenē		Dzīvesvieta		
		9-12	13-16	Puisis	Meitene	Latviešu	Cīta	Rīga	Cīta pilsēta	Lauki
n=	1203	548	655	609	594	782	421	387	398	418
MOBILAJĀ TĀLRUNĪ/VIEDTĀLRUNĪ	78	66	88	75	80	79	75	74	83	76
DATORĀ	37	26	46	48	26	34	42	39	40	32
TELEVIZORĀ	20	29	12	19	21	22	16	21	19	20
PLANŠETĒ	11	11	11	12	9	8	16	11	9	13
SPĒĻU KONSOLĒ	7	8	6	11	3	7	8	6	7	7

4. attēls

INTERNETA IZMANTOŠANAS VIETAS: Vai Tu mēdz lietot internetu datorā, mobilajā tālrunī, viedtālrunī norādītajās vietās? (%)

Bāze: Visi respondenti, n=1203

5. attēls

INTERNETA IZMANTOŠANAS VIETAS: Vai Tu mēdz lietot internetu **DATORĀ**, norādītajās vietās? (%)

Bāze: Visi respondenti, n=1203

	Visi n=	Vecums		Dzimums		Valoda ģimenē		Dzīvesvieta		
		9-12	13-16	Puisis	Meitene	Latviešu	Cita	Rīga	Cita pilsēta	Lauki
	1203	548	655	609	594	782	421	387	398	418
savās mājās/vietā, kur tu dzīvo	86	81	90	87	85	85	88	85	89	84
radnieku mājās	48	47	50	49	48	47	52	46	49	50
draugu mājās	46	41	50	51	41	43	50	50	45	42
skolā vai citā mācību iestādē	38	32	43	36	40	39	37	33	34	46
bibliotēkā	25	25	26	24	27	25	26	23	21	32
automašīnā	13	14	12	14	13	14	12	10	15	15
kafejnīcā, ēdnīcā	8	5	9	9	6	7	8	6	9	7
sabiedriskajā transportā	7	6	8	9	5	7	7	3	9	10
ārpus telpām/ārā/uz ielas	7	6	8	8	6	7	7	5	8	8

6. attēls

INTERNETA IZMANTOŠANAS VIETAS: Vai Tu mēdz lietot internetu **VIEDTĀLRUNĪ**, norādītajās vietās? (%)

Bāze: Visi respondenti, n=1203

	Visi n=	Vecums		Dzimums		Valoda ģimenē		Dzīvesvieta		
		9-12	13-16	Puisis	Meitene	Latviešu	Cita	Rīga	Cita pilsēta	Lauki
	1203	548	655	609	594	782	421	387	398	418
savās mājās/vietā, kur tu dzīvo	93	89	96	91	94	93	93	93	95	91
draugu mājās	79	70	87	77	81	79	78	79	81	76
skolā vai citā mācību iestādē	78	61	93	78	78	77	80	72	87	77
radnieku mājās	76	67	84	76	76	78	74	76	78	75
automašīnā	66	56	74	63	69	69	60	60	69	69
ārpus telpām/ārā/uz ielas	61	43	76	60	62	61	61	56	67	61
sabiedriskajā transportā	59	43	73	58	61	61	57	55	65	58
kafejnīcā, ēdnīcā	57	41	70	57	56	55	60	57	64	51
bibliotēkā	44	35	51	43	45	44	43	43	42	46

7. attēls

INTERNETA IZMANTOŠANAS VIETAS: Vai Tu mēdz lietot internetu **PLAŅŠETĒ**, norādītajās vietās? (%)

Bāze: Visi respondenti, n=1203

	Visi	Vecums		Dzimums		Valoda ģimenē		Dzīvesvieta		
		9-12	13-16	Puisis	Meitene	Latviešu	Cīta	Rīga	Cīta pilsēta	Lauki
n=	1203	548	655	609	594	782	421	387	398	418
savās mājās/vietā, kur tu dzīvo	40	44	37	37	44	37	47	45	38	39
radnieku mājās	20	22	17	20	20	17	24	22	19	18
draugu mājās	16	18	14	17	15	14	19	19	14	15
automašīnā	11	13	9	12	10	10	13	11	10	12
skolā vai citā mācību iestādē	6	5	6	6	5	5	6	3	6	8
ārpus telpām/ārā/uz ielas	4	4	4	5	3	4	3	2	3	7
sabiedriskajā transportā	4	5	3	5	3	3	4	2	3	6
kafejnīcā, ēdnīcā	3	4	3	5	2	3	4	2	2	6
bibliotēkā	3	5	2	5	2	4	3	2	3	6

8. attēls

INTERNETA IZMANTOŠANA INTENSĪVI - DIENĀ 3 STUNDAS UN VAIRĀK

dažādās mērķa grupās. (%)

Bāze: Visi respondenti, n=1203

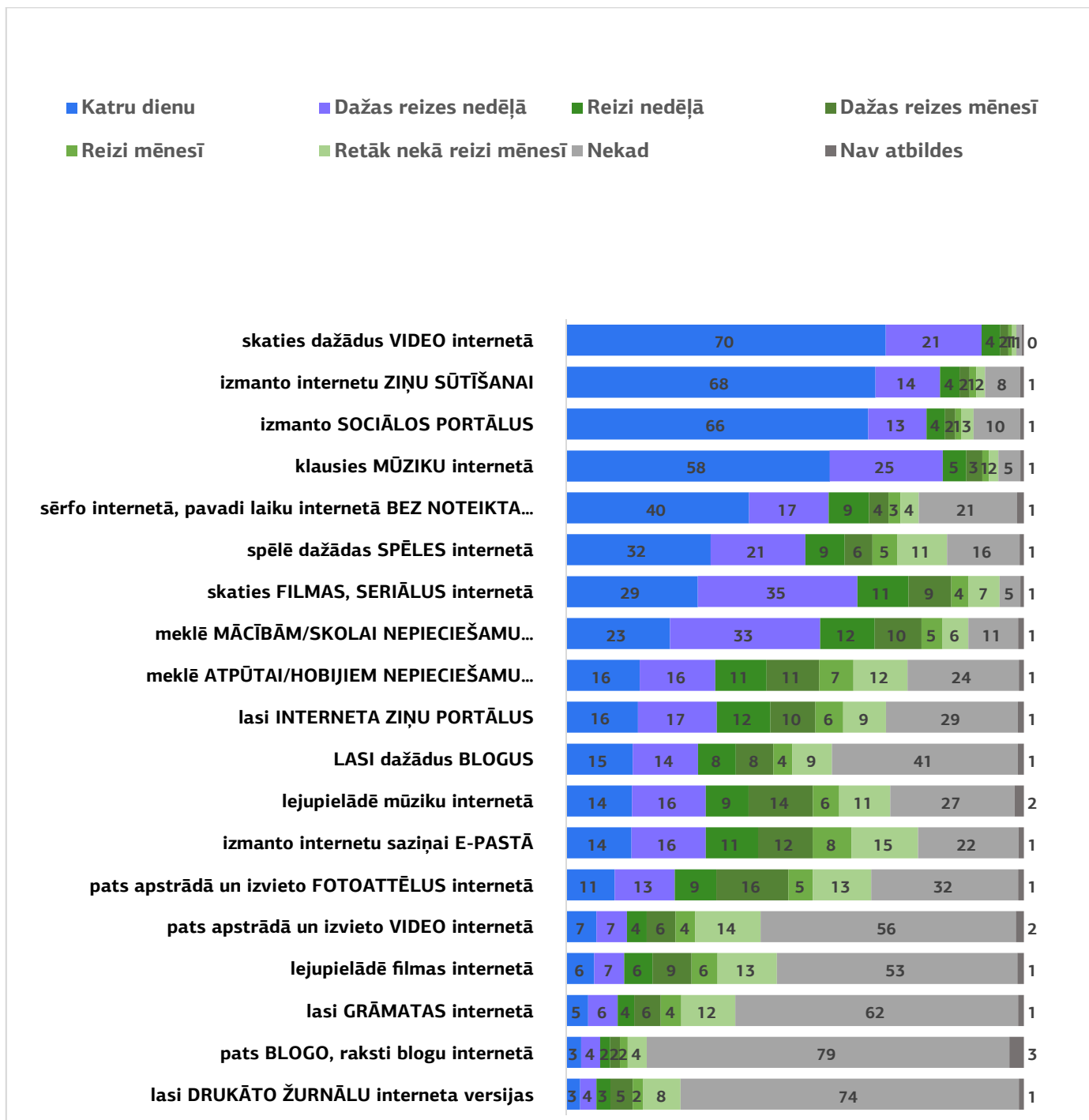
	Visi	Vecums		Dzimums		Valoda ģimenē		Dzīvesvieta		
		9-12	13-16	Puisis	Meitene	Latviešu	Cīta	Rīga	Cīta pilsēta	Lauki
n=	1203	548	655	609	594	782	421	387	398	418
LIETO INTERNETU INTENSĪVI *	57	34	76	60	53	55	60	54	65	52
* kādā no ierīcēm izmanto internetu katru dienu un darba dienās izmanto 3 h un vairāk										
DATORĀ DARBA DIENĀ	28	16	37	36	19	23	36	30	32	20
DATORĀ BRĪVDIENĀ	41	27	54	51	32	38	47	43	45	36
MOBILAJA TĀLRUNĪ/VIEDTĀLRUNĪ DARBA DIENĀ	47	28	64	44	51	46	50	43	54	44
MOBILAJA TĀLRUNĪ/VIEDTĀLRUNĪ BRĪVDIENĀ	54	39	67	47	61	52	57	51	59	52
PLAŅŠETĒ DARBA DIENĀ	8	8	7	9	7	6	11	8	7	8
PLAŅŠETĒ BRĪVDIENĀ	11	13	10	12	10	9	15	12	10	11

INTERNETĀ VEIKTĀS AKTIVITĀTES

9. attēls

INTERNETĀ VEIKTO AKTIVITĀŠU BIEŽUMS: Cik bieži tu ...? (%)

Bāze: Visi respondenti, n=1203

10. attēls

INTERNETĀ VEIKTO AKTIVITĀŠU BIEŽUMS: Tabulā attēlotas atbildes 'Katru dienu'

īpatsvars dažādās mērķa grupās (%).

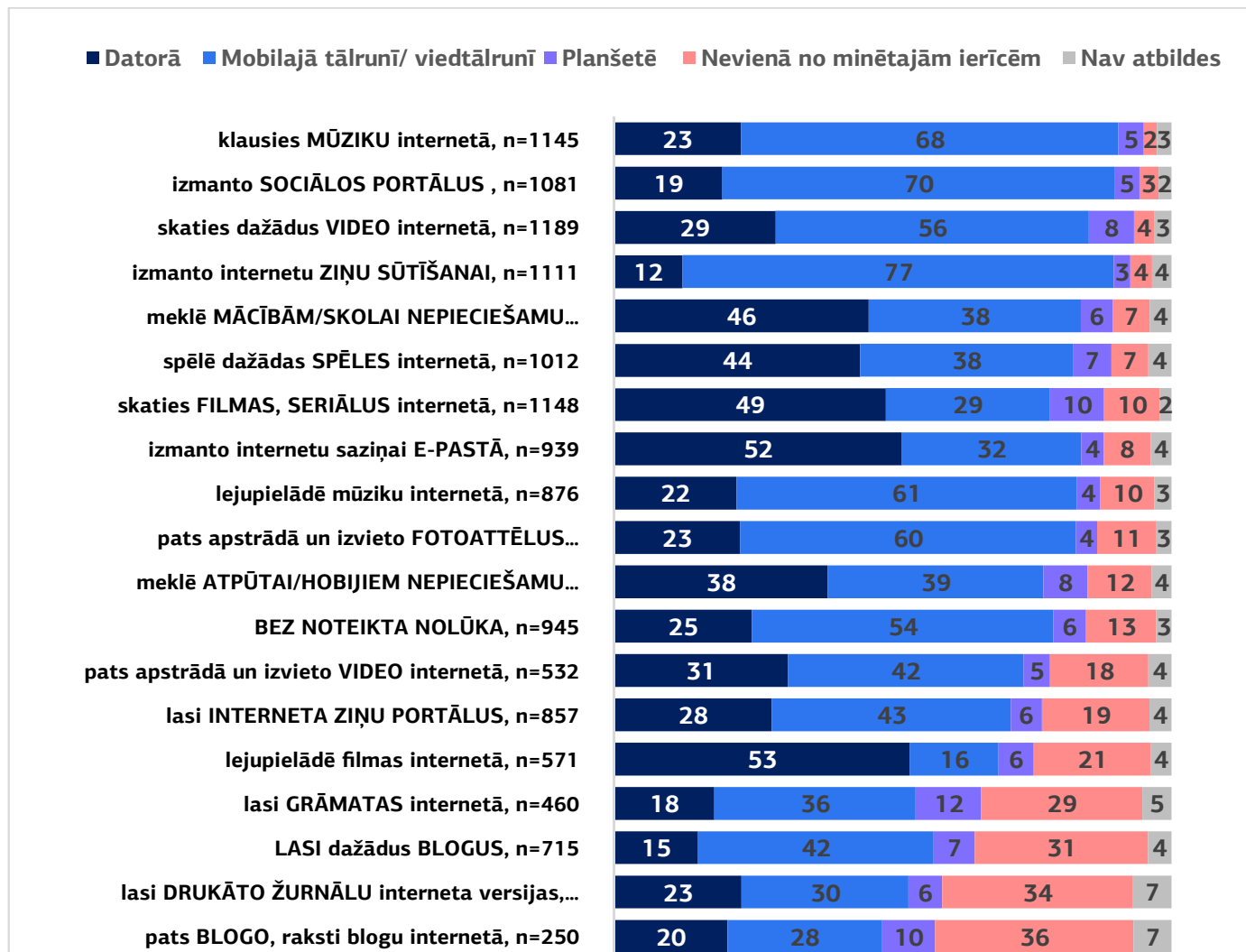
Bāze: Visi respondenti, n=skatīt tabulā

	Visi	Vecums		Dzimums		Valoda ģimenē		Dzīvesvieta		
		9-12	13-16	Puisis	Meitene	Latviešu	Cita	Rīga	Cita pilsēta	Lauki
		n=	1203	548	655	609	594	782	421	387
skaties dažādus VIDEO internetā	70	63	75	79	60	68	74	70	73	67
izmanto internetu ZIŅU SŪTĪŠANAI	68	56	77	65	71	71	61	65	70	68
izmanto SOCIĀLOS PORTĀLUS	66	50	80	60	72	66	66	60	71	67
klausies MŪZIKU internetā	58	43	70	55	60	56	61	56	61	55
sērfo internetā, pavadi laiku internetā BEZ NOTEIKTA NOLŪKA	40	25	53	40	40	44	32	34	45	41
spēlē dažādas SPĒLES internetā	32	35	29	45	18	31	33	35	27	33
skaties FILMAS, SERIĀLUS internetā	29	26	31	26	32	29	28	22	32	31
meklē MĀCĪBĀM/SKOLAI NEPIECIEŠAMU informāciju internetā	23	23	23	20	26	22	24	22	26	20
meklē ATPŪTAI/HOBIJIEM NEPIECIEŠAMU informāciju internetā	16	16	16	17	15	14	19	20	16	13
lasī INTERNETA ZIŅU PORTĀLUS	16	11	20	14	18	16	15	15	17	15
LASĪ dažādus BLOGUS	15	14	15	14	15	13	18	15	15	14
ļauj pielādēt mūziku internetā	14	14	15	17	12	12	19	15	15	14
izmanto internetu saziņai E-PASTĀ	14	14	15	18	10	14	15	13	17	13
pats apstrādā un izvieto FOTOATTĒLUS internetā	11	10	11	11	10	8	15	14	10	9
pats apstrādā un izvieto VIDEO internetā	7	7	6	9	4	5	9	9	6	6
ļauj pielādēt filmas internetā	6	7	5	8	4	5	9	6	7	6
lasī GRĀMATAS internetā	5	5	4	3	7	4	7	5	5	5
pats BLOGO, raksti blogu internetā	3	4	3	4	2	3	4	4	3	3
lasī DRUKĀTO ŽURNĀLU interneta versijas	3	4	2	3	3	3	4	4	3	2

11. attēls

INTERNETĀ VEIKTO AKTIVITĀŠU BIEŽUMS: kurā no ierīcēm tu VISBIEŽĀK veic minētās aktivitātes internetā? (%)

Bāze: Respondenti, kuri veic minēto aktivitāti, 'n' skatīt grafikā

12. attēls

INTERNETĀ VEIKTO AKTIVITĀŠU BIEŽUMS: kurā no ierīcēm tu VISBIEŽĀK veic minētās aktivitātes internetā? Tabulā attēlotas atbildes 'DATORĀ' īpatsvars dažādās mērķa grupās. (%) a

Bāze: Respondenti, kuri veic minēto aktivitāti, 'n' skatīt tabulā

	n=	Visi	Vecums		Dzimums		Valoda ģimenē		Dzīvesvieta		
			9-12	13-16	Puisis	Meitene	Latviešu	Cita	Rīga	Cita pilsēta	Lauki
lejupielādē filmas internetā	571	53	39	61	60	45	52	55	60	57	41
izmanto internetu saziņai E-PASTĀ (piemēram, Gmail, Inbox)	939	52	44	56	57	46	52	51	51	57	47
skaties FILMAS, SERIĀLUS internetā	1148	49	42	54	53	45	47	51	49	53	44
meklē MĀCĪBĀM/SKOLAI NEPIECIEŠAMU informāciju internetā	1072	46	42	48	49	43	45	47	49	49	40
spēlē dažādas SPĒLES internetā	1012	44	36	52	53	34	41	51	46	49	39
meklē ATPŪTAI/HOBIJIEM NEPIECIEŠAMU informāciju internetā	910	38	32	42	42	35	39	37	40	43	31
pats apstrādā un izvieto VIDEO internetā	532	31	24	36	42	16	31	31	30	40	23
skaties dažādus VIDEO internetā	1189	29	26	31	37	21	28	31	31	29	27
lasī INTERNETA ZIŅU PORTĀLUS	857	28	29	28	30	27	30	26	30	33	23
sērfo internetā, pavadi laiku internetā BEZ NOTEIKTA NOLŪKA	945	25	23	26	34	15	24	26	27	23	25
lasī DRUKĀTO ŽURNĀLU interneta versijas	314	23	23	23	22	23	22	25	23	26	18
klausies MŪZIKU internetā	1145	23	23	22	28	18	24	21	21	22	25
pats apstrādā un izvieto FOTOATTĒLUS internetā	817	23	21	24	31	15	21	26	25	25	18
lejupielādē mūziku internetā	876	22	20	24	28	16	23	19	21	25	20
pats BLOGO, raksti blogu internetā	250	20	19	21	19	22	19	22	26	22	12
izmanto SOCIĀLOS PORTĀLUS	1081	19	23	17	26	13	19	20	19	18	22
lasī GRĀMATAS internetā	460	18	24	14	25	13	16	21	21	19	13
LASI dažādus BLOGUS	715	15	15	15	20	11	16	13	15	16	15
izmanto internetu ZIŅU SŪTĪŠANAI	1111	12	12	13	17	8	9	18	12	14	12

13. attēls

INTERNETĀ VEIKTO AKTIVITĀŠU BIEŽUMS: kurā no ierīcēm tu VISBIEŽĀK veic minētās aktivitātes internetā? Tabulā attēlotas atbildes "VIEDTĀLRUNĪ" īpatsvars dažādās mērķa grupās. (%)

Bāze: Respondenti, kuri veic minēto aktivitāti, 'n' skatīt grafikā

	n=	Visi	Vecums		Dzimums		Valoda ģimenē		Dzīvesvieta		
			9-12	13-16	Puisis	Meitene	Latviešu	Cita	Rīga	Cita pilsēta	Lauki
izmanto internetu ZIŅU SŪTĪŠANAI	1111	77	73	80	70	85	81	70	78	77	77
izmanto SOCIĀLOS PORTĀLUS	1081	70	62	76	62	79	72	67	70	74	67
klausies MŪZIKU internetā	1145	68	64	71	63	73	67	69	69	69	65
lejupielādē mūziku internetā	876	61	60	62	53	70	58	65	63	62	58
pats apstrādā un izvieto FOTOATTĒLUS internetā	817	60	57	62	45	74	63	55	59	58	63
skaties dažādus VIDEO internetā	1189	56	54	58	48	64	59	52	54	58	57
sērfo internetā, pavadi laiku internetā BEZ NOTEIKTA NOLŪKA	945	54	47	58	44	64	56	50	51	58	53
lasi INTERNETA ZIŅU PORTĀLUS	857	43	33	49	39	46	44	41	42	43	43
pats apstrādā un izvieto VIDEO internetā	532	42	44	41	35	53	43	41	45	37	44
LASI dažādus BLOGUS	715	42	38	45	36	48	41	44	43	43	40
meklē ATPŪTAI/HOBIJIEM NEPIECIEŠAMU informāciju internetā	910	39	35	41	34	43	38	39	36	37	43
spēlē dažādas SPĒLES internetā	1012	38	42	34	33	44	40	34	39	34	41
meklē MĀCĪBĀM/SKOLAI NEPIECIEŠAMU informāciju internetā	1072	38	36	40	31	45	39	36	35	39	40
lasi GRĀMATAS internetā	460	36	28	42	27	43	36	36	34	39	35
izmanto internetu saziņai E-PASTĀ (piemēram, Gmail, Inbox)	939	32	31	33	27	38	33	31	30	31	34
lasi DRUKĀTO ŽURNĀLU interneta versijas	314	30	27	32	31	29	31	28	28	32	29
skaties FILMAS, SERIĀLUS internetā	1148	29	28	30	26	33	30	27	25	29	33
pats BLOGO, raksti blogu internetā	250	28	28	27	25	31	26	30	25	27	32
lejupielādē filmas internetā	571	16	20	13	14	18	15	17	14	14	20

14. attēls

INTERNETĀ VEIKTO AKTIVITĀŠU BIEŽUMS: kurā no ierīcēm tu VISBIEŽĀK veic minētās aktivitātes internetā? Tabulā attēlotas atbildes "PLANŠETĒ" īpatsvars dažādās mērķa grupās. (%)

Bāze: Respondenti, kuri veic minēto aktivitāti, 'n' skatīt tabulā

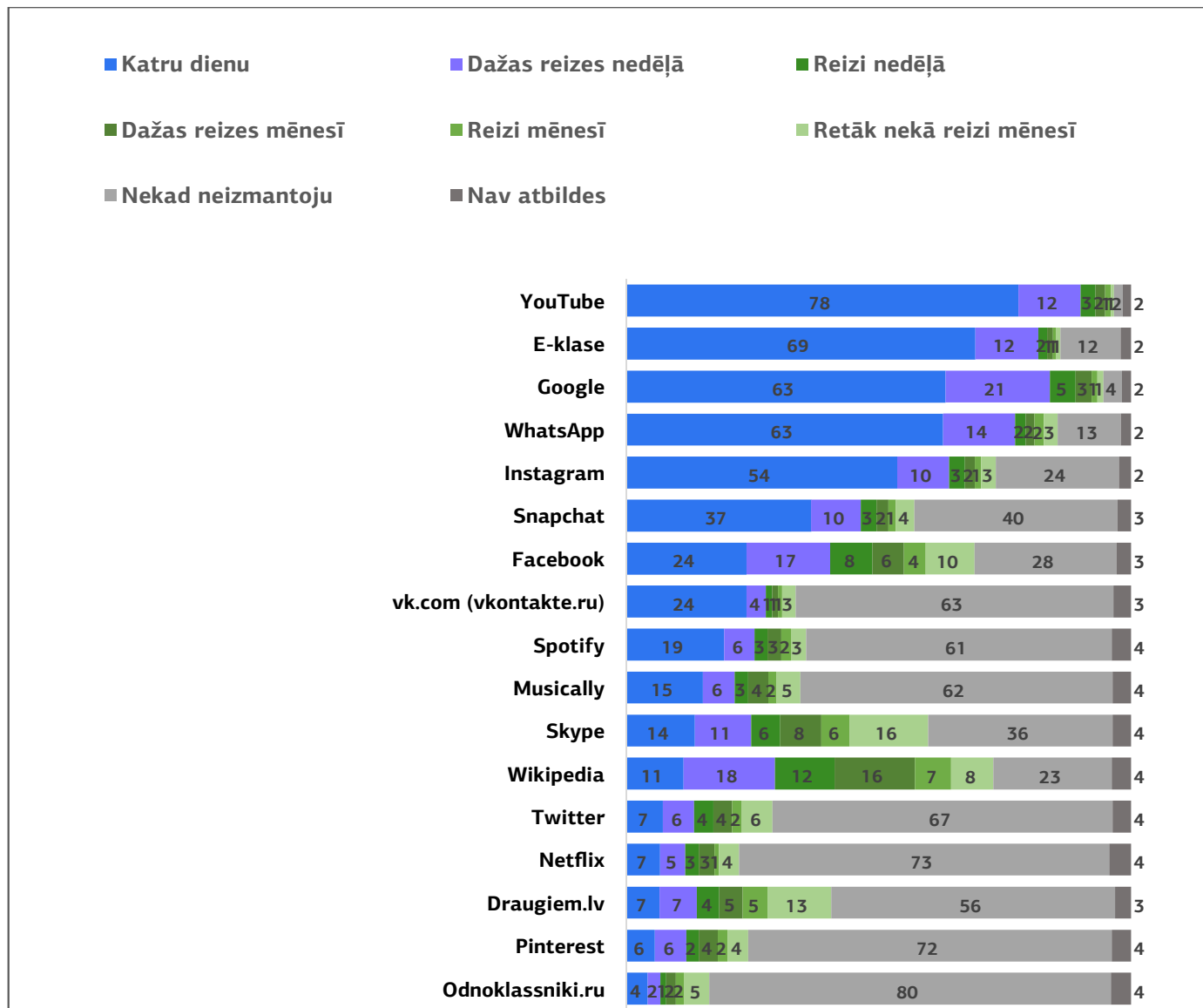
	n=	Visi	Vecums		Dzimums		Valoda ģimenē		Dzīvesvieta		
			9-12	13-16	Puisis	Meitene	Latviešu	Cita	Rīga	Cita pilsēta	Lauki
lasi GRĀMATAS internetā	460	12	14	10	14	10	8	16	14	12	9
skaties FILMAS, SERIĀLUS internetā	1148	10	10	9	9	11	8	13	11	9	10
pats BLOGO, raksti blogu internetā	250	10	9	10	10	9	10	9	8	10	12
skaties dažādus VIDEO internetā	1189	8	10	7	8	8	7	10	9	7	9
meklē ATPŪTAI/HOBIJIEM NEPIECIEŠAMU informāciju internetā	910	8	11	6	7	8	7	9	9	6	9
LASI dažādus BLOGUS	715	7	9	6	7	7	7	8	9	7	7
spēlē dažādas SPĒLES internetā	1012	7	9	5	5	9	8	6	7	6	8
lejupielādē filmas internetā	571	6	7	6	5	8	5	8	6	7	6
lasi DRUKĀTO ŽURNĀLU interneta versijas	314	6	6	6	6	6	6	6	5	5	9
sērfo internetā, pavadi laiku internetā BEZ NOTEIKTA NOLŪKA	945	6	7	5	5	7	6	6	7	4	6
meklē MĀCĪBĀM/SKOLAI NEPIECIEŠAMU informāciju internetā	1072	6	7	5	7	5	5	7	7	4	7
lasi INTERNETA ZIŅU PORTĀLUS	857	6	6	6	5	6	5	7	4	4	9
pats apstrādā un izvieto VIDEO internetā	532	5	6	4	5	5	4	6	3	3	8
klausies MŪZIKU internetā	1145	5	6	3	3	6	4	6	6	3	5
izmanto SOCIĀLOS PORTĀLUS	1081	5	5	4	5	4	4	5	5	4	5
lejupielādē mūziku internetā	876	4	6	3	4	4	4	5	4	4	4
izmanto internetu saziņai E-PASTĀ (piemēram, Gmail, Inbox)	939	4	5	4	4	4	4	5	5	3	5
pats apstrādā un izvieto FOTOATTĒLUS internetā	817	4	5	3	5	3	3	6	4	4	4
izmanto internetu ZIŅU SŪTĪŠANAI	1111	3	4	2	4	2	3	3	3	2	4

DAŽĀDU INTERNETA PLATFORMU IZMANTOŠANA

15. attēls

IZMANTOŠANAS BIEŽUMS: cik bieži tu izmanto šādas interneta vietnes, sociālos portālus, saziņas platformas? (%)

Bāze: Visi respondenti, n=1203

16. attēls

IZMANTOŠANAS BIEŽUMS: cik bieži tu izmanto šādas interneta vietnes, sociālos portālus, saziņas platformas. Tabulā attēlotas atbildes 'Katru dienu' īpatsvars dažādās mērķa grupās. (%)

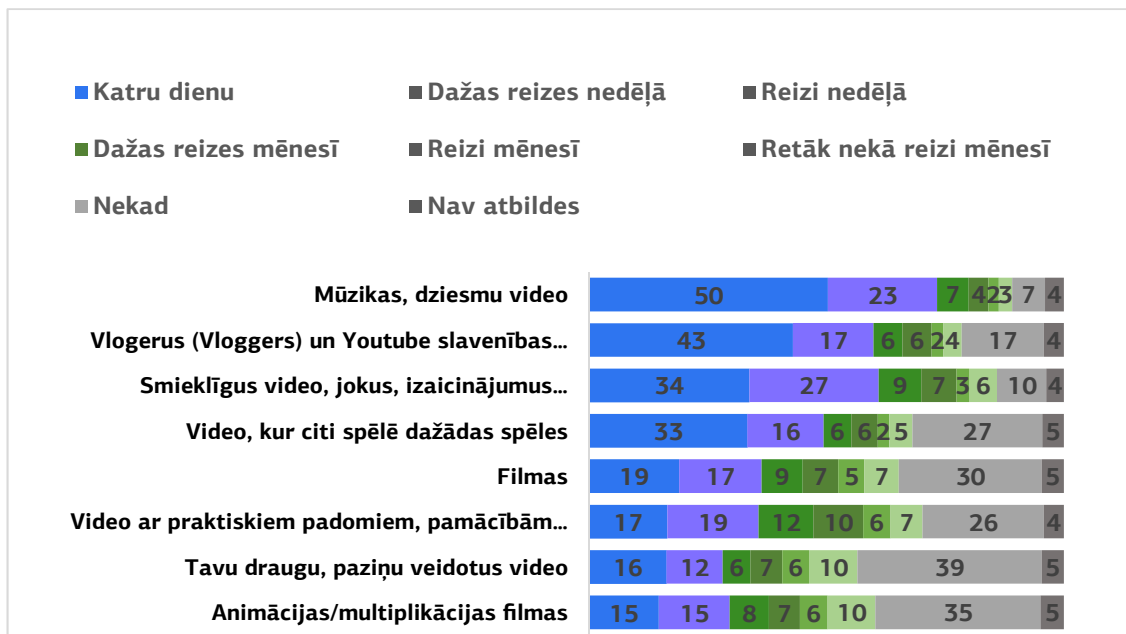
Bāze: Visi respondenti, 'n' skatīt tabulā

	Visi	Vecums		Dzimums		Valoda ģimenē		Dzīvesvieta		
		9-12	13-16	Puisis	Meitene	Latviešu	Cita	Rīga	Cita pilsēta	Lauki
n=	1203	548	655	609	594	782	421	387	398	418
YouTube	78	72	83	83	72	76	80	76	80	77
E-klase	69	70	69	66	73	75	59	66	75	67
Google	63	55	70	70	56	60	69	65	69	56
WhatsApp	63	57	68	60	66	74	42	53	64	71
Instagram	54	39	66	47	60	59	43	42	58	61
Snapchat	37	22	49	28	46	44	23	27	41	42
Facebook	24	18	29	22	26	28	16	18	26	28
vk.com (vkontakte.ru)	24	14	32	22	25	6	57	34	30	9
Spotify	19	16	22	22	17	25	9	16	21	22
Musically	15	22	9	9	22	15	15	19	12	15
Skype	14	14	13	18	10	13	15	13	16	12
Wikipedia	11	12	11	13	10	11	13	13	11	10
Twitter	7	7	8	10	5	8	7	6	9	7
Netflix	7	6	7	8	6	8	4	5	7	8
Draugiem.lv	7	10	4	7	6	9	2	4	4	11
Pinterest	6	5	6	3	9	6	5	4	8	5
Odnoklassniki.ru	4	5	4	4	4	3	7	6	4	4

17. attēls

PORTĀLĀ YOUTUBE LIETOTO VIDEO SATURS: Cik bieži portālā YouTube tu skaties šādus video? (%)

Bāze: Visi respondenti, n=1203

18. attēls

PORTĀLĀ YOUTUBE LIETOTO VIDEO SATURS: Cik bieži portālā YouTube tu skaties šādus video?

Tabulā attēlotas atbildes 'Katru dienu' īpatsvars dažādās mērķa grupās.(%)

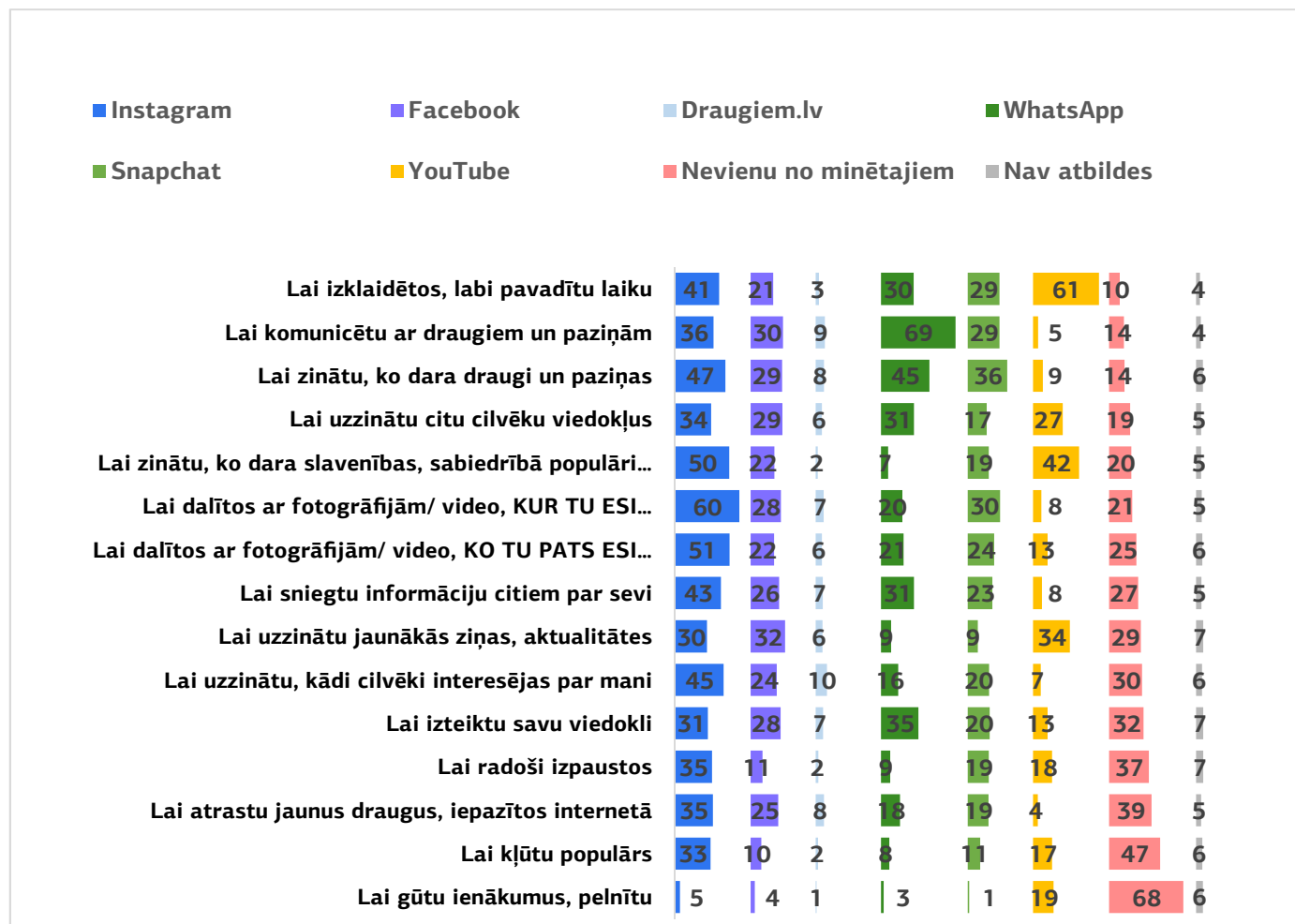
Bāze: Visi respondenti, 'n' skatīt tabulā

	Visi n=	Vecums		Dzimums		Valoda ģimenē		Dzīvesvieta		
		9-12	13-16	Puisis	Meitene	Latviešu	Cita	Rīga	Cita pilsēta	Lauki
Mūzikas, dziesmu video	1203	548	655	609	594	782	421	387	398	418
Mūzikas, dziesmu video	50	46	54	49	52	53	45	43	54	54
Vlogerus (Vloggers) un Youtube slavenības (YouTubers)	43	46	41	48	38	42	44	42	46	40
Smieklīgus video, jokus, izaicinājumus (challenges)	34	34	33	42	26	34	33	30	37	34
Video, kur citi spēlē dažādas spēles	33	39	29	49	17	32	36	35	33	33
Filmas	19	22	17	20	19	18	21	18	19	20
Video ar praktiskiem padomiem, pamācībām (How-to videos)	17	18	15	19	14	18	14	15	18	17
Tavu draugu, paziņu veidotus video	16	20	14	20	13	16	16	15	17	17
Animācijas/multiplikācijas filmas	15	19	11	18	12	15	15	15	15	15

19. attēls

SOCIĀLO PORTĀĻU IZMANTOŠANAS MĒRĶI: Kurus no minētajiem sociālajiem portāliem, saziņas platformām tu izmanto minētajiem mērķiem? (%)

Bāze: Visi 13-16-gadīgie respondenti, n=655

20. attēls

INSTAGRAM IZMANTOŠANAS MĒRĶI: Kurus no minētajiem sociālajiem portāliem, saziņas platformām tu izmanto minētajiem mērķiem? Tabulā attēlotas atbildes 'INSTAGRAM' īpatsvars dažādās mērķa grupās. (%)

Bāze: Visi 13-16-gadīgie respondenti, 'n' skatīt tabulā

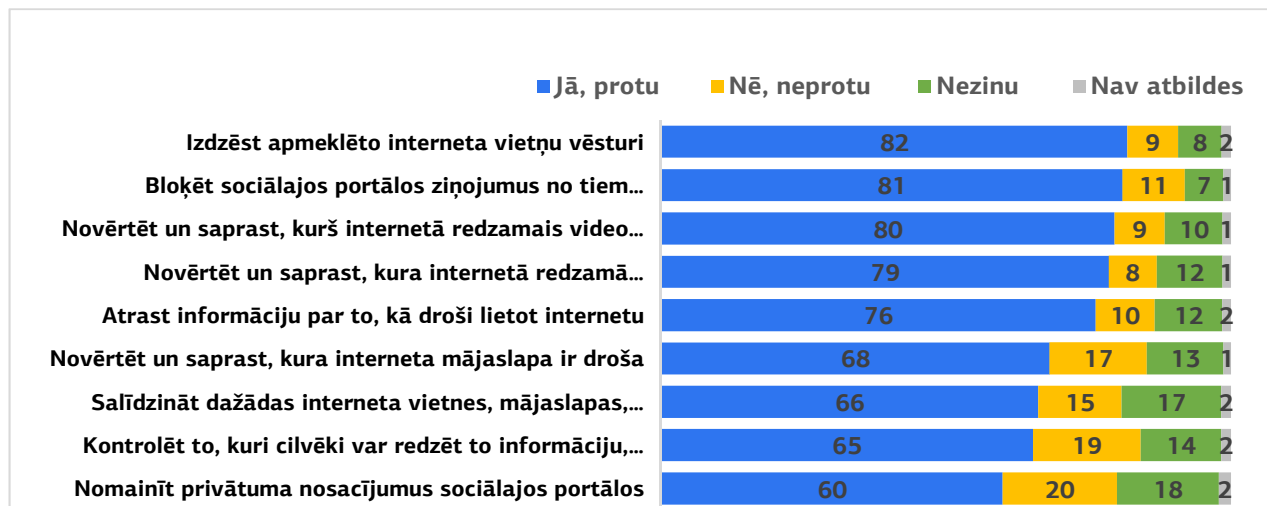
	Visi	Dzimums		Valoda ģimenē		Dzīvesvieta		
		Puisis	Meitene	Latviešu	Cita	Rīga	Cita pilsēta	Lauki
n=	655	337	318	405	250	173	280	202
Lai dalītos ar fotogrāfijām/ video, KUR TU ESI REDZAMS	60	49	71	69	45	53	63	62
Lai dalītos ar fotogrāfijām/ video, KO TU PATS ESI VEIDOJIS	51	44	58	57	40	50	52	50
Lai zinātu, ko dara slavenības, sabiedrībā populāri cilvēki	50	37	64	57	39	49	49	54
Lai zinātu, ko dara draugi un paziņas	47	39	55	52	38	49	45	48
Lai uzzinātu, kādi cilvēki interesējas par mani	45	41	50	50	37	42	45	49
Lai sniegtu informāciju citiem par sevi	43	36	50	48	34	46	43	41
Lai izklaidētos, labi pavadītu laiku	41	36	47	47	32	40	39	46
Lai komunicētu ar draugiem un paziņām	36	28	44	40	30	34	38	35
Lai atrastu jaunus draugus, iepazītos internetā	35	31	40	42	24	29	38	37
Lai radoši izpaustos	35	26	43	40	26	40	31	34
Lai uzzinātu citu cilvēku viedokļus	34	26	41	38	27	34	33	35
Lai kļūtu populārs	33	28	38	38	26	34	33	33
Lai izteiktu savu viedokli	31	27	35	34	25	31	31	30
Lai uzzinātu jaunākās ziņas, aktualitātes	30	19	41	34	24	31	29	30
Lai gūtu ienākumus, pelnītu	5	6	5	4	7	7	5	4

PAŠVĒRTĒJUMS DAŽĀDĀM PRASMĒM INTERNETĀ

21. attēls

PAŠVĒRTĒJUMS DAŽĀDĀM PRASMĒM: Kuras no turpinājumā minētajām darbībām tu proti paveikt? (%)

Bāze: Visi respondenti, n=1203

22. attēls

PAŠVĒRTĒJUMS DAŽĀDĀM PRASMĒM: Kuras no turpinājumā minētajām darbībām tu proti paveikt?

Tabulā attēlotas atbildes 'Jā, protu' īpatsvars dažādās mērķa grupās. (%)

Bāze: Visi respondenti, 'n' skatīt tabulā

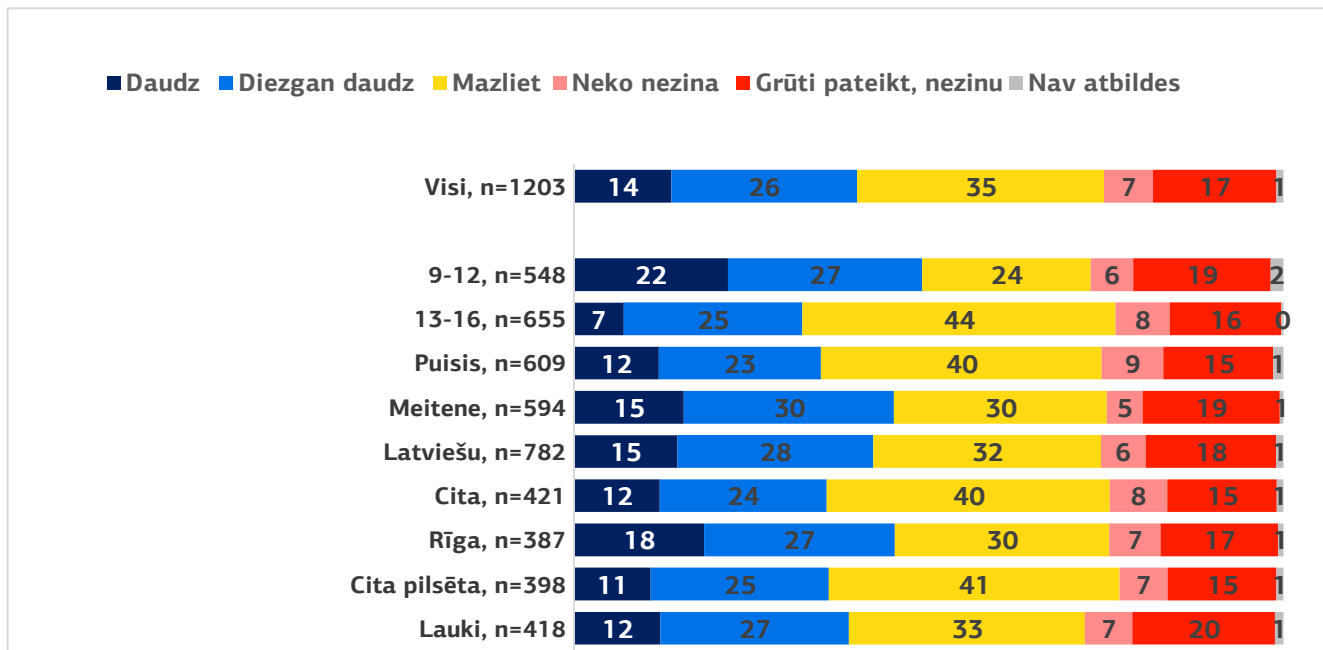
	Visi	Vecums		Dzimums		Valoda ģimenē		Dzīvesvieta		
		9-12	13-16	Puisis	Meitene	Latviešu	Cita	Rīga	Cita pilsēta	Lauki
n=	1203	548	655	609	594	782	421	387	398	418
Izdzēst apmeklēto interneta vietņu vēsturi	82	69	93	82	81	82	82	80	86	80
Bloķēt sociālajos portālos ziņojumus no tiem cilvēkiem, ar kuriem tu nevēlies sazināties	81	67	93	81	81	81	81	79	84	79
Novērtēt un saprast, kurš internetā redzamais video ir reklāma	80	71	87	82	77	78	82	81	83	75
Novērtēt un saprast, kura internetā redzamā informācija ir reklāma	79	69	86	81	76	76	82	82	80	74
Atrast informāciju par to, kā droši lietot internetu	76	68	83	77	76	76	77	74	83	72
Novērtēt un saprast, kura interneta mājaslapa ir droša	68	58	77	73	64	70	66	66	73	65
Salīdzināt dažādas interneta vietnes, mājaslapas, lai saprastu, vai informācija tajās ir patiesa	66	50	80	70	62	67	64	66	72	61
Kontrolēt to, kuri cilvēki var redzēt to informāciju, kuru tu izvieto internetā	65	51	77	64	66	65	66	68	68	60
Nomainīt privātuma nosacījumus sociālajos portālos	60	43	74	60	60	63	54	57	65	58

VECĀKU UN ĢIMENES LOCEKĻU IESAISTĪŠANĀS

23. attēls

VECĀKU IESAISTĪŠANĀS: Kā Tev šķiet, cik daudz tavi vecāki zina par to, ko tu dari internetā? (%)

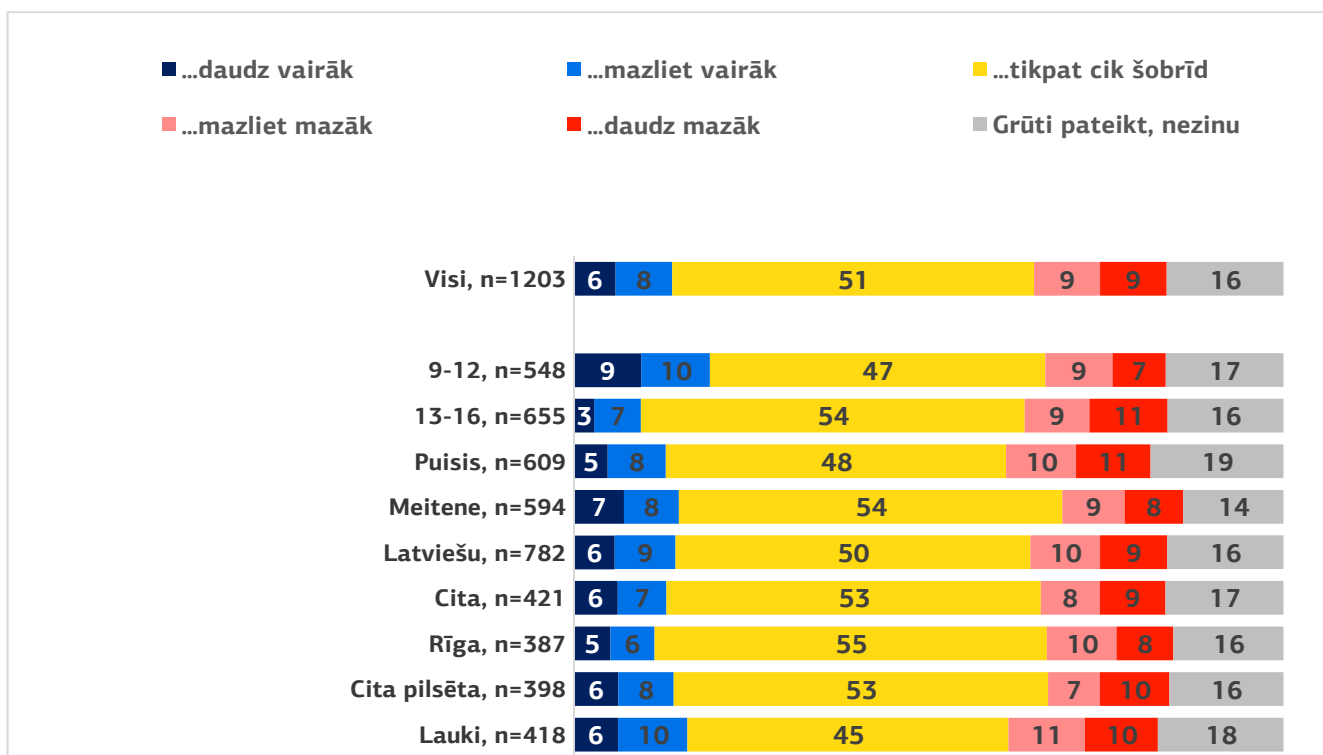
Bāze: Visi respondenti, n=1203, 'n' skatīt grafikā

24. attēls

VECĀKU IESAISTĪŠANĀS: Vai tu vēlies, lai tavi vecāki vairāk vai mazāk interesējas par to, ko tu dari internetā, vai arī lai paliek tā, kā ir šobrīd? (%)

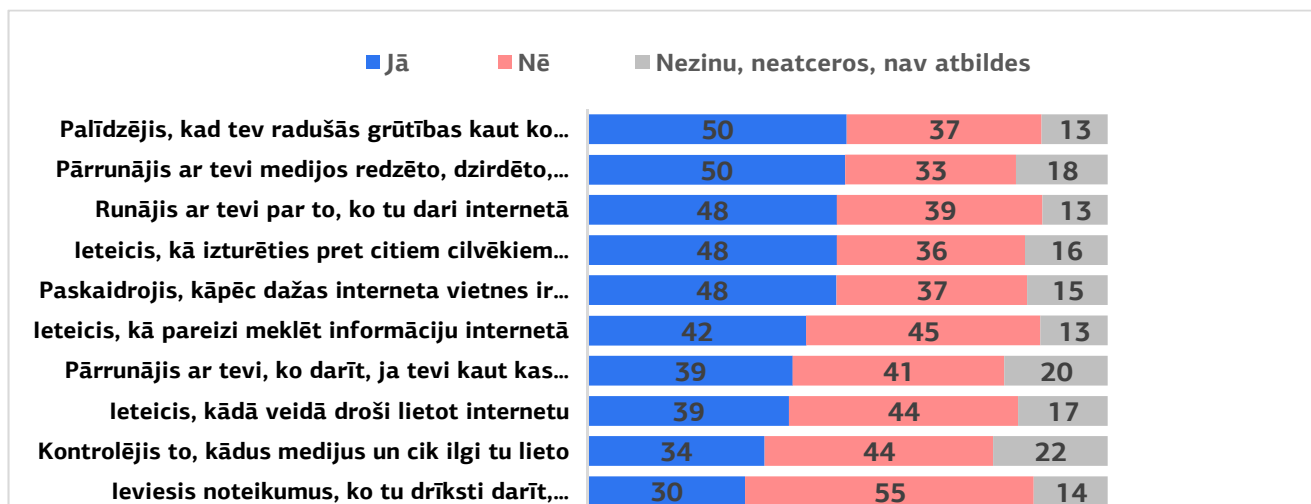
Bāze: Visi respondenti, n=1203, 'n' skatīt grafikā

25. attēls

VECĀKU IESAISTĪŠANĀS: Vai tavi VECĀKI / KĀDS NO VECĀKIEM ir kādreiz darījis kaut ko no šeit minētā? (%)

Bāze: Visi respondenti, n=1203, 'n' skatīt grafikā

26. attēls

VECĀKU IESAISTĪŠANĀS: Vai tavi VECĀKI / KĀDS NO VECĀKIEM ir kādreiz darījis kaut ko no šeit minētā? Tabulā attēlotas atbildes 'Jā' īpatsvars dažādās mērķa grupās. (%)

Bāze: Visi respondenti, n=1203, 'n' skatīt grafikā

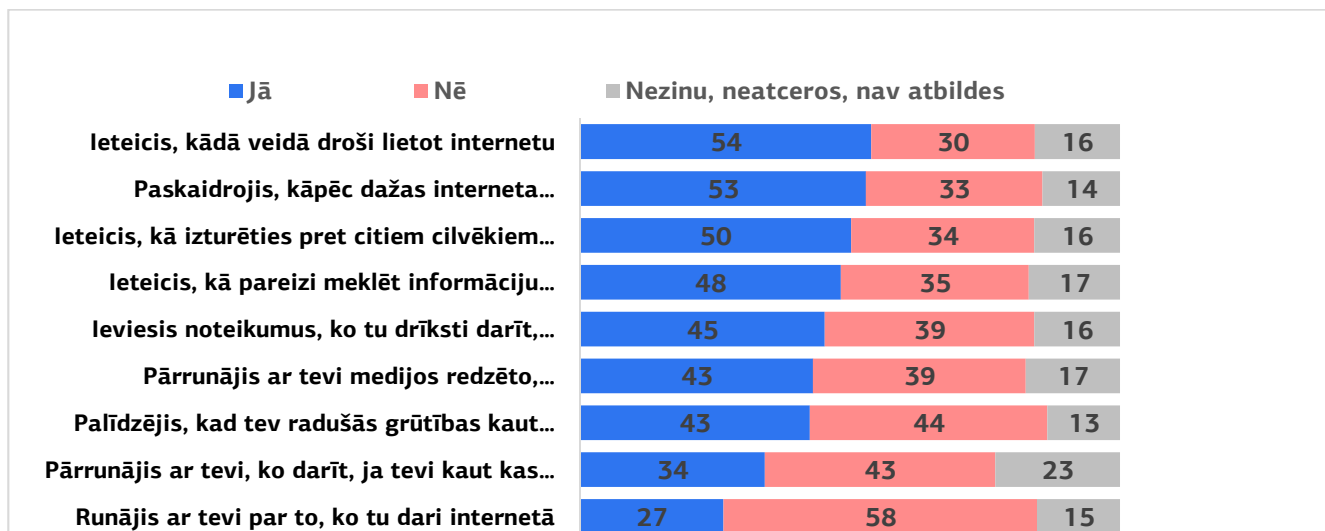
	Visi n=	Vecums		Dzimums		Valoda ģimenē		Dzīvesvieta		
		9-12	13-16	Puisis	Meitene	Latviešu	Cita	Rīga	Cita pilsēta	Lauki
Palīdzējis, kad tev radušās grūtības kaut ko izdarīt internetā	1203	548	655	609	594	782	421	387	398	418
Palīdzējis, kad tev radušās grūtības kaut ko izdarīt internetā	50	61	41	44	56	48	53	58	49	44
Pārrunājis ar tevi medijos redzēto, dzirdēto, lasīto	50	39	59	41	58	47	53	52	50	47
Runājis ar tevi par to, ko tu dari internetā	48	48	48	39	57	47	49	52	47	45
Ieteicis, kā izturēties pret citiem cilvēkiem internetā	48	48	48	40	57	47	49	47	46	50
Paskaidrojis, kāpēc dažas interneta vietnes ir labas vai sliktas	48	59	39	38	58	47	49	52	48	44
Ieteicis, kā pareizi meklēt informāciju internetā	42	56	30	36	48	43	39	47	37	42
Pārrunājis ar tevi, ko darīt, ja tevi kaut kas internetā uztrauc	39	48	33	30	49	39	40	40	41	37
Ieteicis, kādā veidā droši lietot internetu	39	48	31	32	46	37	42	46	36	34
Kontrolējis to, kādus medijus un cik ilgi tu lieto	34	39	30	30	39	31	40	39	33	31
Ieviesis noteikumus, ko tu drīkst darīt, lietojot internetu	30	39	23	26	35	30	32	31	30	30

PEDAGOGU IESAISTĪŠANĀS

27. attēls

PEDAGOGU IESAISTĪŠANĀS: Vai kāds no SKOLOTĀJIEM ir kādreiz darījis kaut ko no šeit minētā? (%)

Bāze: Visi respondenti, n=1203

28. attēls

PEDAGOGU IESAISTĪŠANĀS: Vai kāds no SKOLOTĀJIEM ir kādreiz darījis kaut ko no šeit minētā?

Tabulā attēlotas atbildes 'Jā' īpatsvars dažādās mērķa grupās. (%)

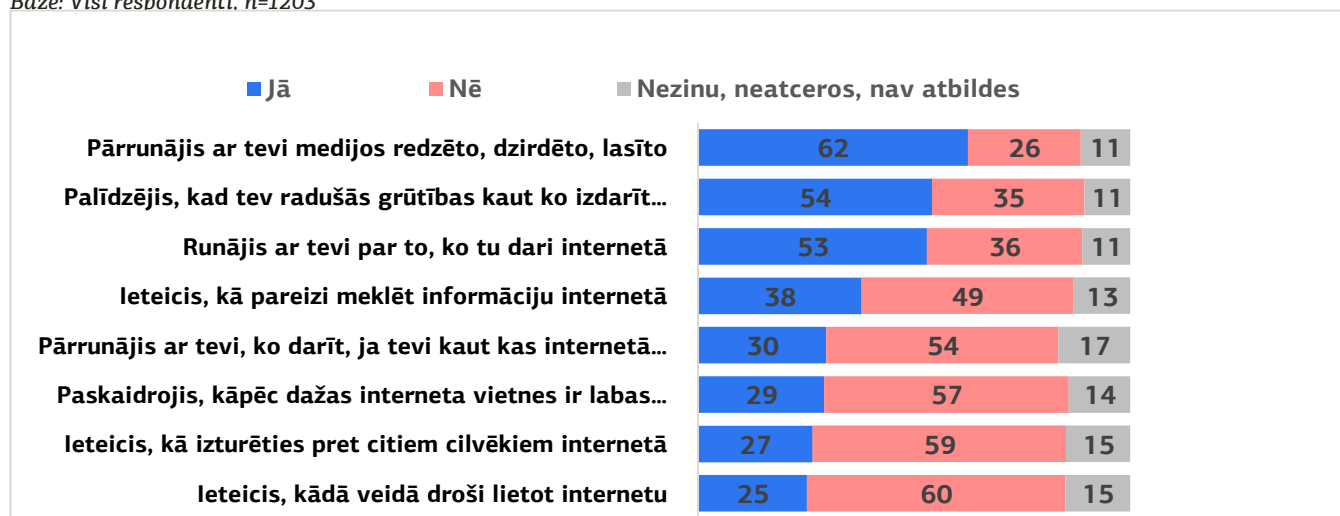
Bāze: Visi respondenti, n=1203, 'n' skatīt tabulā

	Visi n=	Vecums		Dzimums		Valoda ģimenē		Dzīvesvieta		
		9-12	13-16	Puisis	Meitene	Latviešu	Cita	Rīga	Cita pilsēta	Lauki
		1203	548	655	609	594	782	421	387	398
Ieteicis, kādā veidā droši lietot internetu	54	49	58	46	62	56	50	49	58	55
Paskaidrojis, kāpēc dažas interneta vietnes ir labas vai sliktas	53	49	56	44	62	55	48	49	54	56
Ieteicis, kā izturēties pret citiem cilvēkiem internetā	50	46	54	41	59	52	47	45	53	52
Ieteicis, kā pareizi meklēt informāciju internetā	48	47	49	40	57	50	44	45	46	53
Ieviesis noteikumus, ko tu drīksti darīt, lietojot internetu skolā	45	45	45	38	53	46	45	48	42	46
Pārrunājis ar tevi medijos redzēto, dzirdēto, lasīto	43	31	54	37	49	43	43	42	45	43
Palīdzējis, kad tev radušās grūtības kaut ko izdarīt internetā	43	40	45	35	50	44	39	39	39	50
Pārrunājis ar tevi, ko darīt, ja tevi kaut kas internetā uztrauc	34	32	36	29	39	36	30	32	33	38
Runājis ar tevi par to, ko tu dari internetā	27	25	28	24	29	27	26	21	29	30

29. attēls

DRAUGU IESAISTĪŠANĀS: Vai kāds no DRAUGIEM ir kādreiz darījis kaut ko no šeit minētā? (%)

Bāze: Visi respondenti, n=1203

30. attēls

DRAUGU IESAISTĪŠANĀS: Vai kāds no DRAUGIEM ir kādreiz darījis kaut ko no šeit minētā?

Tabulā attēlotas atbildes 'Jā' īpatsvars dažādās mērķa grupās. (%)

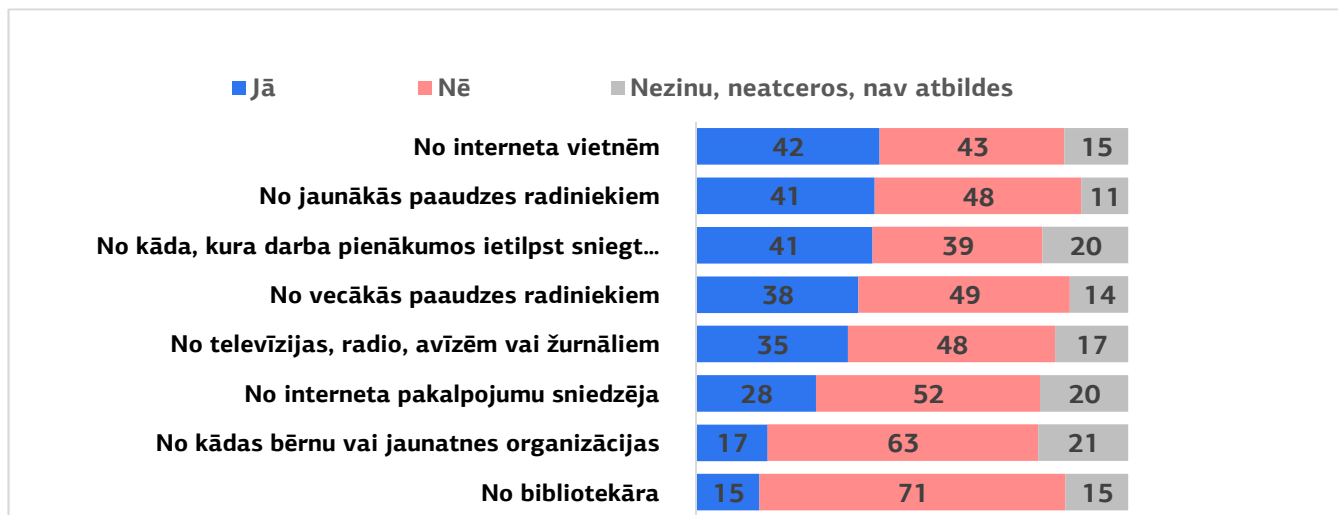
Bāze: Visi respondenti, n=1203, 'n' skatīt tabulā

	Visi n=	Vecums		Dzimums		Valoda ģimenē		Dzīvesvieta		
		9-12	13-16	Puīsis	Meitene	Latviešu	Cita	Rīga	Cita pilsēta	Lauki
		1203	548	655	609	594	782	421	387	398
Pārrunājis ar tevi medijos redzēto, dzirdēto, lasīto	62	49	74	55	70	62	63	65	65	57
Palīdzējis, kad tev radušās grūtības kaut ko izdarīt internetā	54	48	59	47	61	53	57	54	55	53
Runājis ar tevi par to, ko tu dari internetā	53	42	62	48	58	51	56	55	56	48
Ieteicis, kā pareizi meklēt informāciju internetā	38	38	38	32	44	38	37	37	38	39
Pārrunājis ar tevi, ko darīt, ja tevi kaut kas internetā uztrauc	30	26	33	24	35	27	34	28	32	28
Paskaidrojis, kāpēc dažas interneta vietnes ir labas vai sliktas	29	29	29	29	30	29	30	28	29	30
Ieteicis, kā izturēties pret citiem cilvēkiem internetā	27	23	30	22	31	25	30	24	30	26
Ieteicis, kādā veidā droši lietot internetu	25	25	26	25	26	25	25	21	26	28

31. attēls

IETEIKUMI DROŠĀ INTERNETA LIETOŠANAI: Vai Tu JEBKAD esi saņēmis/-usi ieteikumus par to, kā droši lietot internetu no šeit minētajiem cilvēkiem vai vietām? (%)

Bāze: Visi respondenti, n=1203

32. attēls

IETEIKUMI DROŠĀ INTERNETA LIETOŠANAI: Vai Tu JEBKAD esi saņēmis/-usi ieteikumus par to, kā droši lietot internetu no šeit minētajiem cilvēkiem vai vietām?

Tabulā attēlotas atbildes 'Jā' īpatsvards dažādās mērķa grupās. (%)

Bāze: Visi respondenti, n=1203, , 'n' skatīt tabulā

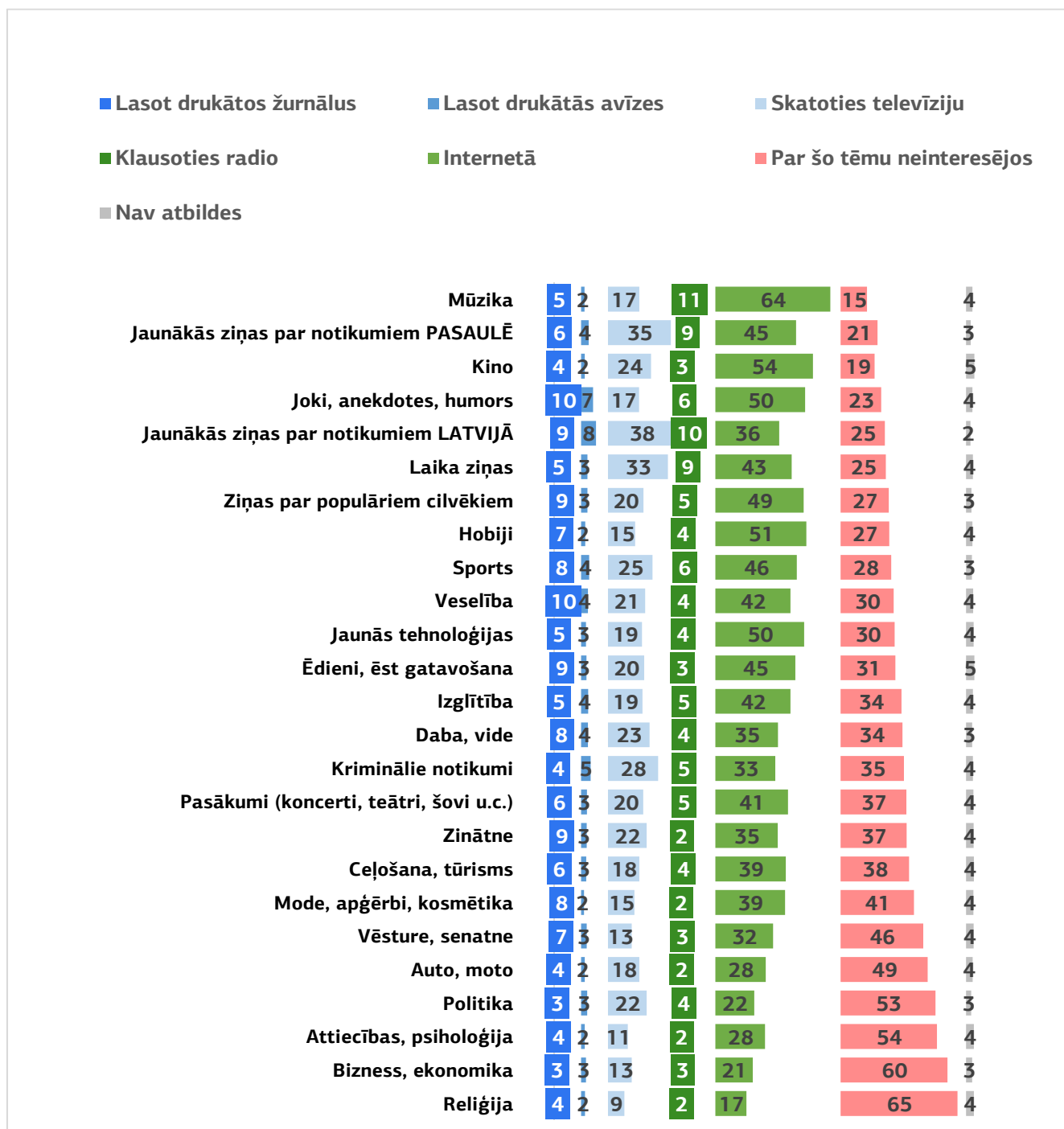
	Visi	Vecums		Dzimums		Valoda ģimenē		Dzīvesvieta		
		9-12	13-16	Puisis	Meitene	Latviešu	Cita	Rīga	Cita pilsēta	Lauki
	n=1203	548	655	609	594	782	421	387	398	418
No interneta vietnēm	42	33	50	44	41	42	43	41	47	39
No jaunākās paaudzes radiniekiem	41	39	44	34	48	44	36	37	43	44
No kāda, kura darba pienākumos ietilpst sniegt ieteikumus par interneta lietošanu	41	30	49	36	45	40	42	43	42	37
No vecākās paaudzes radiniekiem	38	45	32	30	45	36	41	37	42	33
No televīzijas, radio, avīzēm vai žurnāliem	35	31	39	30	41	34	37	36	38	32
No interneta pakalpojumu sniedzēja	28	24	31	26	30	28	28	27	30	27
No kādas bērnu vai jaunatnes organizācijas	17	16	17	14	19	16	17	16	16	18
No bibliotekāra	15	15	15	16	13	16	12	11	13	21

INFORMĀCIJAS IEGUVES AVOTI

33. attēls

INFORMĀCIJAS IEGUVES AVOTI: Lūdzu, atzīmē VISAS VIETAS, kur tu parasti iegūsti informāciju par minētajām tēmām. (%)

Bāze: Visi respondenti, n=1203

34. attēls

INFORMĀCIJAS IEGUVES AVOTI: Lūdzu, atzīmē VISAS VIETAS, kur tu parasti iegūsti informāciju par minētajām tēmām. Tabulā attēlotas atbildes 'SKATOTIES TELEVĪZIJU' īpatsvars dažādās mērķa grupās. (%)

Bāze: Visi respondenti, n=1203, n' skatīt tabulā

	Visi	Vecums		Dzimums		Valoda ģimenē		Dzīvesvieta		
		9-12	13-16	Puisis	Meitene	Latviešu	Cita	Rīga	Cita pilsēta	Lauki
n=	1203	548	655	609	594	782	421	387	398	418
Jaunākās ziņas par notikumiem LATVIJĀ	38	36	39	32	44	40	34	37	36	40
Jaunākās ziņas par notikumiem PASAULĒ	35	35	35	30	40	33	38	36	35	34
Laika ziņas	33	34	33	28	39	35	31	34	31	35
Kriminālie notikumi	28	25	30	24	32	27	30	28	28	28
Sports	25	24	26	24	26	25	25	24	25	25
Kino	24	28	21	23	25	23	27	27	23	22
Daba, vide	23	23	23	22	24	21	27	26	23	21
Zinātne	22	22	22	22	22	20	24	25	19	22
Politika	22	18	25	20	24	21	23	22	22	21
Veselība	21	22	20	19	22	19	25	23	19	20
Ēdieni, ēst gatavošana	20	22	18	17	24	21	19	19	18	23
Ziņas par populāriem cilvēkiem	20	21	19	19	21	20	19	20	18	21
Pasākumi (koncerti, teātri, šovi u.c.)	20	21	19	16	24	21	18	21	18	20
Izglītība	19	18	20	19	20	19	19	18	20	20
Jaunās tehnoloģijas	19	20	18	20	18	17	22	22	16	19
Auto, moto	18	18	17	20	15	17	19	16	18	19
Ceļošana, tūrisms	18	18	17	17	18	16	20	19	14	20
Mūzika	17	18	17	16	19	18	16	16	16	21
Joki, anekdotes, humors	17	21	15	19	15	15	22	20	15	17
Hobiji	15	17	14	14	16	16	14	15	14	16
Mode, apģērbi, kosmētika	15	16	13	12	18	15	14	15	14	15
Bizness, ekonomika	13	12	14	14	12	13	15	14	14	12
Vēsture, senatne	13	14	13	15	12	12	15	14	13	13
Attiecības, psiholoģija	11	11	11	12	10	10	13	11	11	11
Reliģija	9	10	9	10	9	8	12	10	9	9

35. attēls

INFORMĀCIJAS IEGUVES AVOTI: Lūdzu, atzīmē VISAS VIETAS, kur tu parasti iegūsti informāciju par minētajām tēmām. Tabulā attēlotas atbildes 'INTERNETĀ' īpatsvars dažādās mērķa grupās. (%)

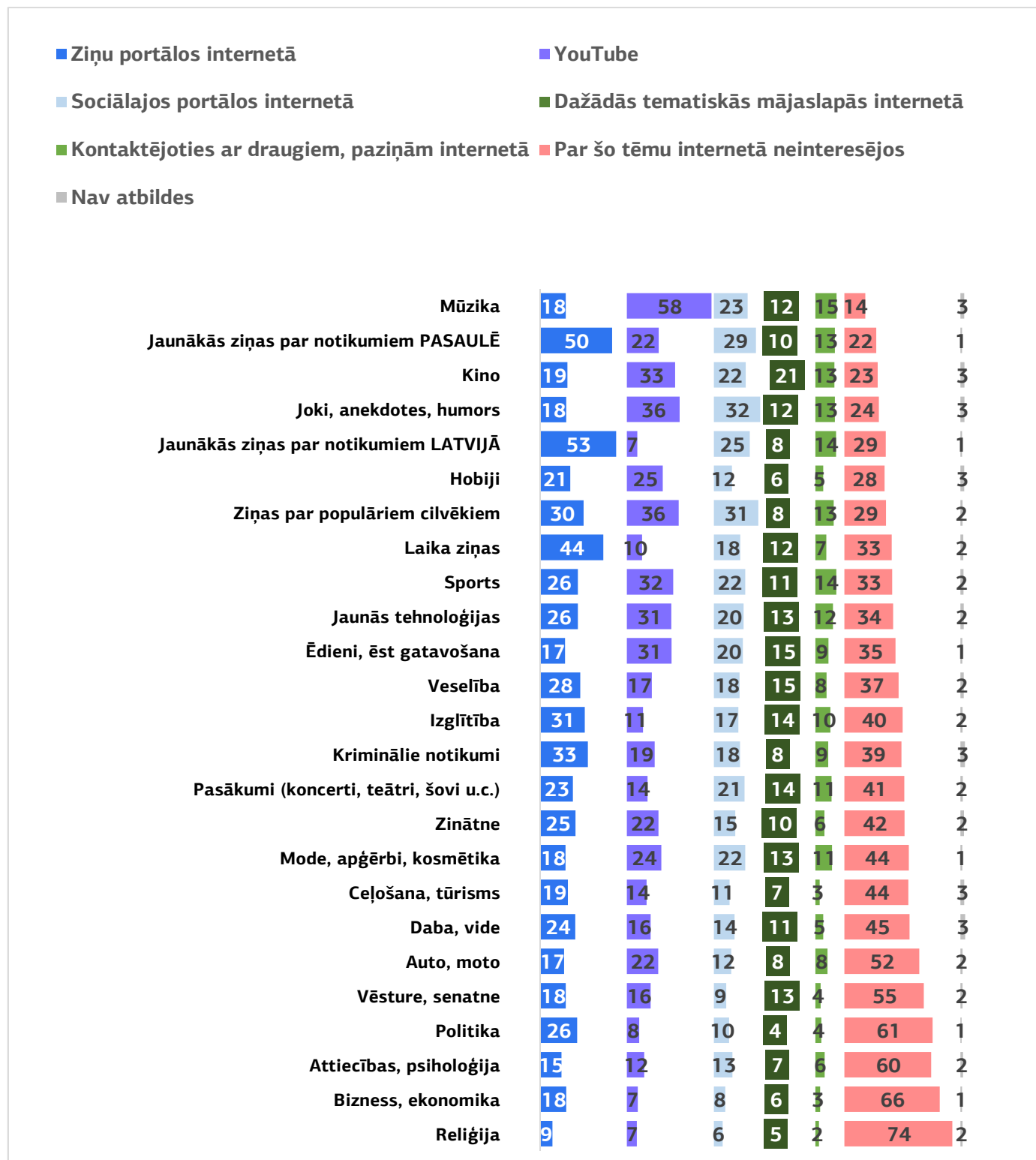
Bāze: Visi respondenti, n=1203, n' skatīt tabulā

	Visi	Vecums		Dzimums		Valoda ģimenē		Dzīvesvieta		
		9-12	13-16	Puisis	Meitene	Latviešu	Cita	Rīga	Cita pilsēta	Lauki
n=	1203	548	655	609	594	782	421	387	398	418
Mūzika	64	47	78	61	68	64	65	65	71	57
Kino	54	37	69	50	59	51	61	56	62	46
Hobiji	51	33	65	45	57	50	52	52	58	43
Joki, anekdotes, humors	50	34	64	48	53	52	47	48	56	46
Jaunās tehnoloģijas	50	33	64	51	48	50	49	52	55	43
Ziņas par populāriem cilvēkiem	49	32	64	43	56	50	49	49	56	44
Sports	46	32	57	46	45	47	43	45	51	41
Jaunākās ziņas par notikumiem PASAULĒ	45	24	63	43	47	47	42	42	53	40
Ēdieni, ēst gatavošana	45	29	58	36	54	45	43	42	53	39
Laika ziņas	43	28	55	40	46	43	41	44	45	38
Izglītība	42	25	56	35	49	43	39	42	48	37
Veselība	42	27	54	35	48	42	41	39	48	39
Pasākumi (koncerti, teātri, šovi u.c.)	41	27	52	32	49	41	40	40	48	34
Ceļošana, tūrisms	39	26	51	32	47	41	37	37	47	34
Mode, apģērbi, kosmētika	39	27	49	24	54	41	35	33	47	37
Jaunākās ziņas par notikumiem LATVIJĀ	36	19	50	34	37	37	32	34	42	30
Daba, vide	35	21	46	31	39	35	35	34	42	29
Zinātne	35	19	48	36	34	35	35	35	41	28
Kriminālie notikumi	33	18	47	33	34	34	32	32	42	27
Vēsture, senatne	32	21	42	33	32	33	31	32	37	28
Auto, moto	28	15	39	39	17	28	28	26	34	25
Attiecības, psiholoģija	28	14	39	25	31	28	28	28	34	22
Politika	22	8	33	23	20	23	20	20	29	17
Bizness, ekonomika	21	10	30	23	19	21	21	22	24	17
Reliģija	17	10	23	19	16	17	18	17	21	15

36. attēls

INFORMĀCIJAS IEGUVES AVOTI: VISAS VIETAS, kur tu parasti INTERNETĀ iegūsti informāciju par minētajām tēmām. (%)

Bāze: Visi 13-16-gadīgie respondenti, n=655

37. attēls

INFORMĀCIJAS IEGUVES AVOTI: VISAS VIETAS, kur tu parasti INTERNETĀ iegūsti informāciju par minētajām tēmām. Tabulā attēlotas atbildes 'ZIŅU PORTĀLOS INTERNETĀ' īpatsvars dažādās mērķa grupās. (%)
Bāze: Visi 13-16-gadīgie respondenti, n=655

	Visi	Dzimums		Valoda ģimenē		Dzīvesvieta		
		Puisis	Meitene	Latviešu	Cita	Rīga	Cita pilsēta	Lauki
n=	655	337	318	405	250	173	280	202
Mūzika	58	53	64	62	53	55	58	61
Joki, anekdotes, humors	36	40	32	33	42	43	38	29
Ziņas par populāriem cilvēkiem	36	35	37	36	35	40	39	28
Kino	33	32	35	26	45	43	34	24
Sports	32	39	24	30	35	42	30	26
Ēdieni, ēst gatavošana	31	26	36	29	34	33	34	25
Jaunās tehnoloģijas	31	39	22	30	32	37	31	25
Hobiji	25	27	22	22	29	28	25	22
Mode, apģērbi, kosmētika	24	13	35	23	24	23	26	21
Jaunākās ziņas par notikumiem PASAULĒ	22	26	17	21	24	28	23	16
Zinātne	22	30	14	20	25	28	23	16
Auto, moto	22	32	10	20	23	22	23	20
Kriminālie notikumi	19	23	15	18	22	26	19	14
Veselība	17	18	16	16	19	16	18	16
Daba, vide	16	17	15	14	20	22	16	12
Vēsture, senatne	16	22	11	14	20	20	15	14
Pasākumi (koncerti, teātri, šovi u.c.)	14	14	14	12	17	16	17	9
Ceļošana, tūrisms	14	14	13	13	14	14	14	12
Attiecības, psiholoģija	12	13	11	10	15	16	10	11
Izglītība	11	15	7	10	13	14	13	7
Laika ziņas	10	13	8	8	14	12	11	8
Politika	8	12	5	7	11	10	10	5
Bizness, ekonomika	7	12	3	8	7	8	9	5
Jaunākās ziņas par notikumiem LATVIJĀ	7	9	5	6	8	6	8	6
Reliģija	7	11	3	7	7	8	7	5

38. attēls

INFORMĀCIJAS IEGUVES AVOTI: VISAS VIETAS, kur tu parasti INTERNETĀ iegūsti informāciju par minētajām tēmām. Tabulā attēlotas atbildes 'YOUTUBE' īpatsvars dažādās mērķa grupās. (%)

Bāze: Visi 13-16-gadīgie respondenti, 'n' skatīt tabulā

	Visi	Dzimums		Valoda ģimenē		Dzīvesvieta		
		Puisis	Meitene	Latviešu	Cita	Rīga	Cita pilsēta	Lauki
n=	655	337	318	405	250	173	280	202
Jaunākās ziņas par notikumiem LATVIJĀ	53	49	56	59	42	53	54	50
Jaunākās ziņas par notikumiem PASAULĒ	50	47	53	53	45	53	52	45
Laika ziņas	44	38	50	46	39	43	45	43
Kriminālie notikumi	33	29	37	36	29	35	36	28
Izglītība	31	26	37	31	30	27	35	29
Ziņas par populāriem cilvēkiem	30	26	34	34	23	32	30	28
Veselība	28	22	34	29	26	27	32	22
Sports	26	21	32	29	21	24	30	22
Jaunās tehnoloģijas	26	28	24	26	26	27	28	23
Politika	26	27	25	26	24	28	29	20
Zinātne	25	24	25	24	25	24	29	18
Daba, vide	24	21	28	25	24	24	28	20
Pasākumi (koncerti, teātri, šovi u.c.)	23	16	30	23	22	23	26	17
Hobiji	21	20	22	21	20	23	23	17
Ceļošana, tūrisms	19	15	23	19	20	18	23	15
Kino	19	17	21	19	19	23	20	14
Bizness, ekonomika	18	19	17	19	17	21	19	14
Joki, anekdotes, humors	18	17	19	20	15	20	17	18
Mūzika	18	17	19	17	19	17	22	13
Vēsture, senatne	18	20	16	18	18	17	21	14
Mode, apģērbi, kosmētika	18	12	24	19	16	12	22	17
Ēdieni, ēst gatavošana	17	15	20	18	16	14	20	15
Auto, moto	17	20	13	19	14	12	18	19
Attiecības, psiholoģija	15	12	17	16	13	11	18	14
Reliģija	9	9	8	9	8	6	11	8

39. attēls

INFORMĀCIJAS IEGUVES AVOTI: kur tu parasti INTERNETĀ iegūsti informāciju par minētajām tēmām.

Tabulā attēlotas atbildes 'SOCIĀLAJOS PORTĀLOS INTERNETĀ' īpatsvars dažādās mērķa grupās. (%)

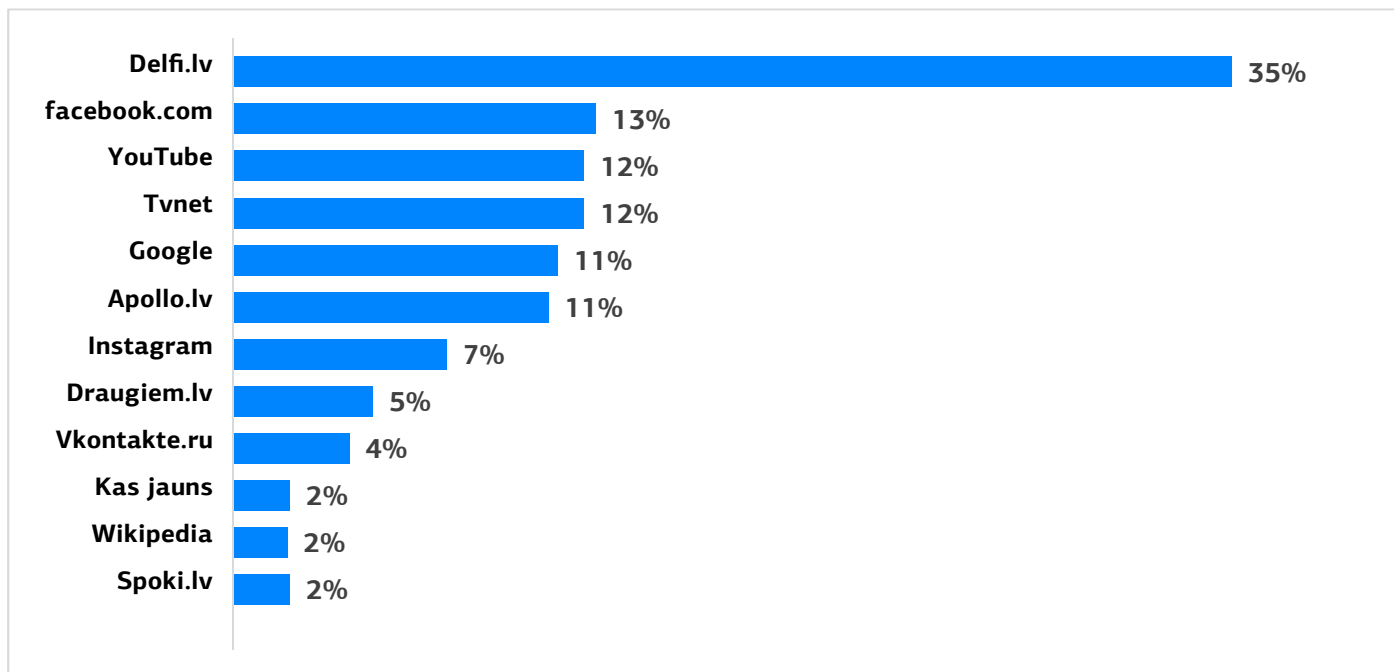
Bāze: Visi 13-16-gadīgie respondenti, 'n' skatīt tabulā

	n=	Dzimums		Valoda ģimenē		Dzīvesvieta			
		Visi	Puisis	Meitene	Latviešu	Cita	Rīga	Cita pilsēta	Lauki
		655	337	318	405	250	173	280	202
Joki, anekdotes, humors	32	25	39	35	28	35	30	33	
Ziņas par populāriem cilvēkiem	31	19	43	34	26	33	30	29	
Jaunākās ziņas par notikumiem PASAULĒ	29	24	34	30	27	31	30	26	
Jaunākās ziņas par notikumiem LATVIJĀ	25	20	30	30	16	23	26	25	
Mūzika	23	20	26	18	32	29	25	15	
Kino	22	19	25	21	24	28	22	17	
Sports	22	20	23	24	18	25	19	21	
Mode, apģērbi, kosmētika	22	10	34	22	21	19	25	19	
Pasākumi (koncerti, teātri, šovi u.c.)	21	14	29	21	20	26	21	17	
Jaunās tehnoloģijas	20	18	23	20	20	28	18	18	
Ēdieni, ēst gatavošana	20	13	28	21	18	18	19	23	
Laika ziņas	18	16	20	20	14	16	17	21	
Kriminālie notikumi	18	15	21	19	17	24	17	14	
Veselība	18	15	21	19	16	20	17	17	
Izglītība	17	13	21	19	13	14	15	22	
Zinātne	15	12	18	13	18	18	15	12	
Daba, vide	14	12	17	14	15	15	15	12	
Attiecības, psiholoģija	13	9	17	14	12	16	13	11	
Hobiji	12	9	15	14	9	12	11	15	
Auto, moto	12	15	8	13	10	12	11	12	
Ceļošana, tūrisms	11	9	13	12	9	12	10	12	
Politika	10	9	11	11	9	13	10	8	
Vēsture, senatne	9	10	7	10	6	9	7	10	
Business, ekonomika	8	8	8	8	8	7	8	9	
Reliģija	6	7	5	6	6	5	6	7	

40. attēls

ZIŅU IEGŪŠANAS AVOTI - INTERNETA PORTĀLI: Kādus interneta ziņu portālus tu parasti izmanto, lai uzzinātu jaunākās ziņas par NOTIKUMIEM LATVIJĀ? (atvērtais jautājums).

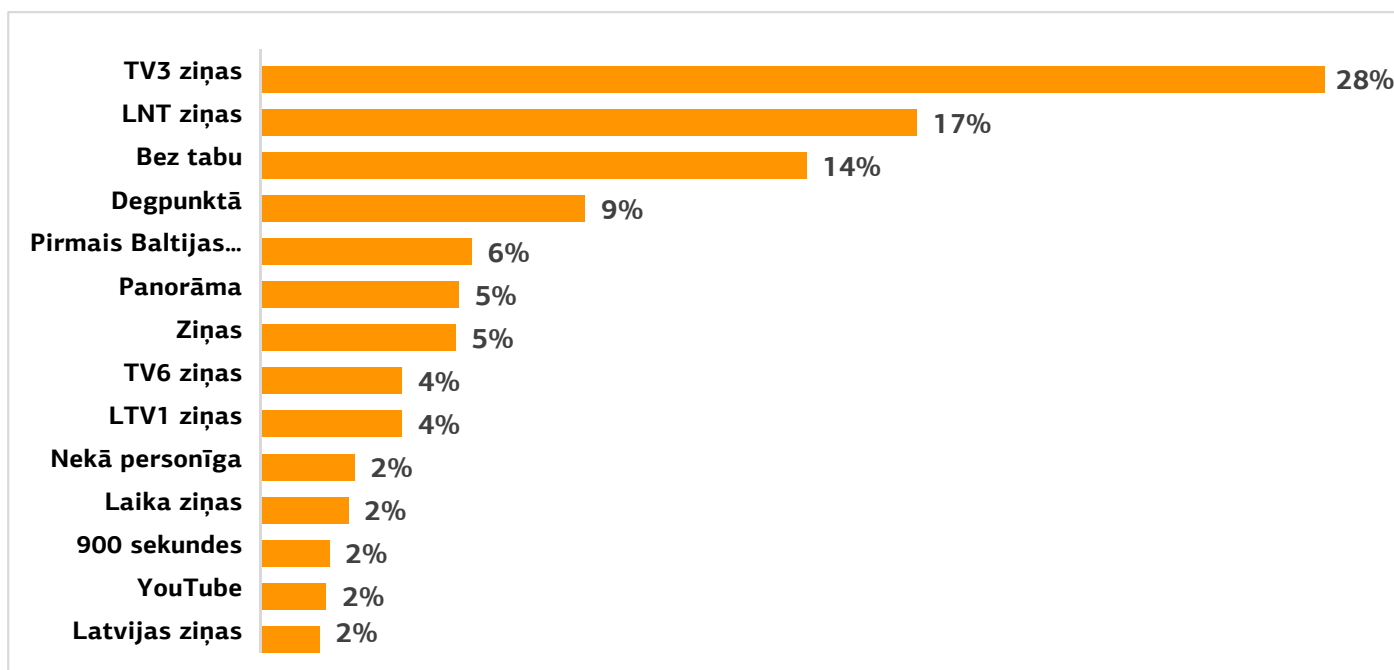
Bāze: Visi respondenti, n=1203

41. attēls

ZIŅU IEGŪŠANAS AVOTI - TELEVĪZIJAS PĀRRAIDES: Kādas televīzijas pārraides tu parasti skaties, lai uzzinātu jaunākās ziņas par NOTIKUMIEM LATVIJĀ? (atvērtais jautājums)

Bāze: Visi respondenti, n=1203

42. attēls

ZIŅU IEGŪŠANAS AVOTI - RADIO KANĀLI: Kādus radio kanālus tu parasti klausies, lai uzzinātu jaunākās ziņas par NOTIKUMIEM LATVIJĀ? (atvērtais jautājums)

Bāze: Visi respondenti, n=1203

